

CP
SF

05

Ted Chiang

NEGUTĂTORUL ȘI POARTA ALCHIMISTULUI

Stephen Hawking

CUM SĂ CONSTRUIEȘTI O MAȘINĂ A TIMPULUI

Liviu Radu

LA GALOP PRIN PIRAMIDĂ

Alexandru Mironov

VOCI ÎN UNIVERSURI PARALELE

colecția de povestiri
științifico-fantastice

ANTICIPATIA

Ted Chiang NEGUȚĂTORUL ȘI POARTA ALCHEMISTULUI

„Tânăra a plecat, iar eu am rătăcit ore în șir pe străzi, vărsând lacrimi de eliberare și ușurare. Și în tot acest timp m-am gândit la adevărul spuselor lui Bashaarat: viitorul și trecutul sunt aidoma, și noi nu-l putem schimba pe nici unul, ci le putem doar cunoaște pe amândouă mai deplin. Călătoria mea în trecut nu schimbă nimic, dar ceea ce aflasem schimbă tot și am înțeles că nu ar fi putut fi altfel. Dacă viețile noastre nu sunt decât povești pe care le deapănă Allah, atunci suntem atât spectatori, cât și actori, și doar trăind aceste povești le putem învăța lecțiile.”

Stephen Hawking CUM SĂ CONSTRUIEȘTI O MAȘINĂ A TIMPULUI

„Bună ziua. Numele meu este Stephen Hawking. Sunt fizician, cosmolog și visător... oarecum. În ciuda faptului că nu mă pot mișca și sunt nevoit să vorbesc cu ajutorul unui calculator, în mintea mea sunt liber. Sunt liber să explorez universul și să-mi pun câteva din marile întrebări, cum ar fi: este posibil să călătorim în timp?”

cpsfa.ro
anticipatia.com

Ted Chiang • NEGUȚĂTORUL ȘI POARTA ALCHEMISTULUI / 3

**Stephen Hawking • CUM SĂ CONSTRUIEȘTI
O MAȘINĂ A TIMPULUI / 39**

Cristian Tamaș • GRĂDINA POTECILOR TEMPORARE / 51

**Oliviu Crăznic • LIVIU RADU, UN SCRITOR
PROLIFIC ȘI COMPLET / 69**

Liviu Radu • LA GALOP PRIN PIRAMIDĂ / 75

Alexandru Mironov • VOCI ÎN UNIVERSURI PARALELE / 101

Coperta & design: Valentin NICOLAU / Imagine: Tudor POPA /
Redactor-șef: Ana ANTONESCU / Redactor: Ecaterina DERZSI /
Tehnoredactor: Stelian BIGAN / Editor: Valentin NICOLAU

colecția de povestiri
științifico-fantastice
ANTICIPATIA
ISSN 1220-8620

NEGUȚĂTORUL ȘI POARTA ALCHEMISTULUI

Ted Chiang

Ted Chiang s-a născut în 1967 la Port Jefferson (statul New York) și a urmat cursurile Universității Brown, în urma cărora a obținut o diplomă în informatică. Scriitor din păcate prea puțin prolific, Ted Chiang s-a impus în ultimii ani drept unul dintre cei mai interesați autori de science fiction din lume, atât prin talentul literar, cât și prin idelle și temele abordate. Ted Chiang a câștigat, în 1990, Premiul Nebula pentru povestirea „Turnul din Babilon”, Premiul Campbell, în 1992, pentru cel mai bun tânăr scriitor, Premiul Nebula și Theodore Sturgeon Memorial pentru „Povestea vieții tale” în 1998, Premiul Sidewise pentru „Șaptezeci și două de litere” în anul 2000, iar în 2002 a câștigat Premiul Hugo și Premiul Locus pentru „Jadul e acolo unde nu există Dumnezeu”, încă o dată Premiul Nebula și Premiul Hugo, în 2007, pentru „Neguțătorul și poarta alchimistului”. Ted Chiang are, până în prezent, trei volume publicate: *Împărțirea la zero* (2002), *Neguțătorul și poarta alchimistului* (2007) și *Lifecycle of Software Objects* (2010).

O, preaputernice calif și emir al dreptcredincioșilor, smerit sunt să mă scald în poahala prezenței tale, căci omul nu poate trage nădejde la

o mai mare blagoslovire în tot cursul vieții sale decât aceasta. Povestea pe care trebuie s-o depăn este, cu adevărat, una atât de uluitoare, încât, și de-ar fi văpsită cu totul și cu totul pe colțul dinlăuntru al ochiului cuiva, nici măcar atunci minunăția înfățișării sale nu ar putea-o întrece pe aceea a întâmplărilor istorisite, căci ceea ce urmează-i un avertisment pentru cei ce-s vrednici a se lăsa preveniți și un cuvânt de învățătură pentru cei ce vrednici sunt a învăța.

Numele meu este Fuwaad ibn Abbas și m-am născut aici, în Bagdad, Orașul Păcii. Tatăl meu era samsar de grâne, dar, pentru o mare parte a vieții mele, eu, unul, am trudit ca neguțător de pânzeturi fine, negustorînd borangic de Damasc, pânzeturi de in din Egipt și zarpale de Maghreb brodate cu zarafir. Eram bogat, dar inima mea era cătrănită și nici cumpărarea desfătărilor, nici actele de milostenie nu puteau să o aline. Acum stau înaintea ta, o norocitulă calif, fără barem un plastru în pungă, dar mi-am găsit pacea.

Allah e începătura tuturor lucrurilor, dar, cu învoirea Măriei Tale, o să-mi pornesc istorisirea cu ziua în care am făcut o preumblare prin cartierul făurarilor. Aveam nevoie să cumpăr un dar pentru un om cu care trebuia să rezolv niscal daraveri și mi se spusese că ar aprecia nespus o tipsie cu totul și cu totul din argint. După ce m-am perindat vreme de vreo jumătate de ceas, am băgat de seamă că una dintre cele mai mari prăvălii din suk fusese luată în stăpânire de un nou neguțător. Era unul dintre cele mai prețuite locuri și trebuie că fusese strașnic de scump de dobândit, așa că am intrat să-l cercetez mai îndeaproape mărfurile.

Nicicând înainte nu mai văzusem un așa de minunat sortiment de bunuri. Lângă intrare se zărea un astrolab înzestrat cu șapte plăci încrustate cu argint, un ceas cu apă care bătea flecare oră cu un clișet melodios și o privighetoare din bronz care cânta când bătea vântul. Mai înăuntru se găseau mecanisme încă și mai iscusite, și m-am holbat la ele mai abitir decât un copil care urmărește un jongler, când un bătrân a intrat printr-o ușă aflată în fundul prăvăliei.

- Bine ai venit în umila mea dughenă, o, domnul meu, mi-a spus. Numele meu este Bashaarat. Cu ce v-aș putea fi de ajutor?

– Lucrurile acestea pe care le aveți de vânzare sunt uluitoare dincolo de marginile uluii. Eu fac afaceri cu neguțatori din toate colțurile lumii și încă nu m-am învrednicit să zăresc ceva care să le stea pe potrivă. De unde, dacă-mi îngăduiți să vă întreb, le-ați dobândit?

– Vă sunt întru totul îndatorat pentru măgulitoarele voastre cuvinte, mi-a răspuns bătrânul. Tot ce vedeți aici a fost făcut în atelierul meu, de mine însumi și de ajutoarele care muncesc sub oblădurea mea.

Eram tare impreslonat că acel bărbat putea fi atât de priceput în atât de multe arte. I-am pus întrebări despre feluritele instrumente din prăvălia sa și l-am ascultat apoi cum discuta ca un adevărat cărturar despre astrologie, matematică, geomanție și medicină. Am stat la tale vreme de vreo două ceasuri, iar fascinația și respectul meu pentru bătrân au înflorit ca un boboc încălzit de razele răsăritului, până ce el a pomenit de experimentele sale alchimice.

– Alchimie? am iscodit. Mă surprinsese, căci nu părea genul de om care emite pretenții de pezevenchi: Vrei să spui că transformi metalul oarecare în aur?

– Aș putea s-o fac, domnul meu, dar nu asta este, de fapt, ceea ce-și doresc cei mai mulți să obțină practicând alchimia.

– Și-atunci, ce caută cei mai mulți, alchimistule?

– Caută o sursă de obținere a aurului care să fie mai ieftină decât dacă ar extrage minereul din pământ. Drept e că alchimia descrie un mijloc de a face aur, dar procedura e atât de anevoioasă, încât, prin comparație, să sapi sub un munte pare mai ușor decât să culegi pere dintr-un pom.

Am zâmbit:

– Aferim, mehenghi răspuns, n-am ce zice! Nimeni nu poate pune la îndoială că ești un bărbat învățat, dar eu, unul, am destulă minte cât să nu dau crezare alchimiei.

Bashaarat m-a privit și s-a socotit:

– Am construit de puțină vreme ceva ce ar putea să te facă să-ți schimbi părerea. Ai fi prima ființă careia i-aș arăta-o. Ai dori s-o vezi?

– Da, pe Allah, mi-ar face mare plăcere.

– Atunci urmează-mă.

Bătrânul m-a condus prin ușa pe care intrase spre partea din spate a prăvăliei. În camera alăturată se găsea un atelier unde erau înșirate aparate ale căror funcții nu le puteam bănuși măcar – bare de metal înfășurate-n atât de multă sârmă de cupru încât ar fi ajuns până la linia orizontului, oglinzi montate pe o lespede de granit rotundă care plutea în argint-viu –, dar Bashaarat a trecut pe lângă ele fără să le arunce barem o privire.

În loc de asta, m-a dus către un piedestal solid, înalt până la coșul pieptului, pe care era montat în picioare un cerc dintr-un metal durabil. Deschizătura îi era largă cât două palme deschise, iar rama atât de groasă, încât ar fi putut pune la încercare până și pe cel mai puternic om dacă i s-ar fi poruncit s-o care. Metalul era negru ca noaptea, dar lustruit până când devenise atât de neted, încât, de-ar fi fost de-o altă culoare, ar fi putut servi drept oglindă. Bashaarat mi-a cerut să stau în picioare astfel încât să mă uit la cerc dintr-o parte, în vreme ce el s-a așezat chiar cu fața spre deschidere.

– Fii, rogu-te, cu băgare de seamă! mi-a cerut.

Alchimistul și-a vârât brațul prin cerc dinspre partea dreaptă, numai că acesta n-a ieșit prin stânga. În schimb, era ca și cum i-ar fi fost tăiat din cot, iar el și-a fluturat ciotul în sus și-n jos, iar apoi și-a scos afară mâna complet teafără.

Nu mă așteptasem ca un om atât de învățat să execute așa un truc de scamator, dar fusese făcut cu măiestrie, așa că am aplaudat, politicos.

– Așteaptă numai o clipă, mi-a spus în timp ce făcea un pas înapoi.

Am adăstat și, ce să vezi?, un braț s-a întins afară din cerc în partea stângă a acestuia, fără ca vreun trup să-l susțină. Mâneca se potrivea întru totul cu aceea a veșmântului lui Bashaarat. Brațul a fluturat în sus și-n jos, iar apoi s-a retras prin cerc până ce a dispărut cu totul vederii.

Primul șiretlic îi considerasem un caraghioslăc inteligent, dar acesta din urmă părea superior, căci piedestalul și cercul erau, în mod limpede, prea subțiri pentru a putea ascunde o persoană.

– Foarte dibaci! am exclamat.

- Îți mulțumesc, dar aceasta nu este doar o scamatorie nevolnică. Partea dreaptă a cercului o precedă pe cea stângă cu vreo câteva secunde. Să treci prin cerc înseamnă să străbați această perioadă minteasă.

- Nu pricep, am spus.

- Îngăduie-mi să repet demonstrația.

Și din nou și-a vârât brațul prin cerc, făcându-l să dispară. A zâmbit, apoi l-a tras înainte și înapoi de parcă ne-am fi jucat de-a odgonul. Apoi și-a scos din nou brațul afară și mi-a arătat mâna cu palma desfăcută. În ea zăcea un inel pe care îl recunoșteam.

- Asta-i al meu! am zis și mi-am cercetat mâna, văzând că inelul încă îmi mai stătea pe deget. E o copie făcută prin vrajă.

- Nu, pe Allah, acesta este, cu adevărat, inelul tău. Așteaptă numai.

Din nou un braț a ieșit din partea stângă. Dorind să descopăr mecanismul acestui șiretlic, m-am grăbit să-l înșfac de mână. Nu era o mână falsă, ci una cu totul caldă și vie ca a mea. Am tras, și ea a tras, la rândul-i. Apoi, cu o îndemânare de pungaș, a făcut să-mi alunece inelul de pe deget și brațul s-a retras în cerc, dispărând cu totul.

- Mi-a furat inelul! am exclamat.

- Nu, domnul meu, a spus bătrânul. Inelul tău este aici. Și mi-a întins bijuteria pe care o ținea: Ține-mi acest joc.

Mi-am pus inelul la loc pe deget:

- L-ai avut dinainte să-mi fie luat.

În acel moment, un braț a ieșit afară, de data aceasta din partea dreaptă a cercului.

- Asta ce mai e? am strigat, uluit până peste marginile uluirii.

Din nou, am recunoscut brațul, înainte de a se retrage, ca fiind al bătrânului după mănecă, numai că nu-l văzusem intrând în cercul de metal.

- Adu-ți aminte: partea dreaptă o precedă pe cea stângă, a spus și s-a dus în partea stângă a cercului, apoi și-a vârât brațul dinspre acea parte, iar acesta a dispărut încă o dată.

Măria Ta a priceput deja, fără îndoială, acestea, numai că eu, unul, abia atunci am înțeles: orice se întâmpla în partea dreaptă a cercului era

complinit, câteva secunde mai târziu, de un eveniment desfășurat în partea stângă.

– Asta-i vrăjitorie? am întrebat.

– Nu, domnul meu, nu am întâlnit niciodată un djinn și, dacă l-aș întâlni vreodată, n-aș avea atâta încredere în el încât să-l las să-mi îndeplinească poruncile. Aceasta este o formă de alchimie.

Mi-a oferit o explicație, vorbindu-mi despre cum căutase să descopere mici porți în plelea realității, alina găurilor pe care viermii și le sapă în lemn, și despre cum, atunci când găsisse unul, reușise să-l extindă și să tragă de el așa cum un sticlă transformă o bucată mare de sticlă topită într-o țevă cu gâtul lung și despre cum a permis apoi timpului să curgă precum apa la un capăt, făcându-l să se întărească precum stropul la celălalt. Mărturisesc că nu prea l-am înțeles pe de-a-ntregul cuvintele. Tot ce am putut răspunde a fost:

– Neîndoios, ai creat ceva uluitor dincolo de marginile uluirii.

– Îți mulțumesc, a zis, dar acesta este abia preludiul a ceea ce intenționez să-ți arăt.

Și m-a poftit să-l urmez într-o altă încăpere, încă și mai în spate. Acolo, proțâpît în mijlocul camerei, se înălța un cadru de ușă circular ale cărui canaturi masive erau făcute din același metal negru lustruit.

– Ceea ce ți-am arătat mai înainte a fost o Poartă a Secundelor, mi-a spus. Aceasta este o Poartă a Anilor. Cele două părți ale cadrului ușii sunt separate de o durată de douăzeci de ani.

Mărturisesc că nu i-am înțeles de îndată spusele. Mi-l și imaginam întinzându-și brațul dinspre partea dreaptă și așteptând douăzeci de ani ca acesta să răsară în partea stângă, și toată trășenia mi s-a părut un șiretlic magic tare de neînțeles. I-am și spus toate acestea, iar el a răs:

– Ar fi și așa un mod de-a o folosi, dar gândește-te ce s-ar întâmpla dacă ai păși dincolo de pragul ei. Și, stînd în partea dreaptă, mi-a făcut semn să vin mai aproape, apoi a arătat prin ușă: Privește!

M-am uitat și am văzut că în partea cealaltă a încăperii păreau să se găsească chilimuri și perne diferite față de cele pe care le văzusem atunci când intrasem. Mi-am mișcat capul dintr-o parte într-alta și mi-am dat seama că, atunci când mă uitam prin ușor, priveam, de fapt, într-o cameră diferită de aceea în care mă aflam.

– Vezi acum camera așa cum va fi peste douăzeci de ani, mi-a spus Bashaarat.

Am cliptit, așa cum ar face oricine în fața mirajului apei din deșert, dar ceea ce vedeam nu s-a schimbat.

– Și spui că aș putea trece dincolo? am întrebat.

– Ai putea. Și, cu acel pas, ai vizita Bagdadul de peste douăzeci de ani. Ai putea să-ți cauți eul înaintat în vîrstă și să stai la taifas cu el. Apoi, ai putea păși înapoi prin Poarta Anilor și să te reîntorci în zilele noastre.

La auzul cuvintelor lui Bashaarat, am simțit că mă ia cu amețeală:

– Tu ai făcut asta? l-am întrebat. Ai trecut prin poartă?

– Am făcut-o și la fel au făcut și nenumărați mușterli de-ai mei.

– Mai devreme ai spus că sunt primul căruia îi arăți poarta.

– Poarta aceasta, de aici, de bună seamă. Dar, vreme de mulți, mulți ani am avut o prăvălie în Cairo, și acolo am construit prima Poartă a

Anilor. Și mulți au fost cei cărora le-am arătat acea poartă și care s-au folosit de ea.

– Și ce învățăminte au tras atunci când au stat de vorbă cu eurile lor mai vârstnice?

– Fiecare suflet învață ceva diferit. Dacă dorești, îți pot spune povestea unui asemenea om.

Și Bashaarat a purces a-mi spune o astfel de poveste și, dacă e pe placul Măriei Tale, o s-o înfățișez și eu în cele ce urmează.

Povestea norocitului frânghier

A fost odată un tânăr pe nume Hassan care era frânghier. El a pășit prin Poarta Anilor pentru a zări Cairoul cel aflat cu douăzeci de ani în viitor și, la sosire, s-a minunat până peste poate de cât de mult crescuse orașul. S-a simțit de parcă pășise într-o scenă brodată pe-o tapiserie și, cu toate că orașul era nici mai mult, nici mai puțin decât Cairoul pe care îl știa, el s-a uitat la cele mai obișnuite priveliști ca la niște lucruri cu totul și cu totul miraculoase.

Și, cum se plimba el așa pe la Bab Zuweila, poarta sudică unde evoluau dansatorul cu săbii și îmblânzitorii de șerpi, deodată a auzit cum un astrolog a strigat după el:

– Tinerule! Vrei să-ți afli viitorul?

Hassan a izbucnit în râs:

– Îl cunosc deja, i-a spus.

– Cu siguranță însă vrei să știi dacă nu cumva ți-e menit să ai o mare avere, nu-i așa?

– Sunt frânghier, așa că prea bine mi-e cunoscut că nicio avere nu m-așteaptă.

– Poți fi, oare, atât de sigur? Ce zici atunci de renumitul neguțător Hassan al-Hubbaul, care a început și el ca meșter făcător de frânghii?

Cum deja curiozitatea îi fusese avanată, Hassan a întrebat de jur împrejurul sukului dacă și alții știau de acest neguțător putred de bogat

și a aflat că numele era bine cunoscut. Se spunea că bărbatul locuia în înstăritul cartier Habbanliya, așa încât Hassan a mers într-acolo și i-a rugat pe trecători să-i arate casa neguțătorului, care s-a vădit a fi cea mai mare de pe strada sa.

Tânărul a bătut la ușă și un slujitor l-a condus către o sală spațioasă și bine mobilată, cu o fântână arteziană în mijloc. Hassan a așteptat în vreme ce slujitorul a plecat să-l aducă pe stăpânul său, dar, în timp ce se ulta de jur împrejur, la abanosul șlefuit și la marmura ce-l înconjură, s-a simțit stingher, că nu prea era locul său într-un asemenea cadru, și era pe punctul de a pleca taman când a apărut eul său mai vârstnic.

– Iată-te, în cele din urmă, aici! a spus bărbatul. Te tot aștept de atâta amar de vreme.

– Da? a întrebat Hassan, uluit până peste poate.

– De bună seamă, căci eu l-am vizitat pe eul meu mai vârstnic în-tocmai cum mă vizitezi tu pe mine acum. A trecut atât de mult timp de atunci, încât am și uitat ziua exactă când am făcut-o. Hai, vino să lei masa cu mine!

Cei doi au mers în sala de ospete unde slujitorii au adus pul umplut cu fistic, clătite înslropate-n miere și miel fript cu rodii condimentate. Hassan cel vârstnic i-a oferit câteva detalii despre viața sa: a pomenit variate interese de afaceri, dar nu a suflat o vorbă despre cum devenise neguțător, a pomenit că are o nevastă, dar a spus că nu era încă momentul ca flăcăul să o cunoască. În loc de asta, l-a rugat pe tânărul Hassan să-i aducă aminte de poznele pe care le făcea în copilărie și a râs când a auzit poveștile care i se șterseseră din memorie.

În cele din urmă, tinerelul Hassan l-a întrebat pe cel vârstnic:

– Cum de-ai făcut așa o cogeamite avere?

– Tot ce îți voi spune acum e următorul lucru: când te duci să cumperi cânepă de la suk și treci pe Strada Căinilor Negri, să nu o lei pe partea dinspre miazăzi, așa cum faci de obicei. Mergi pe trotuarul dinspre miazănoapte.

– Și asta îmi va îngădui să mă înalț în rang?

- Tu fă numai așa cum îți zic. Du-te chiar acum acasă, ai de făcut frânghii. O să știi când să mă vizitezi din nou.

Tânărul Hassan s-a înturnat în timpul său și a făcut așa cum fusese povățuit, ținându-se pe partea dinspre mieznoapte a străzii, chiar și atunci când pe aceasta nu era pic de umbră. Câteva zile mai târziu a fost de față când un cal scos din minți a făcut prăpăd pe partea dinspre mieznoapte a străzii chiar vizavi de el, lovind câțiva oameni cu copitele, rănind un altul după ce-i răsturnase deasupra un chiup greu plin cu ulei de palmier și călcând chiar în picioare un trecător. După ce s-a potolit zarva, Hassan s-a rugat lui Allah ca răniții să-și găsească vindecarea, iar răposatul să-și afle pacea, și i-a mulțumit, totodată, Preaputernicului pentru că îl cruțase.

A doua zi, Hassan a pășit din nou prin Poarta Anilor și l-a căutat pe eul său vârstnic:

- Ai fost, cumva, rănit de cal când treceai prin preajma lui? l-a întrebat.

- Nu, căci urmasem povața eului meu mai în vârstă. Nu uita: tu și eu suntem una, și prin fiecare împrejurare prin care vei trece eu am trecut cândva.

Și așa, bătrânul Hassan îi dădea tânărului îndrumări, iar tânărul le urma întru totul. S-a abținut să cumpere ouă de la băcanul său obișnuit și, astfel, a evitat boala care i-a lovit pe mușterii care târguiseră ouă dintr-un coș în care se aflau dintre cele stricate. A cumpărat mai multă cânepă decât de obicei și ca atare a avut material cu care să lucreze atunci când alții au suferit din cauza lipsei provocate de întârzierea unei caravane. Urmând povețele eului său mai vârstnic, Hassan a fost scutit de multe necazuri, dar flăcăul se tot întreba când o să-i spună bătrânul mai multe. Cu cine o să se însoare? Cum o să devină putred de bogat?

Într-o bună zi, după ce își vânduse toate frânghiile în suk și căra o pungă neobișnuit de plină, în timp ce mergea pe stradă, Hassan s-a lovit de un bălat. S-a pipăit după pungă, a descoperit că îi lipsea și s-a ră-sucit pe călcăle cu un strigăt, să cerceteze mulțimea pentru a-l afla pe micul pungaș. Auzind țipătul lui Hassan, bălețașul a zbughit-o iute prin

marea de oameni. Hassan a observat că tunica puștiului era sfâșiată la cot, dar apoi l-a pierdut imediat din vedere.

Pentru o clipă, Hassan a fost șocat că i se putuse întâmpla una ca asta fără niciun avertisment din partea eulul său vârstnic. Dar mânia l-a luat repede locul uimirii, așa că a pornit în urmărire. A gonit prin mulțime, uitându-se la coatele tunicilor băieților, până când întâmplarea a făcut să dea peste pungaș ciucit sub o căruță plină ochi cu fructe. Hassan l-a înșfăcat și s-a pus să strige în gura mare, să-l audă toată lumea, că pusese mâna pe un hoț, cerându-le celor din jur să găsească un străjer. Băiatul, temându-se de arestare, a dat drumul pungi lui Hassan și a început să plângă în hohote. Hassan s-a uitat lung la puști și-apoi mânia i s-a topit, așa că l-a lăsat să plece.

Când l-a văzut din nou pe eul său vârstnic, tânărul l-a întrebat:

- De ce nu m-ai prevenit în legătură cu pungașul?
- Nu te-a desfătat experiența asta? a vrut să știe vârstnicul.

Hassan taman ce era să nege, dar s-a oprit singur:

- Aferim, ba chiar mi-a mers la inimă, a recunoscut.

Când îl urmărea pe băiat, fără să albească barem umbra unui indiciu că va avea succes sau nu, simțise cum îi dlocotește sângele în vene așa cum nu mai simțise de săptămâni și săptămâni în șir. Și, când zărise lacrimile ce i se înnodau puștiului sub bărbie, își adusese aminte de învățăturile Profetului, mărit fie numele lui, despre valoarea milosteniei și Hassan se simțise virtuos pentru că alesese să-l lase pe băiețuș s-o șteargă.

- Carevasăzică, ai fi preferat să-ți răpesc toată această plăcere?

Și, tot așa cum ajungem să înțelegem scopul obiceiurilor care ni se par fără rost la tinerețe, Hassan și-a dat seama că tănuirea informațiilor are tot atât de multă valoare ca și divulgarea lor.

- Nu, a spus tânărul, a fost bine că nu m-ai prevenit.

Hassan-cel-vârstnic a văzut că, într-adevăr, celălalt înțelesese:

- Acum o să-ți spun ceva foarte important. Tocmește un cal. O să-ți dau niște indicii de orientare pentru a găsi un locșor printre dealuri, la apus față de oraș. Acolo vei descoperi, într-o dumbravă, un copac fulgerat.

Pe lângă rădăcina lui, uită-te după cea mai grea piatră pe care o poți răsturna, și-apoi sapă sub ea.

– Ce trebuie să cauți acolo?

– Când vei găsi, vei ști despre ce e vorba.

Ziua următoare, Hassan a călărit până la dealuri și a dat în cele din urmă peste copacul cu pricina. În jur, pământul era acoperit de pietre, așa că tânărul a dat una la o parte să sape sub ea, apoi alta, și-apoi încă una. În cele din urmă, lopata lui a lovit altceva decât țărână și pietre. A dat încolo pământul și a găsit un cufăr de bronz plin ochi cu dinari de aur și cu tot solul de bijuterii. Hassan nu mai văzuse niciodată ceva asemănător în viața lui. A aburcat cufărul pe cal și a călărit înapoi spre Cairo.

Data viitoare când a vorbit cu eul său mai în vârstă, l-a întrebat:

– Cum de-ai știut unde se găsea comoara?

– Am aflat-o de la mine însumi, a spus Hassan–cel–vârstnic, ajdoma țile. Cât despre cum am ajuns noi să-i cunoaștem tainița, nu am altă explicație decât că a fost voința lui Allah și, în fapt, ce altă explicație mai există pentru absolut orice?

– Mă juruiesc că voi da o bună întrebuințare tuturor bogățiilor cu care Allah m-a binecuvântat, a spus tânărul.

– Iar eu reinnoiesc această juruință, a spus bătrânul. Aceasta este cea din urmă oară când vom mai vorbi. O să-ți găsești propriul drum singur de acum încolo. Pacea fie asupra ta!

Și astfel Hassan s-a înturnat acasă. Cu aurul a reușit să cumpere cânepă într-o mare cantitate, să năimească lucrători și să le plătească o simbrie bună, apoi să vândă frânghia în mod tare avantajos tuturor celor care aveau trebuință. S-a însurat cu o femeie frumoasă și deșteaptă, la sfatul căreia s-a apucat să negustorească și alte bunuri, până când a ajuns un neguțator înstărit și respectat. În tot acest răstimp a mișcat cu generozitate pe cei nevoiași și a dus viața unui om drept. În felul acesta Hassan a trăit cea mai fericită dintre vieți până când a fost secerat de moarte, sfărâmătoarea tuturor legăturilor și distrugătoarea tuturor desfătărilor.

- Asta-î o poveste fără de pereche! am spus. Pentru cineva care stă pe gânduri dacă să se folosească sau nu de Poartă, cu greu s-ar putea izvedi o mai puternică îmboldire.

- Dai dovadă de înțelepciune fiind neîncrezător, a spus Bashaarat. Allah îi răsplătește pe aceia pe care dorește să-i răsplătească și îi pedepsește aspru pe cei pe care dorește să-i pedepsească. Poarta nu schimbă batâr c-o iotă felul în care te judecă Atotputernicul.

Am aprobat dând din cap, crezând că înțelegeam ce voia să spună:

- Așadar, chiar dacă ai reuși să eviți năpastele pe care le-a trăit eul tău mai înaintat în vârstă, nu există nicio cheazășle că nu vei ajunge să întâmpini alte ursuzlăcuri.

- Nu, iartă, rogu-te, un om bătrân pentru că nu vorbește pe înțeles. Să folosești poarta nu e ca și cum ai trage la sorți, când valoarea mizei se schimbă cu fiecă tragere. Mai degrabă, s-o folosești e ca și cum ai apuca-o printr-un pasaj tainic dintr-un palat în loc să mergi pe coridor. Încăperea rămâne întocmai, indiferent de ușa pe care o folosești pentru a intra în ea.

Depositphotos/Suqay Tr yapi 3Vn

Asta m-a uhit dincolo de marginile uluirii:

– Vasăzică, viitorul este de nestrămutat? La fel de neschimbat ca trecutul?

– Se spune că remuşcarea şi pocăinţa şterg tot trecutul.

– Am auzit şi eu spusa, dar încă n-am descoperit c-ar fi adevărată.

– Îmi pare rău să aud una ca asta, a spus Bashaarat. Tot ce pot măr-turisii e că nici viitorul nu e diferit.

M-am gândit o vreme la acestea:

– Aşadar, dacă afli că vei fi mort peste douăzeci de ani, nu e nimic ce ai putea face ca să-ţi eviţi propria moarte?

Bătrânul m-a aprobat dând din cap. Mie, unuia, asta mi s-a părut tare dezamăgitor, dar apoi m-am gândit dacă nu cumva totul ar putea să ofere totuşi şi o chezăşie:

– Să presupunem că afli că încă vei mai fi în viaţă peste douăzeci de ani. Păi, atunci nimic nu te poate omorî în următorii ani. Aşa că ai putea să lupţi în bătălii fără nicio grijă, căci supravieţuirea îţi e deja garantată.

– E posibil, a spus. Dar tot la fel de posibil e ca omul care ar fi capabil să se folosească de o asemenea garanţie să nu-şi găsească eul cel vârstnic în viaţă atunci când ar folosi pentru prima oară Poarta.

– Ah! am exclamat. Atunci să fie, oare, doar cei prevăzători care îşi întâlnesc eurile mai în vârstă?

– Îngăduie-mi să-ţi spun povestea unui alt ins care a folosit Poarta şi vei putea hotărî tu însuşi dacă a fost prevăzător au ba.

Şi Bashaarat a purces a-mi istorisi povestea şi, dacă e pe placul Mă-riei Tale, o s-o înfăţişez şi eu în cele ce urmează.

Povestea ţesătorului care a furat de la ei însuşi

A fost odată, o, norocitul calif, un ţesător pe numele său Ajib, care îşi câştiga umilul trai ţesând chillmuri, dar care tânjea să guste luxoa-sele plăceri cu care se desfătau cei bogaţi. După ce a auzit povestea lui Hassan, Ajib a păşit mintenaş prin Poarta Anilor spre a-l căuta pe eul

său cel bătrân care, era sigur, avea să fie la fel de bogat și de mărinimos ca și Hassan-cel-vârstnic.

După sosirea sa în Cairoul de peste douăzeci de ani, a pornit-o către bogatul cartier Habbanliya, întrebându-i pe cei întâlniți în cale unde se află locuința lui Ajib ibn Taher. Era deja pregătit ca, dacă va întâlni pe cineva care să-l cunoască pe acesta și care să bage de seamă asemănarea trăsăturilor lor, să se dea drept fiul lui Ajib, proaspăt sosit din Damasc. Dar nu a avut nicicând șansa de a prezenta această poveste, căci nici unul dintre cei pe care i-a întrebat nu a recunoscut numele.

În cele din urmă, s-a hotărât să se întoarne în vechiul său cartier și să vadă dacă nu cumva cineva de pe acolo avea habar unde se mutase. Când a ajuns pe vechea lui stradă, a oprit un băiețaș și l-a întrebat dacă știe unde ar putea găsi un bărbat pe nume Ajib. Băiatul l-a îndrumat către vechea sa casă.

- Aici obișnuia să locuiască, a spus țeșătorul. Dar unde locuiește acum aș vrea să aflu.

- Dacă s-a mutat de ieri până azi, atunci, eu, unul, nu am habar unde, a spus băiatul.

Ajib era neîncrezător. Era, oare, posibil, ca eul său înaintat în vârstă să mai stea încă în aceeași casă după douăzeci de ani? Asta ar fi însemnat că nu devenise niciodată bogat și că eul său vârstnic nu va avea niciun sfat să-i dea sau, cel puțin, niciunul de pe urma căruia Ajib să aibă de tras vreun profit. Cum de era posibil ca soarta lui să fie atât de diferită de aceea a norocitului frânghier? Nădăjduind că băiatul se înșelase, Ajib a așteptat în fața casei și s-a pus la pândă.

În cele din urmă, a văzut un bătrân care părăsea casa și, cu inima grea, l-a recunoscut a fi eul său vârstnic. Bătrânul Ajib era urmat de o femeie despre care a presupus că era nevasta lui, dar abia dacă a băgat-o în seamă, pentru că tot ce putea să vadă nu era decât nereușita sa în a-și îmbunătăți viața. Cu desperare, a căscat coșcogea ochii la halnele simple pe care le purta cuplul în vârstă până când i-a pierdut din vedere pe cei doi.

Mănat de curiozitatea care-l împinge pe oameni să se uite la capetele celor executați, Ajib s-a dus spre ușa casei. Propria-i cheie încă se mai potrivea în zăvor, așa că a intrat. Mobilele se schimbaseră, dar erau simple și ponosite, iar Ajib s-a simțit stânjenit și rușinat la vederea lor. După douăzeci de ani bătuți pe multe nu fusese în stare nici măcar să-și permită niscai perne mai acătării?

Mănat de un imbold de moment, s-a dus la cufărul de lemn în care își ținea în mod normal chiverniseala și l-a deschis. A ridicat capacul și a văzut că era plin cu dinari de aur.

Ajib era uluit dincolo de marginile uluirii. Eul său vârstnic avea un cufăr plin ochi cu aur și, cu toate acestea, purta haine atât de simple și locuia în aceeași căsuță de mai bine de douăzeci de ani! Ce soi de zgârcit nefericit trebuie să fie bătrânul, s-a gândit Ajib, ca să aibă atât amar de bogăție și să nu se bucure de ea! Tânărul știa de multă vreme că nimeni nu poate să-și ia averea cu el în mormânt. Era, oare, posibil, ca asta să fi fost ceva ce ultase pe măsură ce înaintase în vârstă?

Ajib a hotărât că asemenea bogății ar trebui să aparțină culva care știe să le aprecieze și că acel cineva era el însuși. În plus, să ia averea eului său vârstnic nici nu ar fi fost barem hoție, a chibzuit, deoarece era el însuși cel care avea s-o primească. Și-a aburcat cufărul pe umăr și, cu multă trudă, a reușit să-l aducă înapoi cu el prin Poarta Anilor în Cairoul pe care îl știa.

A depus o parte din nou descoperita sa avere la un zaraf, dar păstra mereu asupra sa o pungă grea de galbeni. Se îmbrăca într-un anterior de damasc, cu iminei din piele de Cordoba și cu un turban de Khorasan decorat cu o piatră nestemată. A tocmit o casă în cartierul înstărit, a mobilat-o cu cele mai prețioase chillmuri și divane, și a angajat un bucătar să-i prepare cele mai somptuoase opețe.

Apoi a început să-l caute pe fratele femeii pe care de multă vreme o râvnise de departe, o femeie pe nume Taahira. Fratele ei era poticâraș și Taahira îl ajuta în prăvălia cu leacuri. Ajib cumpăra uneori câte o doctorie numai și numai ca să poată sta de vorbă cu ea. Odată văzuse cum îi alunecase feregeaua și ochii ei erau la fel de întunecați și de frumoși ca

ai unei gazele. Fratele Taahirei n-ar fi consimțit ca ea să se mărite cu un țesător, dar acum Ajib putea să se înfățișeze ca o partidă avantajoasă.

Fratele fetei și-a dat consimțământul, iar Taahira însăși a încuviințat cu dragă inimă, căci și ea îl dorise pe Ajib. Țesătorul nu s-a uitat la bani când a venit vorba de nuntă. A tocmit o șaică de plăcere, dintre cele care pluteau pe canal în partea de miazăzi a orașului și a ținut un zaiafet și-un zamparalâc din acelea cu taraf de muzicanți și cu dântui-toare în timpul cărula i-a dărut soaței sale un superb colier de perle. Sărbătoarea a devenit subiect de bârfă în tot cartierul.

Ajib se desfăta cu bucuria pe care i-o aduseseră Taahira și banii, și vreme de o săptămână sau două proaspeții însoareții au dus o viață cât se poate de bună. Apoi, într-o bună zi, țesătorul s-a întors acasă doar pentru a găsi ușa spartă și interiorul prădat de-a fir a păr de toate podoabele de aur și argint. Bucătarul, speriat de moarte, a ieșit din locul în care se dosise și i-a spus că tâlharii o răpiseră pe Taahira.

Ajib s-a rugat lui Allah până când, istovit de griji, a căzut pradă somnului. În dimineața următoare, a fost trezit de-un ciocănit în ușă. Un necunoscut stătea proțâpît acolo:

- Am un mesaj pentru tine, i-a spus bărbatul.
- Ce mesaj? a vrut să știe Ajib.
- Soața ta e în siguranță.

Ajib a simțit cum teama și mânia i se învârtesc în pânțele ca bila neagră:

- Ce răscumpărare vrei? a întrebat.
- Zece mii de dinari.
- Pe Allah, asta-i cu mult mai mult decât am, ugilitul de mine! a exclamat țesătorul.

- Să nu care cumva să îndrăznești a te tocni cu mine! i-a spus tâlharul. Am văzut cum arunci cu banii așa cum alții toarnă apa.

Ajib s-a prăbușit în genunchi:

- Am cheltuit ca un zevzec. Mă jur pe numele Profetului că nu am atâta amar de bănet, a spus.

Hoțul l-a cercetat cu luare-aminte:

- Adună toți banii pe care-i ai, până la ultima para, i-a poruncit, și să-i aduci aici mâine la același ceas. Dacă o să mi se pară că ai pus ceva deoparte, soția ta va pieri. Dacă o să mi se pară că ești cinstit, oamenii mei ți-o vor înturna la timpul convenit.

Ajib nu vedea nici o altă soluție:

- Ascult și mă supun, a spus, iar tâlharul s-a cărăbănit.

Ziua următoare, Țesătorul nostru s-a dus la zara și și-a retras toți banii care-i mai rămăseseră. I-a dat pe toți hoțului, care a cântărit din priviri deznădejdea din ochii lui Ajib și s-a declarat mulțumit. Tâlharul a făcut așa cum făgăduise și chiar în seara aceea Taahira a fost înturnată.

După ce s-au îmbrățișat, femeia a spus:

- N-am crezut că o să plătești atâta amar de bani pentru mine.

- Nu mi-ar fi făcut nicio plăcere bogăția fără tine, i-a spus Ajib și a fost el însuși uimit când și-a dat seama că era adevărul gol-goluț. Dar acum regret că nu-ți mai pot cumpăra lucrurile pe care le meriți cu prisosință.

- Nu trebuie să-mi mai cumperi nimic de acum încolo, i-a răspuns Taahira.

Țesătorul și-a plecat capul:

- Mă simt de parc-aș fi fost amarnic pedepsit pentru fărâdelegile mele.

- Ce fărâdelegi? I-a întrebat Taahira, dar Ajib n-a mai suflat o vorbă. Nu te-am întrebat asta înainte, dar știu că nu ai moștenit toți banii pe care i-ai câștigat. Spune-mi: nu cumva i-ai furat?

- Nu, a zis Țesătorul, nedorind să recunoască adevărul nici față de ea, nici față de el însuși. Mi-au fost dați.

- A fost vorba de-un împrumut, atunci?

- Nu, nu trebuie dați înapoi.

- Iar tu nu vrei să-i înapoezi? Taahira era șocată. Vasăzică tu, unul, ești pe deplin mulțumit că acel bărbat a plătit pentru nunta noastră? Că mi-a plătit răscumpărarea? Părea să fie pe punctul de a izbucni în lacrimi: Păi, atunci eu sunt nevasta ta sau a acelui alt bărbat?

- Ești nevasta mea, a spus Ajib.

- Cum aș putea fi, când însăși viața mea i-o datorez celui alt?

– N-o să îngădui să te îndoiești de dragostea mea, a zis bărbatul. Mă jur că o să dau înapoi banii, până la ultimul dinar.

Și, astfel, Ajib și Taahira s-au înturnat în vechea căsuță a țesătorului și s-au pus pe sclipuit banii. Amândoi s-au apucat să muncească pentru fratele Taahirei, poticărașul, și când, în cele din urmă, acesta a devenit parfumierul bogătașilor, Ajib și Taahira au preluat vechea lui prăvălie și au început să vândă leacuri celor bolnavi. Era un trai bun, numai că ei doi cheltuiau cât mai puțin posibil, trăind modest și reparându-și vechile mobile în loc să cumpere altele noi. Vreme de ani și ani, Ajib zâmbea ori de câte ori lăsa să mai cadă încă o monedă în cufăr, spunându-i Taahirei că aceasta era o aducere-aminte a cât de mult o prețăluia pe ea. Spunea că și după ce cufărul va fi plin ochi, tot va fi un chilipir dacă te gândești cât de scumpă îi era.

Numai că nu era deloc ușor să umpli cufărul adăugând doar câteva monede din când în când, așa încât ceea ce începuse prin a fi doar cumpătare s-a transformat, ușor-ușor, în zgârcenie, iar deciziilor chibzuite le-au luat locul cărpănoșeniile. Încă și mai rău, iubirea pe care Ajib și Taahira și-o purtau unul altuia s-a răcit cu timpul și fiecare a ajuns să nu-l mai poată suferi pe celălalt din cauza banilor pe care nu-i puteau cheltui.

Și în felul acesta au trecut anii, iar Ajib a îmbătrânit, așteptând să-i fie furat aurul pentru a doua oară.

– Ce poveste ciudată și tristă, totodată! am spus.

– Într-adevăr, mi-a răspuns Bashaarat. Ai spune că Ajib s-a purtat prevăzător?

Am șovăit înainte de a vorbi:

– Nu-l în căderea mea să-l judec. El este cel care trebuie să trăiască, negreșit, cu consecințele faptelor sale, precum eu trebuie să trăiesc cu ale mele. Am rămas tăcut o clipă, apoi am adăugat: Admir sinceritatea lui Ajib, faptul că ți-a mărturisit tot ceea ce făcuse.

– Ah, dar nu mi-a spus nimic din toate astea pe când era tânăr, a răspuns alchimistul. După ce a ieșit prin poartă cărând cufărul, nu l-am mai văzut vreme de douăzeci de ani. Ajib era un om mult mai în vârstă

atunci când mi-a făcut din nou o vizită. Venise acasă și descoperise că nu mai are cufărul, iar conștiința faptului că-și plătitse datoria l-a făcut să simtă că-mi poate spune tot ce se-ntâmplase.

– Într-adevăr? Și bătrânul Hassan din prima ta povestire a venit să te vadă?

– Nu, am auzit povestea lui Hassan de la eul său mai tânăr. Vârstnicul Hassan nu s-a mai înturnat nicicând în prăvălia mea, dar, în locul lui, am avut parte de un alt vizitator, unul care mi-a împărtășit o poveste despre Hassan pe care el însuși nu ar fi putut niciodată să mi-o depene.

Iar Bashaarat a purces a-mi istorisi povestea vizitatorului și, dacă e pe placul Măriei Tale, o s-o înfățișez și eu în cele ce urmează.

Povestea nevestei și a iubitului ei

Raniya era măritată cu Hassan de ani și ani de zile și duceau o viață cât se poate de fericită. Într-o bună zi, ea l-a văzut pe soțul său luând cina cu un tânăr pe care l-a recunoscut a fi întru totul imaginea vie a lui Hassan de pe vremea când se măritase cu el. Atât de mare l-a fost mirarea, încât abia-abia dac-a putut să se abțină să nu dea buzna peste ei și să se vâre-n taifasul lor. După ce tinerețul a plecat, i-a cerut lui Hassan să-i spună cine era, iar bărbatul i-a spus o poveste greu de crezut.

– I-al vorbit despre mine? I-a întrebat. Știi ce ne așteaptă când ne-am întâlnit prima oară?

– Știam c-o să mă însor cu tine din clipa în care mi-au căzut ochii asupra ta, i-a răspuns Hassan, tot numai un zâmbet, dar nu pentru că mi-ar fi spus cineva asta. Cu siguranță, nevastă, n-al vrea să-l văduvești de clipa aceea, nu-i așa?

Și așa se face că Raniya nu i-a vorbit eului mai tânăr al soțului său, ci doar a tras cu urechea la discuția lui și i-a tot aruncat priviri galeșe. Inima-i bătea mai repede la vederea trăsăturilor lui tinerești. Uneori, amintirile ne înșală cu dulceața lor, dar, atunci când îi zărea pe cei doi bărbați stând unul în fața celuilalt, nu putea să nu bage de seamă, fără nicio exagerare, deplinătatea frumuseții tânărului la care se gândea noapte de noapte în vreme ce zăcea întinsă-n pat, neputând să pună geană pe geană.

La câteva zile după ce îi urase rămas-bun pentru totdeauna eului său mai tânăr, Hassan a plecat din Cairo să facă afaceri cu un neguțator din Damasc. În absența lui, Raniya a descoperit prăvălia pe care i-o descrisese soțul și a pășit prin Poarta Anilor în Caioul tinereții sale.

Și-a adus aminte unde locuise pe atunci, așa că nu i-a fost prea greu să dea de tânărul Hassan și să-l urmărească de colo-colo. Și, în timp ce îl privea, a simțit cum pune stăpânire pe ea o dorință mai puternică decât orice simțise de ani întregi față de vârstnicul Hassan, într-atât de puternice erau amintirile desfătărilor lor trupești din tinerețe. Fusesse întotdeauna o soție credincioasă și fidelă, dar acum i se înfățișa o ocazie favorabilă ce n-avea să i se mai arate vreodată. Hotărâtă să-și satisfacă dorința, Raniya a tocmit o casă și în zilele care au urmat a cumpărat mobilă pentru ea.

De îndată ce casa a fost gata, l-a urmărit plină de discreție pe Hassan, încercând să adune suficientă îndrăzneală ca să intre în vorbă cu el. În sucul giuvaiergilor, a privit cum tânărul se duce la un bijutier, îi arată acestuia un colier bătut cu zece nestemate și-l întreabă cât so-coate c-ar plăti pentru el. Raniya a recunoscut bijuteria ca fiind aceea pe care Hassan l-o dăruise în zilele de după nunta lor; nu avusese habar

că el încercase cândva s-o vândă. A stat la mică distanță de cei doi și a tras cu urechea, prefăcându-se că se uită la niște inele.

– Adu colierul aici măline și-o să-ți dau o mie de dinari pe el, a spus giuvaiergiul.

Tânărul Hassan s-a învoit cu prețul oferit și a plecat.

În timp ce-l urmărea cum se duce, Raniya a auzit fără să vrea cum vorbeau doi bărbați aflați prin preajmă:

– Ai văzut colierul acela? E dintr-ale noastre, a spus primul bărbat.

– Ești sigur? a întrebat cel de-al doilea.

– Întru totul. Ți-l puiul de lele care a săpat și ne-a găbjit cufărul.

– Păi, atunci să-i dăm de știre căpitanului despre el. După ce insul ăsta își va fi vândut colierul, o să-i luăm banii și încă mai mult de atât.

Cei doi bărbați au plecat fără s-o bage în seamă pe Raniya care stătea smîrnă, cu inima galopându-i în piept, dar cu trupul nemîșcat, ai-domă unei gazele după ce a trecut pe lângă ea un tigru. Și-a dat seama că, de fapt, comoara pe care o scosese la lumină Hassan trebuie că aparținuse unei bande de tâlhari și că bărbații aceia erau doi dintre membrii ei care țineau sub observație giuvaiergiul Cairoului pentru a-l identifica pe insul care le luase prada.

Raniya știa că, de vreme ce ea mai deținea încă acel colier, tânărul Hassan de bună seamă că nu-l vânduse. Mai știa, de asemenea, că tâlharii nu reușiseră să-l ucidă pe Hassan. Numai că nu putea fi voia lui Allah ca ea să stea de pomană, cu mâinile încrucișate. Probabil că Allah o adusese acolo ca s-o poată folosi drept instrument al Său.

Femeia s-a reîntors prin Poarta Anilor, a pășit în timpul său și acasă la ea a găsit colierul în cutia de bijuterii. Apoi a folosit din nou Poarta Anilor, dar, în loc să intre dinspre partea stângă, a intrat dinspre dreapta, astfel încât a vizitat Cairoul de peste douăzeci de ani. Acolo l-a căutat pe eul său înaintat în vârstă, acum o femeie bătrână. Raniya-cea-vârstnică a întâmpinat-o cu căldură și și-a scos colierul din propria-i cutie de bijuterii. Cele două femei au făcut apoi repetiții despre cum urmau să-i dea o mână de ajutor lui Hassan cel tinere.

În ziua următoare, cei doi hoți s-au înturnat cu un al treilea bărbat, despre care Raniya și-a dat cu presupusul că era căpitanul lor. Cu toții au privit cum Hassan îi înmânează giuvaiergiului colierul.

În timp ce giuvaiergiul examina tefaricul, Raniya s-a apropiat și a zis:

– Ce potrivire întâmplătoare! Giuvaiergiule, aș dori să vând un colier întocmai cu acesta, și a dat la iveală, din punga pe care o căra, propriul colier.

– Asta-i cu totul și cu totul ulmitor! a spus giuvaiergiul. N-am mai văzut vreodată două coliere care să semene într-atât!

Și chiar atunci a intrat și Raniya-cea-vârstnică:

– Dar ce mi-e dat să-mi văd ochilor? Fără doar și poate că privirea mă înșală! Și, zicând acestea, a dat și ea la iveală un al treilea colier identic: Giuvaiergiul mi l-a vândut cu promisiunea că era unic. Asta-l vâdește de mincinos sadea.

– Poate c-ar trebui să-l dai înapoi, a spus mai tânăra Raniya.

– Asta depinde, a spus cea vârstnică. Și l-a întrebat pe Hassan: Cât îți plătește pentru el?

– O mie de dinari, a răspuns tânărul, uluit până peste poate.

– Aferim! Giuvaiergiule, te-ar interesa să-l cumperi și pe-acesta, atunci?

– Trebuie să chibzuiesc din nou la oferta mea, a spus negustorul.

În vreme ce Hassan și Raniya-cea-vârstnică se tocmeau cu giuvaiergiul, Raniya s-a dat câțiva pași înapoi, cât să-l audă pe căpitan cum îi dojenea aspru pe cei doi tâlhari:

– Dobitocilor! E un colier oarecare. Ne-ați fi făcut să omorăm jumătate din giuvaiergii din Calro și-ați fi adus toți străjerii pe capetele noastre, a spus el, apoi le-a dat câte-o palmă peste ceafă și i-a dus de-acolo.

Raniya și-a reîndreptat atenția spre giuvaiergiul care își retrăsese oferta de a cumpăra colierul lui Hassan. Raniya-cea-vârstnică taman ce spunea:

– Prea bine! O să încerc să-l dau înapoi omului care mi l-a vândut.

Și, în timp ce bătrâna se îndepărta, Raniya ar fi băgat mâna-n foc că zâmbea pe sub feregea.

Femeia s-a întors către Hassan:

- Pare-se că nici unul din noi n-o să vândă vreun colier pe ziua de azi.
- Poate că-n altă zi, a zis tinereleul.
- O să-l duc pe-al meu acasă, să-l pun la păstrare, a adăugat Raniya.

Ai vrea să mă însoțești?

Hassan s-a învîlt și a mers cu ea până la casa pe care o închiriasse. Apoi ea l-a invitat înăuntru, i-a oferit vin și, după ce au băut amândoi, l-a condus în dormitorul său, a acoperit ferestrele cu draperii grele și a stins toate lămpile astfel încât în încăpere s-a făcut beznă ca-n miezul nopții. Abla atunci și-a dat jos feregeaua și l-a dus în pat.

Raniya fusese atât de așteptată în așteptarea acestei clipe, încât a fost tare uluită să descopere că mișcările lui Hassan erau stângace și stingerite. Ea, una, își amintea limpede noaptea nunții lor: bărbatul fusese sigur pe sine, iar atingerile lui îi tăiaseră răsufierea. Știa că nu mai era mult până la prima întâlnire a frângerului cu tânăra Raniya și, pentru o clipă, n-a priceput cum de acest băiețuș care băjbăia se putea schimba atât de repede. Și apoi, desigur, răspunsul i-a fost limpede precum cleștarul.

Așa că, în fiecare după-amiază, vreme de multe, multe zile, Raniya se întâlnea cu Hassan în casa ei închiriată și îl iniția în arta dragostei, și, făcând aceasta, ea demonstra că, așa cum se spune adesea, femeile sunt cele mai minunate creaturi ale lui Allah.

- Plăcerea pe care o oferi se reîntoarce sub chipul plăcerii pe care o primești, i-a spus ea și a zâmbit sieși când s-a gândit cât de adevărate erau, de fapt, acele cuvinte.

Nu a trecut mult până când tânărul a căpătat priceperea de care-și amintea Raniya și femeia s-a bucurat încă și mai mult de aceasta decât o făcuse pe vremea când era tânără.

Mult prea curând însă a venit și ziua când Raniya a trebuit să-i spună tânărului Hassan că e timpul să plece. El avea destulă minte cât să n-o strângă cu ușa pentru a-i afla motivele, dar a întrebat-o totuși dacă se vor mai vedea vreodată. Ea i-a răspuns, cu blândețe, că nu, de

bună seamă, apoi și-a vândut mobila proprietarului casei și s-a reîntors prin Poarta Anilor în Cairoul timpului său.

Când Hassan-cel-vârstnic s-a înturnat din călătoria sa la Damasc, Raniya era acasă și-l aștepta. L-a întâmpinat cu căldură, dar și-a păstrat secretele numai pentru ea însăși.

Mă cufundasem cu totul în gândurile mele după ce Bashaarat și-a încheiat povestea, până când el mi-a spus:

– Văd că istorisirea asta te-a pus pe gânduri într-un mod în care nici una din cele dinainte n-a făcut-o.

– Vezi limpede, am recunoscut. Acum îmi dau seama că, deși trecutul e de neschimbat, omul poate totuși da peste lucruri neașteptate atunci când îl vizitează.

– Pe Allah, așa este! Înțelegi acum de ce am spus că viitorul și trecutul sunt aldoma? Nu-l putem schimba pe nici unui, dar le putem cunoaște pe amândouă mai pe deplin.

– Înțeleg cu adevărat, mi-ai deschis ochii și acum doresc să folosesc și eu Poarta Anilor. Ce preț ceri?

Alchimistul a dat din mână:

– Nu vând trecerea prin poartă, a spus. Allah călăuzește pe cine doarește către prăvălia mea, iar eu, unul, sunt mulțumit să flu instrumentul voinței Sale.

De-ar fi fost vorba de un altul, i-aș fi luat cuvintele drept un șiretlic din timpul tocmelii, dar, după tot ceea ce-mi spusese Bashaarat, știam că e sincer.

– Mărinimia ta e la fel de nemărginită ca și știința ta de carte, am zis și am făcut o plecăciune. Dacă va exista vreodată un serviciu pe care un neguțator de pânzeturi ți l-ar putea face, rogu-te, să faci apel la mine.

– Ți mulțumesc. Și-acum hai să discutăm despre călătoria ta. Sunt câteva chestiuni despre care trebuie să vorbim înainte să vizitezi Bagdadul de peste douăzeci de ani.

– Dar nu doresc să vizitez viitorul, i-am spus. Aș trece în cealaltă direcție, să-mi revizitez tinerețea.

– Oh, cele mai plecate scuze. Poarta aceasta nu te poate duce acolo. Vezi tu, am construit-o cu doar o săptămână în urmă. Acum douăzeci de ani nu exista aici niciun cadru de ușă din care să ieși în trecut.

Deznădejdea mea era atât de mare, încât probabil c-am vorbit ca un copil oropsit:

– Dar unde duce cealaltă parte a porții? am întrebat și-am dat ocol cadrului de ușă circular pentru a sta față-n față cu partea-i opusă.

Bashaarat a dat și el ocol porții, ca să stea lângă mine. Priveliștea prin poartă părea acum aldoma celei din afara sa, dar, atunci când și-a întins mâna să și-o treacă prin ea, aceasta s-a oprit de parc-ar fi întâlnit un zid nevăzut. M-am uitat mai îndeaproape și am observat o lampă de bronz așezată pe o masă. Flacăra ei nu pâlpâia, ci era la fel de nemișcată și de nestrămutată de parcă întreaga încăpere ar fi fost prinsă în cel mai limpede chihlimbar.

– Ce vezi aici e încăperea așa cum apărea săptămâna trecută, a spus Bashaarat. În douăzeci de ani, această parte stângă a Porții va permite intrarea, îngăduindu-le oamenilor să pătrundă din această direcție și să-și viziteze trecutul. Sau, a spus și m-a condus înapoi înspre partea ușii pe care mi-o arătase mai întâi, am putea intra dinspre dreapta de pe acum și să ne vizităm pe noi înșine. Dar mă tem că Poarta aceasta nu îți va permite vizite către zilele tinereții tale.

– Dar Poarta Anilor pe care o ai în Cairo? am întrebat.

Bătrânul a dat aprobator din cap:

– Acea poartă stă încă în picioare. Fiul meu e cel care conduce acum prăvălia de acolo.

– Vășăzică, aş putea merge la Cairo și apoi să folosesc poarta pentru a vizita Cairoul de acum douăzeci de ani. Iar de acolo aş putea călători înapoi la Bagdad.

– Da, ai putea face acest drum, dacă așa-ți dorești.

– Îmi doresc din tot sufletul, am spus. Ai binevoi să-mi spui cum să dau de prăvălia ta din Cairo?

– Trebuie să vorbim despre câteva lucruri mai întâi, m-a prevenit Bashaarat. Nu o să întreb care sunt intențiile tale, mulțumit fiind să

aștept până ce vei fi pregătit să mi le spui. Dar se cuvine să-ți reamintesc că tot ceea ce e făcut nu mai poate fi desfăcut.

– Știu, am răspuns.

– Și că nu poți evita grelele încercări ce ți-au fost menite. Ceea ce îți oferă Allah trebuie să accepți.

– Îmi reamintesc singur asta în fiecare zi a vieții mele.

– Atunci este o onoare pentru mine să te ajut în orice mod îmi e cu putință, a încheiat.

Și bătrânului a adus hârtie, o pană și-o călmară și a purces a scrie.

– O să scriu pentru tine o scrisoare care să-ți fie de ajutor în călătoria ta. A împăturit răvașul, a picurat deasupra marginii ceară de la o lumânare și și-a apăsat pecetea inelului pe ea: Când vei ajunge în Cairo, dă-i asta fiului meu, iar el îți va îngădui să intri prin Poarta Anilor de acolo.

Un neguțator ca mine trebuie să fi deprins de minune arta de a-și exprima propria recunoștință, dar eu, unul, n-am mai fost niciodată în viața mea atât de exuberant în a-mi oferi mulțumirile cum am fost cu Bashaarat și fiecare vorbuliță era sinceră, rostită din toată inima. Mi-a dat îndrumări despre cum se ajunge la prăvălia lui din Cairo și l-am asigurat că, la întoarcere, o să-i povestesc totul de-a fir a păr. Când eram pe punctul de a pleca, m-a fulgerat un gând:

– Deoarece Poarta Anilor pe care o ai aici se deschide în viitor, ești încredințat că poarta și prăvălia aceasta vor mai fi în picioare și peste douăzeci de ani.

– Da, pe Allah, acesta-i adevărul adevărat, a încuviințat Bashaarat.

Eram cât pe ce să-l întreb dacă își întâlnise eul înaintat în vârstă, dar mi-am mușcat limba. Dacă răspunsul lui ar fi fost negativ, ar fi însemnat fără îndoială că eul său vârstnic se stinsese din viață, și l-aș fi întrebat, de fapt, dacă își cunoștea data morții. Cine eram eu să fac o asemenea cercetare, când omul ăsta îmi făcuse un atare hatâr fără să mă întrebe măcar care-mi erau intențiile? Mi-am dat seama din expresia lui că știa ce voisem să-l întreb și mi-am plecat fruntea într-o smerită cerere de

iertăciune a cărei acceptare el a arătat-o c-o înclinare din cap, iar eu m-am înturnat acasă pentru a face pregătirile de plecare.

Caravanei i-a luat două luni ca să ajungă la Cairo. Cât privește ceea ce mi-a frământat mintea în timpul călătoriei, Măria Ta, o să vă spun acum ceea ce nu i-am mărturisit lui Bashaarat. Eu, unul, am fost cândva însurat, acum douăzeci de ani, cu o femeie pe nume Najya. Trupul i se mișcă la fel de grațios ca un lăstar de salcie, iar chipul îi era la fel de frumos ca Luna în toată splendoarea sa, dar ceea ce-mi răpise mie inima fusese firea ei îngăduitoare și blajină. Tocmai îmi începusem cariera de neguțator când m-am însurat, și nu eram bogat, dar nici nu duceam vreo lipsă.

Eram căsătoriți de un an când a trebuit să plec la Basra pentru a mă întâlni cu căpitanul unei corăbii. Aveam șansa să fac un profit bun din negoțul cu sclavi, dar Najya nu era de acord. I-am amintit că totuși Coranul nu interzice deținerea de sclavi, câtă vreme aceștia sunt tratați cum se cade, și că până și Profetul avusese câțiva. Dar ea mi-a spus că nu exista nicio cale de a ști cum aveau să-și trateze sclavii cei ce urmau să-i cumpere de la mine și că era mai bine să vând bunuri, iar nu oameni.

În dimineața plecării mele, eu și Najya ne-am certat amarnic. I-am vorbit cu asprime, folosind vorbe pe care mi-e și rușine să mi le aduc aminte și îi cer iertare Măriei Tale dacă nu o să le repet acum. Am plecat mânios și n-am mai văzut-o niciodată de atunci. A fost avan rănită câteva zile după plecarea mea, când s-a prăbușit zidul unei moschei. A fost dusă la *bimaristan*, dar medicii n-au putut-o salva și a murit la puțină vreme după aceea. Eu, unul, nu am aflat de moartea ei până ce m-am întors, o săptămână mai târziu, și m-am simțit mai cumplit decât dacă aș fi ucis-o cu mâna mea.

Pot, oare, chinurile gheenei să fie mai amarnice decât ceea ce mi-a fost dat să îndur în zilele care au urmat? Mi se părea că eram cât pe ce să aflu, atât de aproape de moarte mă aduseseră pătimirile mele. Și, fără îndoială, experiența morții trebuie să fie aidoma, căci, asemenea flăcărilor iadului, mâhnirea arde, dar nu mistuie, ci, mai degrabă, face ca inima să fie încă și mai ușor de rănit de suferințe viitoare.

Deposphotos/Thomas Ede

În cele din urmă, perioada mea de jehuire a luat sfârșit și am rămas un om pustit, secătuit, o pungă de piele fără-de măruntaie. Am eliberat sclavii pe care îi cumpărasem și am devenit neguțător de pânzeturi. Cu trecerea anilor am ajuns bogat, dar am rămas neînsurat. Unii dintre cei cu care făceam afaceri au încercat să mă lege prin căsătorie cu o soră sau o fiică, spunându-mi că iubirea unei femei îl poate face pe om să-și uite durerile. Poate că aveau dreptate, dar nu te poate face să uiți durerea pe care i-ai pricinuit-o altuia. Ori de câte ori mă închipuiam însurându-mă cu o altă femeie, îmi aminteam expresia rănită din privirea Najyei de când o văzusem ultima oară și inima mi se închidea pentru altele.

Am vorbit cu un *mullah* despre ceea ce făcusem și el mi-a spus că remușcarea și pocăința șterg tot trecutul. Am fost cuprins de remușcări și am făcut pocăință pe cât de bine m-am priceput, am înălțat rugăciuni și am postit, și am făcut milostenie celor mai puțin norocoși. Am făcut până și un pelerinaj la Mecca și, cu toate acestea, încă mai eram bântuit de vinovăție. Allah este atotlertător, așa că știam că betesugul e al meu și numai al meu.

Dacă Bashaarat m-ar fi întrebat, n-aș fi putut să-i spun ce nădăjduiam să izbândesc. Era limpede din poveștile lui că nu puteam schimba

ceea ce știam că se întâmplase. Nimeni nu îl oprise pe eul meu mai tânăr să se certe cu Najya în timpul ultimei noastre discuții. Dar povestea Ranyei, care era tălănită în povestea vieții lui Hassan fără ca acesta să o știe, îmi oferea o slabă speranță: poate că aș fi fost capabil să joc un oarecare rol în evenimente în vreme ce eul meu tânăr ar fi fost plecat cu afacerile lui.

Nu era posibil, oare, ca totul să fi fost doar o greșeală și Najya mea să fi scăpat cu viață? Poate că trupul altei femei fusese înfășurat în giulghiu și înmormântat câtă vreme fusesem plecat. Poate că o puteam salva pe Najya și o puteam aduce înapoi în Bagdadul timpului meu. Știam că eram nesăbuit, bărbații cu experiență spun că „Patru lucruri nu se mai întorc înapoi: cuvântul odată rostit, săgeata slobozită din arc, viața trecută și șansa pierdută”, iar eu, unul, înțelegeam adevărul acestei zicale mai bine decât majoritatea oamenilor. Și, cu toate acestea, am îndrăznit să trag nădejde că Allah socotise că erau de ajuns cei douăzeci de ani ai mei de pocăință și că îmi îngădula șansa de a recâștiga ceea ce pierdusem.

Călătoria caravanei a fost lipsită de evenimente și, după șaiszeci de răsărituri și trei sute de rugăciuni, am ajuns în Cairo. Acolo m-am preumblat pe străzile orașului care sunt un labirint uluitor prin comparație cu planul armonios al Orașului Păcii. Mi-am croit drum până pe Bayn al-Qasrayn, strada principală ce trece prin cartierul Fatimid din Cairo. De acolo am dibuit strada pe care se afla prăvălia lui Bashaarat.

I-am spus neguțătorului că vorbisem cu tatăl său în Bagdad și i-am înmănat scrisoarea pe care acesta mi-o dăduse. După ce a citit-o, omul m-a condus într-o încăpere din fundul prăvăliei, în al cărei centru se înălța o altă Poartă a Anilor, și mi-a făcut semn cu mâna să intru dinspre partea ei stângă.

Cum stăteam eu așa în fața masivului cerc de metal, am simțit cum mă ia cu răcori și m-am luat singur la rost pentru nervozitatea mea. Trăgând adânc aer în piept, am pășit prin cadrul porții și m-am trezit în aceeași încăpere, numai că având alte mobile. De n-ar fi fost ele, n-aș fi putut deosebi Poarta de o ușă oarecare. Apoi mi-am dat seama că răcoarea pe care o simțisem era, pur și simplu, răceala aerului din acea

cameră, căci ziua de aici nu era la fel de călduroasă precum aceea pe care o lăsasem în urmă și a cărei boare călduroasă o simțeam în spate, adîind prin poartă ca un suspin.

Neguțătorul a pășit în urma mea și a strigat:

– Tată, ai un vizitator!

Un bărbat a intrat în cameră și nu era nimeni altul decât Bashaarat, cu douăzeci de ani mai tânăr decât atunci când îl văzusem în Bagdad:

– Bine ai venit, domnul meu, a spus. Eu sunt Bashaarat.

– Mă cunoști? am întrebat.

– Nu, dar trebuie că l-ai cunoscut pe eul meu înaintat în vârstă. Pentru mine aceasta este prima noastră întâlnire, dar este o onoare să-ți fiu de ajutor.

Măria Ta, așa cum îi șade bine acestui hronic al metehnelor mele, trebuie să mărturisesc că atât de cufundat fusesem în propriile mele suferințe pe tot parcursul călătoriei dinspre Bagdad, încât nu îmi dădusem seama mai înainte că Bashaarat probabil că mă recunoscuse chiar din clipa în care pusesem piciorul în prăvălia lui. Încă în timp ce îi admiram ceasul cu apă și privighetoarea din bronz, el ștuse că o să călătoresc spre Cairo și, după toate probabilitățile, ștuse și dacă aveam să îmi ating sau nu țelul.

Bashaarat cel cu care vorbeam acum nu avea habar de nici unul dintre lucrurile acestea.

– Eu vă sunt înșutit și înmîit recunoscător pentru amabilitatea voastră, domnule, am spus. Numele meu este Fuwaad ibn Abbas, proaspăt sosit din Bagdad.

Fiul lui Bashaarat a plecat, iar alchimistul și cu mine ne-am sfătuit. L-am întrebat în ce zi și în ce lună eram, adevărind că era suficient timp să călătoresc înapoi spre Orașul Păcii și i-am promis că îi voi povesti totul atunci când mă voi întoarce. Eul său tânăr era la fel de binevolor ca și cel înaintat în vârstă:

– Aștept cu nerăbdare să stau de vorbă cu tine când te vei întoarce și să te ajut din nou peste douăzeci de ani, a spus.

Cuvintele lui m-au pus pe gânduri:

– Înaintea acestei zile, plănuiseși cumva să deschizi o prăvălie în Bagdad?

– De ce întrebi?

– M-am tot minunat de coincidența care a făcut să ne întâlnim în Bagdad la țanc ca eu să-mi fac călătoria înapoi, să folosesc poarta și să călătoresc înapoi. Dar acum mă întreb dacă nu cumva nu a fost deloc vorba despre o coincidență. Este, oare, venirea mea azi aici motivul pentru care te vei muta la Bagdad peste douăzeci de ani?

Bashaarat a zâmbit:

– Coincidența și intenția sunt două fețe ale aceleiași tapiserii, domnul meu. Poți găsi că una e mai plăcută de privit, dar nu poți spune că una e adevărată, iar cealaltă, falsă.

– Acum, ca întotdeauna, mi-ai dat multe lucruri la care să cuget, am răspuns.

I-am mulțumit și mi-am luat rămas-bun. Pe când părăseam prăvălia, m-am încrucișat cu o femeie care intra cu tot zorul. Am auzit cum Bashaarat îi dă binețe spunându-i Raniya și am încremenit de uimire.

Chiar din fața ușii am auzit-o pe femeie spunând:

– Am colierul. Nădăjdulesc că eul meu mai vârstnic nu l-a pierdut pe al ei.

– Sunt sigur că îl vei fi păstrat în siguranță, în așteptarea vizitei tale de acum, i-a răspuns alchimistul.

Mi-am dat seama că aceea era Raniya din povestea pe care Bashaarat mi-o spusese și că era pe drum spre a o aduce pe întruparea ei mai vârstnică pentru ca amândouă să se întoarcă în zilele tinereții lor, să zăpăcească niscăi tâlhari cu un colier în dublu exemplar și să-și salveze astfel soțul. Pentru o clipă nu am fost sigur dacă visam sau dacă eram treaz, căci mă simțeam de parc-aș fi pășit într-o poveste, iar gândul că aș putea, la o adică, să stau de vorbă cu personajele sale și să iau parte la evenimente mi-a dat ameteală. Am fost tentat să spun ceva și să văd dacă aș putea juca un rol tainic în istorisirea aceea, dar apoi mi-am amintit că țelul meu era să joc un rol de taină în propria mea poveste.

Așa că am plecat fără un cuvânt și m-am dus să-mi aranjez călătoria cu o caravană.

Se spune, Măria Ta, că soarta își râde de planurile oamenilor. La început, a părut că eram cel mai norocit dintre fiii lui Adam, căci caravana ce se îndrepta spre Bagdad pleca în mai puțin de o lună și puteam să mă alătur ei. În săptămânile care au urmat, am început să-mi bles-tem norocul, căci călătoria caravanei a fost bântuită de întârzieri. Fântânile dintr-un oraș aflat nu departe de Cairo secaseră și expedi-ția a trebuit să trimită înapoi după apă. Într-un sat, ostașii care pă-zeau caravana s-au îmbolnăvit de dizenterie și-a trebuit să așteptăm săptămâni bune să își revină. Cu fiecare întârziere îmi revizuiam es-timarea despre momentul în care urma să ajungem la Bagdad și de-veneam din ce în ce mai îngrijorat.

Și-apoi s-au pornit furtunile de nisip care păreau un semn de la Allah și care m-au făcut să mă îndoiesc cu adevărat de înțelepciunea faptelor mele. Am avut marea norocire să ne odihnim într-un caravan-serai aflat la mieznoapte de Kufa când au lovit pentru prima oară, dar șederea noastră s-a prelungit din zile în săptămâni întregi și, iar și iar, cerurile se limpezeau doar pentru a se înnegura din nou de îndată ce cămilele erau reîncărcate. Ziua accidentului Najyei se apropia cu repe-ziune și eu eram cuprins de cea mai neagră deznădejde.

M-am rugat stăruitor de fiecare conducător de cămile în parte, încer-când să-l tocnesc pe vreunul să mă ducă singur înaintea celorlalți, dar nu l-am putut convinge pe nici unul dintre ei. În cele din urmă, l-am desco-perit pe cel care se învoia să-mi vândă o cămilă pentru ceea ce ar fi fost un preț exorbitant în alte condiții, dar pe care atunci am fost mai mult decât dornic să-l plătesc. Și apoi am pornit-o mai departe de unul singur.

Nu o să vă mire prea mult să aflați că n-am înaintat cale lungă prin furtună, dar, atunci când vântoasele s-au mai domolit, am adoptat un ritm mai iute. Fără ostașii care însoțeau caravana am devenit însă o țintă ușoară pentru tâlhari și, de bună seamă, am fost poprit după o că-lătorie de numai două zile. Mi-au luat banii și cămila pe care o cumpă-rasem, dar mi-au cruțat viața, nu știu dacă din milă sau pentru că nu

aveau chef să-și bată capul să mă omoare. Am început să merg pe jos înapoi, pentru a mă alătura din nou chervanului, dar acum cerurile mă chinuiau cu lipsa lor de nori și am suferit amarnic din cauza arșiței. Până ce caravana m-a găsit, limba mi se umflase și buzele îmi erau crăpate ca noroiul pârjolit de soare. După aceea nu am mai avut altă alegere decât să însoțesc convoiul în ritmul lui obișnuit.

Aidoma unui trandafir care își leapădă petalele una câte una, și nădejile mele se împuținau de la o zi la alta. Până când caravana a ajuns în Orașul Păcii, știam că era prea târziu, dar, în clipa în care am trecut prin porțile cetății, i-am întrebat pe străjeri dacă auziseră de prăbușirea unei moschei. Primul cu care am stat de vorbă nu avea habar de așa ceva și preț de-o bătaie a inimii am îndrăznit să trag nădejde că îmi amintisem greșit data accidentului și că, în fapt, ajunsesem la timp.

Apoi alt străjer mi-a spus că moscheea se prăbușise, într-adevăr, cu o zi înainte, în cartierul Karkh. Cuvintele lui m-au izbit cu puterea securii călăului. Călătorisem atât de departe, doar pentru a primi încă o dată cele mai nefaste vești ale vieții mele.

Am mers către moschee și am văzut mormanele de cărămizi ce se aflau acolo unde se înălțase cândva zidul. Era scena care îmi bântuise coșmarurile vreme de douăzeci de ani, dar acum imaginea dăinuia chiar și după ce îmi deschideam ochii, cu o claritate mai mare decât puteam eu, unul, îndura. M-am răsucit pe călcâie și am rătăcit fără de țintă, orb la tot ce mă înconjura, până ce m-am trezit în fața vechii mele case, aceea unde locuiserăm eu și Najya. Am rămas împletit pe stradă, în fața ei, plin de amintiri și chinuri.

Nu am habar cât timp a trecut până când mi-am dat seama că o tânără se îndrepta spre mine:

– Domnul meu, mi-a spus ea, caut casa lui Fuwaad ibn Abbas.

– Ai găsit-o, i-am răspuns.

– Sunteți, cumva, Fuwaad ibn Abbas, domnul meu?

– Eu sunt și vă cer să-mi dați pace.

– Domnul meu, vă cer iertăciune. Numele meu este Maimuna și îi ajut pe medicii *bimaristan*-ului. M-am îngrijit de soția dumneavoastră înainte ca ea să se stingă.

M-am întors s-o privesc:

– Ați îngrijit-o pe Najya?

– Da, domnul meu. M-am juruit să vă transmit un mesaj de la ea.

– Ce mesaj?

– A dorit să vă spună că ultimele-i gânduri s-au îndreptat către domnia ta. A dorit să vă spun că, deși viața i-a fost scurtă, a fost una fericită datorită timpului petrecut cu domnia ta. Femeia a zărit lacrimile care îmi curgeau pe obraji și a adăugat: Îmi cer iertăciune dacă vorbele mele v-au pricinuit durere.

– Nu e nimic ce-ar trebui iertat, copila mea. Mi-aș dori numai să am mijloacele de a-ți plăti atât de mult pe cât valorează acest mesaj pentru mine, căci și de mi-aș petrece flece clipă a vieții mele viitoare nefăcând nimic altceva decât să-ți mulțumesc și tot ți-aș rămâne dator vândut.

– Durerea nu datorează nimic, a spus ea. Pacea fie asupra ta, domnul meu!

– Pacea fie asupra ta! am răspuns.

Tânăra a plecat, iar eu am rătăcit ore în șir pe străzi, vărsând lacrimi de eliberare și ușurare. Și în tot acest timp m-am gândit la adevărul spuselor lui Bashaarat: viitorul și trecutul sunt aldoma, și noi nu-l putem schimba pe nici unul, ci le putem doar cunoaște pe amândouă mai deplin. Călătoria mea în trecut nu schimbase nimic, dar ceea ce aflasem schimbase totul și am înțeles că nu ar fi putut fi altfel. Dacă viețile noastre nu sunt decât povești pe care le deapănă Allah, atunci suntem atât spectatori, cât și actori, și doar trăind aceste povești le putem învăța lecțiile.

S-a lăsat noaptea și atunci m-au găsit străjerii orașului, după ora stingerii, în hainele-mi prăfuite și m-au întrebat cine eram. Le-am spus numele meu și unde locuiam, iar ei m-au adus în fața vecinilor mei să vadă dacă aceștia mă cunoșteau; dar nici unul nu m-a recunoscut și am fost dus în temniță.

I-am spus căpitanului gărzii povestea mea, iar el a găsit-o captivantă, dar nu i-a dat crezare și, apoi, cine i-ar da? Pe urmă mi-am adus aminte de niște vești din timpul perioadei mele de jelanie, de acum douăzeci de ani, și i-am spus că nepotul Măriei Tale se va naște albinos. Câteva zile mai târziu, știri despre starea pruncului au ajuns și la căpitan, iar el m-a adus înaintea mai-mareului cartierului. Când acesta mi-a auzit istorisirea, m-a adus la palat, iar când marele cămăraș mi-a auzit povestea, m-a adus la rândul-i aici, în sala tronului, pentru a avea infinitul privilegiu de a o înfățișa Măriei Tale.

Acum povestea mea mi-a ajuns din urmă viața, învârtite și-ncolăcite cum sunt una în jurul celeilalte, iar direcția în care soarta mea o va lua de acum încolo îi rămâne Măriei Tale să o hotărască. Cunosc multe lucruri care urmează să se întâmple aici, în Bagdad, în următorii douăzeci de ani, dar nimica nimicuța din ceea ce mă așteaptă pe mine de acum încolo. Nu mai am nicio para chioară pentru a face drumul înapoi la Cairo și la Poarta Anilor de acolo, dar, cu toate acestea, mă socotesc norocit dincolo de marginile norocirii, căci mi s-a oferit șansa de a-mi vizita din nou greșelile trecutului și am aflat ce remedii îngăduie Allah. Aș fi onorat să povestesc tot ceea ce știu despre viitor, dacă Măria Ta consideră potrivit să mi-o ceară, dar, în ceea ce mă privește, cea mai de preț informație pe care o dețin aceasta-i:

Nimic nu poate șterge trecutul. Există remușcarea, și există pocăința, și există iertarea. Asta-i tot, și e încă mult prea de ajuns.

Traducere din limba engleză de ALINA SĂRBU

© 2007 by TED CHIANG

CUM SĂ CONSTRUIEȘTI O MAȘINĂ A TIMPULUI

**Nu-ți trebuie decât o gaură de vierme,
Marele accelerator de hadroni
sau o rachetă foarte, foarte rapidă**

Stephen Hawking

„Printr-o gaură de vierme, cercetătorul se poate vedea pe sine, așa cum era acum un minut. Dar dacă omul de știință se folosește de gaura de vierme ca să impună varianta sa mai tânără? E mort acum. Deci cine a tras cu arma?”

Bună ziua. Numele meu este Stephen Hawking. Sunt fizician, cosmolog și visător... oarecum. În ciuda faptului că nu mă pot mișca și sunt nevoit să vorbesc cu ajutorul unui calculator, în mintea mea sunt liber. Sunt liber să explorez universul și să-mi pun câteva din marile întrebări, cum ar fi: este posibil să călătorim în timp? Am putea

deschide un portal către trecut, am putea descoperi o scurtătură spre viitor? În fond, putem oare să ne slujim de legile naturii pentru a deveni nici mai mult, nici mai puțin decât stăpânii timpului?

Cândva, ideea de călătorie în timp era considerată a fi o erezie științifică. În general, evitam să abordez subiectul de teamă să nu fiu catalogat drept un lunatic. În ziua de astăzi nu mai sunt atât de precaut. De fapt, mă simt mai aproape de cei care au construit Stonehenge. Am devenit obsedat de timp. Dacă aş avea o mașină a timpului, aş vizita-o pe Marilyn Monroe în vremurile ei bune sau aş pica pe capul lui Galileo fix când își întoarce telescopul către astre. Ba chiar aş merge până la sfârșitul lumii ca să aflu cum se termină toată povestea cosmică.

Spre a vedea cum ar fi posibil oricare dintre aceste lucruri, trebuie să privim timpul așa cum este văzut el de fizicienii – drept a patra dimensiune. Nu este atât de greu cum pare. Orice școlar atent știe că toate obiectele fizice, inclusiv persoana mea în scaunul cu roțile, există în trei dimensiuni. Toate lucrurile au o lățime, o lungime și o înălțime.

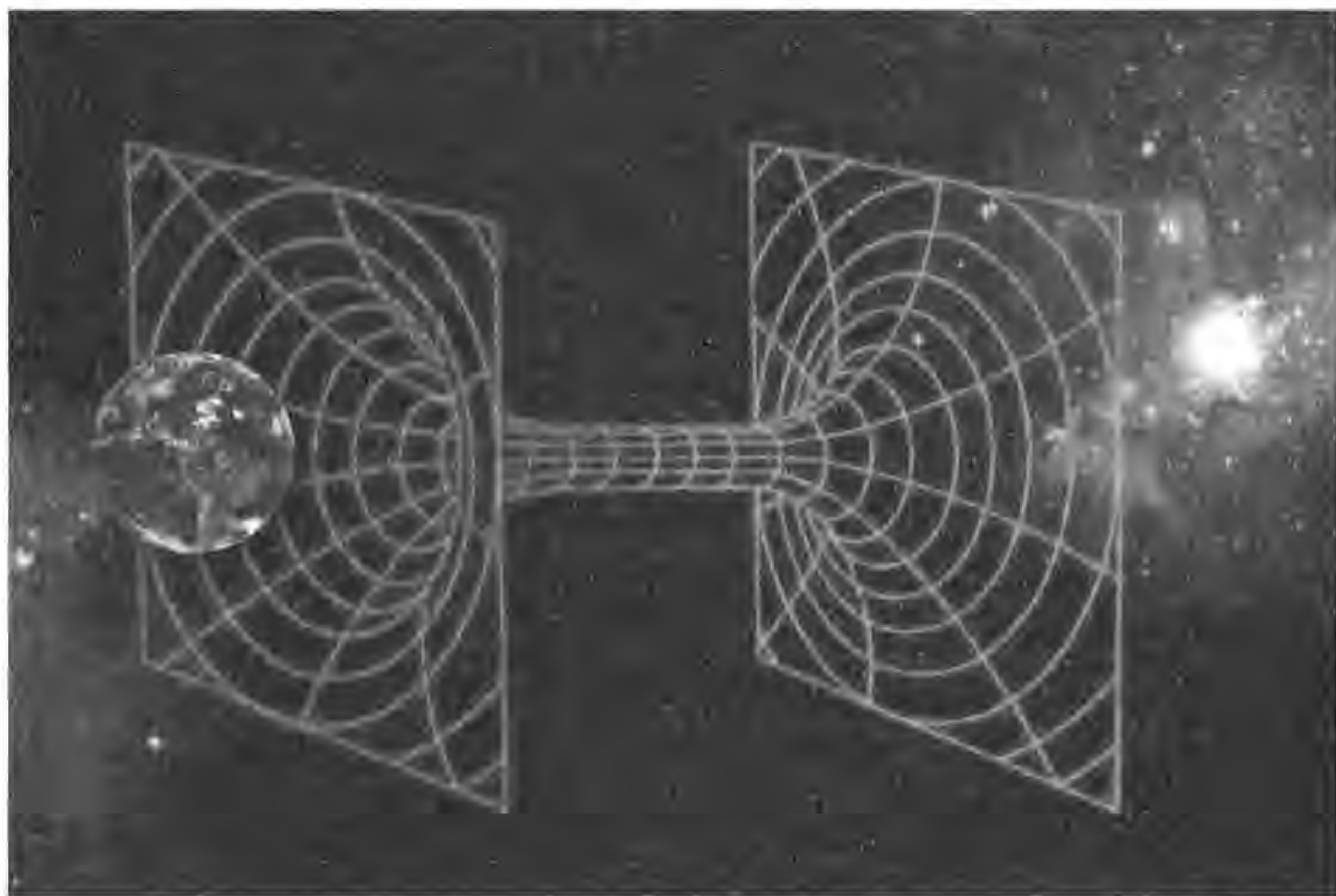
Însă mai există un tip de „lungime”, durata în timp. Un om trăiește până la 80 de ani, să zicem; pietrele de la Stonehenge, de pildă, sunt acolo de mii de ani. Iar sistemul nostru solar va dăinui vreme de miliarde de ani. Toate au o durată în timp, așa cum au o lungime în spațiu. Călătoria în timp nu înseamnă decât călătoria în această a patra dimensiune.

Ca să înțelegem mai bine ce presupune ea, haideți să ne imaginăm că mergem cu mașina, o chestiune cât se poate de banală, unii o facem zilnic. Conducem în linie dreaptă – asta înseamnă că mergem într-o dimensiune. Când virăm la stânga sau la dreapta – adăugăm a doua dimensiune. Mergem cu mașina în sus și în jos pe un drum de munte, cu serpentine și astfel ne mișcăm și pe înălțime, deci călătorim în trei dimensiuni. Cum oare călătorim în timp? Cum ne croim drum în a patra dimensiune?

Haideți să o luăm pe calea science-fictionului pentru moment. Adesea, filmele despre călătorii în timp se concentrează asupra unei mașinării complicate, ce necesită cantități vaste de energie pentru a se pune în funcțiune. Mașina își croiește drum prin cea de-a patra dimensiune,

un tunel în timp. Călătorul în timp, un individ curajos, poate nițel prea cutezător, însă pregătit pentru orice grozăvie, pășește în tunelul timpului și reapare cine știe pe unde. Conceptul se dovedește puțin cam tras de păr, posibil ca realitatea să fie complet diferită, dar ideea în sine nu este chiar așa de aiurită precum pare la prima vedere.

Și noi, fizicienii, ne-am gândit la tuneluri prin timp, dar le abordăm din alt unghi. Ne punem problema dacă aceste portaluri, spre trecut sau spre viitor, pot fi măcar posibile în contextul legilor firii. Se întâmplă să credem că ele există. Mai mult, le-am dat și o denumire: găuri de vierme.

De la stânga la dreapta: Universul nostru – Pământul – Intrarea în gaură de vierme – ieșirea din gaură de vierme – Alt univers

O gaură de vierme este un „tunel” teoretic, o scurtătură prezisă de teoria relativității a lui Einstein, care face legătura între două locuri din spațiu-timp – ilustrate în imaginea de mai sus sub formă de contururi pe o hartă 3D, unde energia negativă atrage spațiul și timpul într-un capăt de tunel spre a putea face posibilă traversarea într-un alt univers. Găurile de vierme continuă să rămână pur ipotetice din moment ce nimeni nu a văzut vreuna, dar au fost folosite în cinematografie ca fundament pentru călătoriile în timp – de exemplu, în *Poarta stelară* (1994), unde porți tainice se deschid spre tuneluri ce fac legătura între universuri, și în *Bondii timpului* (1981), unde zonele în care se găseau erau indicate pe o hartă cerească.

Adevărul este că găurile de vierme se găsesc peste tot în jurul nostru, numai că sunt mult prea mici pentru a putea fi văzute. Găurile de vierme sunt minuscule. Apar în micile fisuri și colțișoare ale spațiului și timpului. Poate vi se pare un concept greu de digerat, dar aveți răbdare cu mine.

Nimic nu este perfect plan sau solid. Dacă priviți cu atenție și îndeajuns de aproape, orice lucru prezintă găurele și cute. Este un principiu fizic de bază, se aplică până și timpului. Chiar și un obiect cu suprafața netedă, cum ar fi o bilă de billiard, are mici crevase, cute și adâncituri. Acum, este ușor să demonstrăm asta în trei dimensiuni. Dar, credeți-mă, același lucru este valabil și în cea de-a patra dimensiune. Și în timp există mici crevase, cute și adâncituri. Până la cea mai mică scară, mai mică decât moleculele chiar, mai mică decât atomii – ajungem la un nivel denumit spumă cuantică. Aici există găurile de vierme. Mici tuneluri și scurtături prin spațiu și timp care se formează, dispar și se reformează constant în această lume cuantică. Și efectiv leagă două locuri separate și două momente separate în timp.

Din păcate, aceste tuneluri ale timpului, așa cum există ele în realitate, nu sunt mai lungi decât o triliardime de triliardime de miliardime dintr-un centimetru. Mult prea mici pentru a permite unui om să treacă prin ele – dar de aici provine noțiunea de mașină a timpului prin intermediul găurilor de vierme. Unii cercetători sunt de părere că ar fi posibil să stabilizăm o gaură de vierme și să o mărim de foarte multe trilioane de ori până ajunge suficient de largă spre a permite trecerea unui om sau chiar a unei nave spațiale.

Cu suficientă putere și progres tehnologic, am putea chiar construi o uriașă gaură de vierme în spațiu. Nu spun că poate fi făcut acest lucru, dar dacă ar fi posibil, ar constitui un dispozitiv cu totul remarcabil. Un capăt ar putea fi amplasat aici, în apropierea Pământului, iar celălalt foarte, foarte departe, lângă cine știe ce planetă îndepărtată.

Teoretic vorbind, un tunel al timpului sau o gaură de vierme ar putea să facă mai mult decât să ne ducă pe alte planete. Dacă ambele capete ale tunelului sunt amplasate în același loc, dar sunt separate prin timp,

și nu prin distanță, o navă spațială ar putea să zboare în tunel și să iasă tot în apropierea Pământului, dar undeva în trecutul îndepărtat. Poate dinozaurii vor putea să fie martori la aterizarea acestei nave.

Cel mai rapid vehicul cu echipaj uman din istorie a fost Apollo 10. Atingea o viteză de peste 11 km/s. Ca să călătorim în timp însă, va trebui să ne deplasăm de 2 000 de ori mai repede!

Acum, sunt conștient că a gândi în patru dimensiuni nu este deloc ușor; este destul de greu să dai de capăt acestui concept de gaură de vierme, dar nu renunțați. Mi-am imaginat un experiment simplu care ne poate dezvălui dacă în clipa de față – sau măcar într-un viitor apropiat – călătoria în timp prin traversarea unei găuri de vierme ar putea deveni o realitate. Vedeți voi, îmi plac experimentele. Și îmi mai place și șampania.

Astfel că am combinat două din lucrurile mele preferate ca să vedem împreună dacă este posibilă călătoria din viitor spre trecut.

Să ne imaginăm că dau o petrecere, o recepție de bun venit pentru viitorii călători în timp. Dar cu o condiție. Nimeni nu va ști despre petrecere decât după ce aceasta se va fi încheiat. Am conceput o invitație în care dau coordonatele exacte în timp și spațiu. Sper că vor exista copii ale invitației timp de mii de ani de-acum încolo, într-o formă sau alta. Poate într-o bună zi cineva din viitor va găsi datele din invitație și va apela la o mașină a timpului de tipul gaură de vierme ca să se întoarcă în timp la petrecerea mea, demonstrând astfel că ipoteza unei astfel de călătorii va fi posibilă cândva.

În vremea asta, la petrecerea mea stau să sosească invitații, călătorii în timp. Cinci, patru, trei, doi, unu. Dar chiar în clipa în care rostesc acestea, realizez că nu sosește nimeni. Păcat! Speram să-și facă apariția măcar o viitoare Miss Univers. Așadar, de ce nu a funcționat experimentul meu? Unul dintre motivele pentru care a eșuat lamentabil ar putea fi o bine cunoscută problemă a călătoriilor în trecut, și anume ceea ce numim paradoxuri.

Paradoxurile sunt distractive. Cel mai faimos dintre ele este cunoscut sub denumirea de Paradoxul bunicului. Eu vă prezint o versiune nouă, mai simplă, căreia îmi place să-i spun Paradoxul cercetătorului nebun.

Resping felul în care oamenii de știință sunt adesea portretizați în filme drept niște nebuni, dar în cazul de față este cât se poate de adevărat. Individul acesta este hotărât să creeze un paradox, chiar dacă asta îl va costa viața. Imaginați-vă că și-a construit o gaură de vierme, nu contează cum, un tunel al timpului care ajunge cu doar un minut în trecut.

Printr-o gaură de vierme, cercetătorul se poate vedea pe sine, așa cum era acum un minut. Dar dacă omul de știință se folosește de gaura de vierme ca să împuște varianta sa mai tânără? E mort acum. Așadar, cine a tras cu arma? Este un paradox. Pur și simplu, nu are sens. Este genul de situație care le provoacă adevărate coșmaruri cosmologilor.

Acest tip de mașină a timpului ar încălca o regulă fundamentală care guvernează întregul univers – cauza precede efectul, niciodată invers. Sunt de părere că lucrurile nu pot ajunge în ipostaza de a fi imposibile. Dacă ar fi așa, nimic nu ar împiedica declinul universului

Hawking într-o scenă din *Star Trek*, cu invitații săi la cină – din trecut și din viitor: (de la stânga) Albert Einstein, Data și Isaac Newton

Într-un haos total. Sunt de părere că de fiecare dată va apărea ceva care să prevină paradoxul. Cumva trebuie să existe un motiv pentru care omul nostru de știință nu se va găsi niciodată în situația în care poate ajunge să se impuște singur. Iar în acest caz, îmi pare rău să o spun, gaura de vierme în sine este problema.

Până la urmă, cred că nu poate exista o gaură de vierme ca aceasta. Iar motivul este feedbackul. Dacă ați mers la un concert rock, cu siguranță știți despre ce vorbesc, recunoașteți acest sunet strident. Feedback. Cauza este una simplă. Sunetul este captat de microfon. Este apoi transmis prin cabluri, capătă intensitate prin amplificator și iese prin difuzoare. Dacă însă prea mult din sunetul transmis de difuzoare este captat din nou de microfon, se formează o buclă în care sunetul devine din ce în ce mai puternic. Dacă nimeni nu întrerupe acest cerc vicios, feedbackul poate distruge sistemul de sonorizare.

La fel și pentru gaura de vierme, numai că aici vorbim de radiații în loc de sunet. Imediat ce gaura de vierme se lărgeste, radiațiile naturale intră în tunel și sunt prinse într-o buclă. Feedbackul devine atât de puternic, încât distruge gaura de vierme. Așadar, cu toate că există găuri de vierme minuscule și într-o bună zi poate chiar vom putea lărgi una dintre ele, ea nu va dura suficient de mult timp cât să poată fi folosită pentru o călătorie în timp. Acesta este motivul real pentru care nimeni nu s-a putut întoarce în timp la petrecerea mea.

Orice fel de călătorie în trecut, fie ea printr-o gaură de vierme sau prin altă metodă, este probabil imposibilă, altfel am avea de-a face cu tot felul de paradoxuri. Din păcate, se pare că nu vom avea niciodată parte de călătorii în trecut. Mare dezamăgire pentru admiratorii dinozaurilor și o reală ușurare, cred, pentru istorici.

Povestea noastră nu se oprește aici. Asta nu înseamnă că toate călătoriile în timp sunt imposibile. Eu, unul, chiar cred în călătoriile în timp. Călătorii în viitor. Timpul este fluid, întocmai ca un râu, și se pare că fiecare dintre noi este purtat inevitabil înainte de curentul timpului. Și nu este singura asemănare cu un râu. Timpul curge cu viteză diferită în locuri diferite și aici cred că se află cheia călătoriilor în viitor. Ideea a

fost înaintată pentru prima dată de Albert Einstein, în urmă cu mai bine de o sută de ani. Savantul a realizat că trebuie să existe niște locuri în care timpul încetinește, și altele în care timpul trece mai repede. Avea întru totul dreptate. Iar dovada stă chiar deasupra capetelor noastre. Sus, în spațiul cosmic.

Mă refer la GPS (Global Positioning System) – sistemul de poziționare globală. O rețea de sateliți este amplasată pe orbită în jurul Pământului. Sateliții fac posibilă navigația prin satelit. Tot ei dezvăluie că timpul curge mai repede în spațiul cosmic decât aici pe Pământ. Fiecare satelit are la bord un ceas extrem de precis. În ciuda faptului că sunt atât de precise, toate ceasurile o iau înainte zilnic cu aproximativ o treime de miliardime de secundă. Sistemul trebuie să compenseze abaterea, altfel diferența infimă l-ar tulbura și ar conduce la o deviație de aproape 10 kilometri pe zi la dispozitivele GPS de la sol. Vă puteți închipui ce debandadă ar rezulta.

Nu ceasurile sunt problema aici. Ele o iau puțin înainte pentru că timpul în sine curge mai repede în spațiu decât pe Pământ. Iar la baza acestui efect extraordinar stă masa planetelor Pământ. Einstein a înțeles că materia deformează timpul și îl încetinește, așa cum se întâmplă în apele unui râu. Cu cât este mai masiv obiectul, cu atât timpul este mai deformat și încetinit. Iar această realitate surprinzătoare ne deschide ușa spre posibilitatea călătoriilor în viitor.

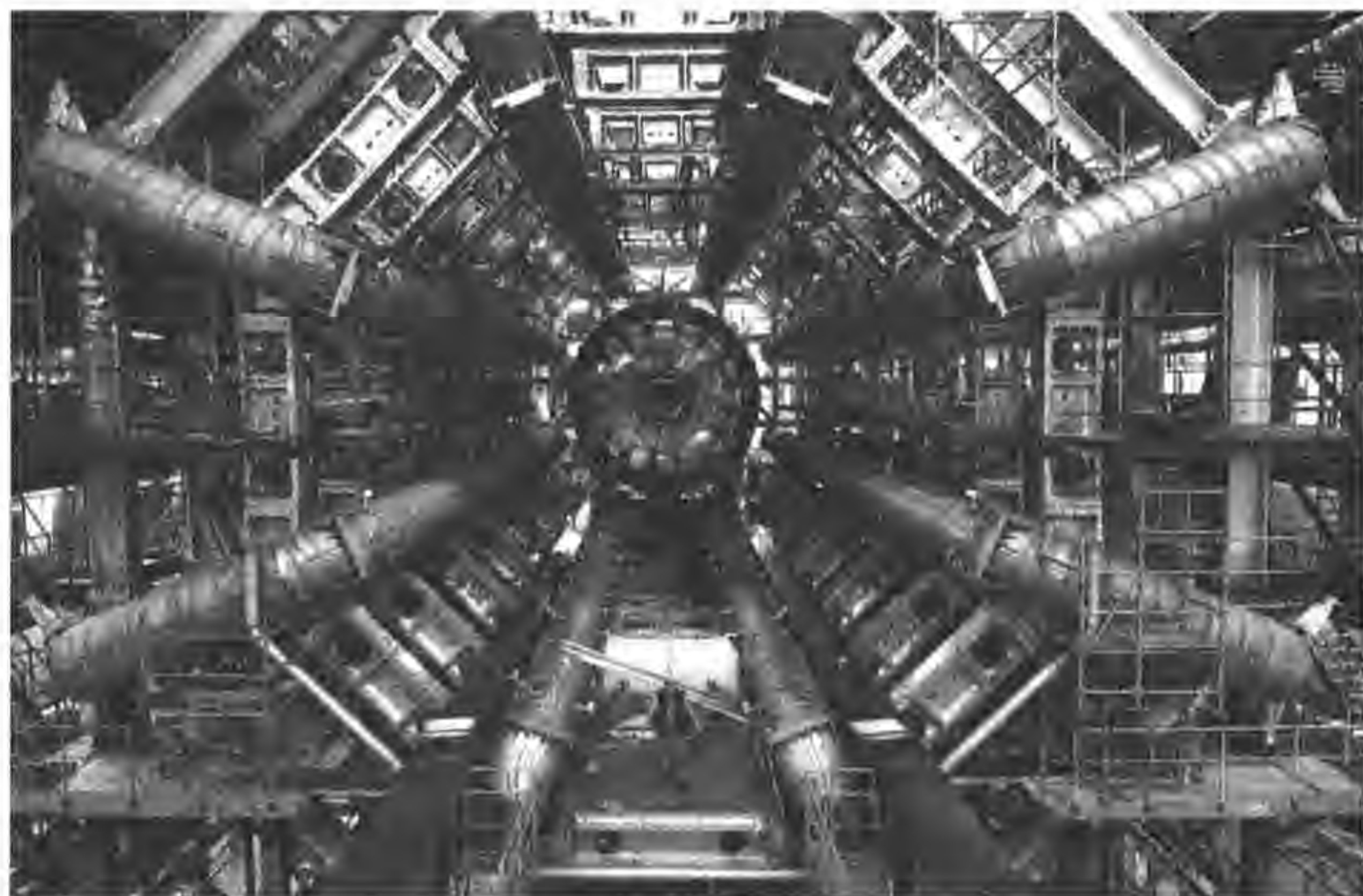
La 26 000 de ani-lumină de noi, chiar în centrul Căii Lactee, se găsește cel mai greu obiect din galaxie. O gaură neagră supermasivă ce conține masa a patru milioane de soți strivită într-un singur punct de propria gravitație. Cu cât ne apropiem mai mult de gaura neagră, cu atât este mai puternică atracția gravitațională. Dacă ajungem prea aproape, nici măcar lumina nu mai are scăpare. O astfel de gaură neagră are un efect dramatic asupra timpului, îl încetinește mai rău ca orice alt obiect din galaxie. Spuneți-i un fel de mașină a timpului naturală.

Îmi place să-mi imaginez cum ar putea profita o rachetă de acest fenomen, staționând pe orbită în jurul găurii negre. Dacă o agenție spațială ar controla misiunea de pe Pământ, ar observa că parcurgerea

completă a unei orbite durează 16 minute. Însă pentru curajoșii aflați la bordul rachetei, atât de aproape de acest obiect masiv, timpul ar fi mult încetinit. Efectul ar fi mult mai accentuat față de atracția gravitațională a Pământului, ca în cazul GPS-ului. Timpul echipajului ar fi încetinit la jumătate. Așadar, pentru fiecare rotație completă de 16 minute, echipajul ar percepe durata ei ca fiind de doar 8 minute.

Se învârtesc în jurul găurii negre și timpul așa cum este perceput de ei este jumătate din timpul perceput de oricine se află suficient de departe. Racheta și echipajul său călătoresc în timp. Imaginați-vă că se rotesc timp de cinci ani din viața lor în jurul acestei găuri negre. Oriunde altundeva au trecut în fapt zece ani. Când ar ajunge acasă, toată lumea ar fi cu cinci ani mai în vârstă decât ei.

În concluzie, o gaură neagră supermasivă este un fel de mașină a timpului. Desigur, asta nu înseamnă că este tocmai practică. Găurile negre au avantajele lor față de găurile de vierme, în sensul că nu creează paradoxuri. În plus, o gaură neagră nu se autodistruge într-o buclă de feedback. Totuși, găurile negre rămân destul de periculoase.

În interiorul Marelui accelerator de hadroni

Se află foarte departe de noi și, una peste alta, nici nu ne duc prea departe în viitor. Din fericire însă, ar mai fi încă o cale de a ajunge în viitor. Iar aceasta reprezintă ultima și cea mai sigură speranță – aceea de a construi o adevărată mașină a timpului.

Trebuie doar să călătorim la viteză foarte, foarte mare. Mult mai mare față de viteza necesară pentru a evita să fim atrași de câmpul gravitațional al unei găuri negre. Și asta se datorează altui fapt surprinzător legat de universul nostru. Există o limită cosmică de viteză, aproximativ 300 000 km/s, cunoscută sub denumirea de viteza luminii. Nimic nu o poate depăși. Acesta este unul dintre cel mai bine fondate principii ale științei. Pare de necrezut, dar, dacă am călători cu o viteză foarte aproape de această constantă, am călători de fapt în viitor.

Ca să vă explic cum funcționează, haideți să ne gândim la un sistem de transport asemănător celor pe care le vedem în filmele SF. Imaginați-vă o pistă care înconjoară Pământul, o șină pentru un tren supra-rapid. Cu ajutorul acestuia vom călători la viteze din ce în ce mai mari, cât mai aproape de viteza luminii, și vom vedea cum trenul devine astfel o mașină a timpului. La bordul trenului se află desigur pasagerii, mândrii posesori ai câte unui bilet fără retur către viitor. Trenul începe să accelereze, din ce în ce mai repede. În curând se învârtă în jurul Pământului, iar și iar.

Când viteza lui se apropie de viteza luminii, trenul nostru înconjoară Pământul de nu mai puțin de șapte ori pe secundă, extrem de repede. Indiferent cât de mare este puterea trenului, acesta nu poate atinge viteza luminii, căci legile fizicii o interzic. În schimb, haideți să zicem că se apropie foarte mult de ea, la o diferență insesizabilă. Acum se petrece ceva extraordinar. La bordul trenului timpul începe să încetinească față de restul lumii, exact cum se întâmpla în preajma găurii negre. Ba mai mult. La bordul trenului toate se întâmplă cu încetinitorul.

Iar asta pentru că valoarea constantă a vitezei luminii trebuie protejată și nici nu e greu să vedem de ce. Imaginați-vă că o fetiță se află în fața trenului și că aleargă direct spre locomotivă. Viteza ei de înaintare se adaugă la viteza trenului, așa o percep pasagerii, deci n-ar putea

fetița să depășească limita de viteză pur și simplu din întâmplare? Răspunsul este: nu. Legile firii împiedică o astfel de posibilitate, încetinind timpul la bordul trenului.

Ca urmare, fetița nu are cum să alerge prea repede și să depășească limita de viteză. La bordul trenului timpul va încetini întotdeauna suficient cât să protejeze limita de viteză. Tocmai de aici reiese posibilitatea de a călători mulți ani înainte, în viitor.

Să presupunem că trenul a plecat din gară la 1 ianuarie 2050. Înconjoară Pământul vreme de o sută de ani până când se oprește fix de Anul Nou, 2150. Pasagerii au perceput călătoria ca având durată de o săptămână, deoarece timpul a fost încetinit la bord. Când coboară în final, ei descoperă o lume foarte diferită de cea pe care au lăsat-o în urmă. În numai o săptămână ei au călătorit o sută de ani în viitor. Desigur, construirea unui tren care să atingă asemenea viteze este cât se poate de imposibilă. Totuși, civilizația noastră a construit până acum ceva similar la cel mai mare accelerator de particule din lume de la CERN, în Geneva, Elveția.

Undeva adânc sub pământ, într-un tunel circular lung de 25 de kilometri, avem de-a face cu un fascicul de miliarde de particule minuscule. Când dispozitivul este pornit, acestea accelerează de la 0 la 27 km/s într-o fracțiune de secundă. Mai multă putere înseamnă că particulele se deplasează din ce în ce mai repede, până când ajung să parcurgă tunelul de 11 000 de ori pe secundă, cu o viteză foarte apropiată de aceea a luminii. Ca și în cazul trenului nostru imaginar însă, particulele nu ating viteza luminii. Nu ajung decât la 99,99% din ea. Iar atunci chiar și ele pornesc o călătorie în timp. Știm acest lucru datorită unor particule cu viață extrem de scurtă, pionii. În mod normal, aceste particule se dezintegrează după numai 25 de miliardimi de secundă. Dar când sunt accelerați la o viteză apropiată de aceea a luminii, pionii rezistă de 30 de ori mai mult.

Este chiar atât de simplu. Dacă vrem să călătorim în viitor, nu trebuie decât să ne deplasăm repede. Foarte repede. Și cred că singurul mod de a face practic acest lucru este să leșim în spațiu. Cel mai rapid modul lunar cu echipaj uman din istoria noastră a fost cel din misiunea

Apollo 10. Atingea o viteză de 11 km/s. Ca să călătorim în timp însă va trebui să ne deplasăm de 20 000 de ori mai repede! Și ca să realizăm acest lucru avem nevoie de o navă mult mai mare, o mașinărie cu adevărat enormă. Vehiculul ar trebui să fie suficient de mare pentru a transporta o cantitate extraordinară de combustibil, îndeajuns cât să-i permită să accelereze până aproape să atingă viteza luminii. Va avea nevoie de șase ani de funcționare permanentă la parametrii maximi ca să ajungă aproape la limita cosmică de viteză.

Din pricina gabaritului și greutateii navei, accelerația inițială ar fi cât se poate de lină. Dar încetul cu încetul, ea ar prinde viteză, acoperind distanțe greu de imaginat. Într-o săptămână, nava ar ajunge la granița sistemului nostru solar. După doi ani, s-ar deplasa deja cu jumătate din viteza luminii, undeva departe de sistemul nostru. Doi ani mai târziu, ar ajunge la 90% din viteza luminii. Undeva la 50 de trilioane de kilometri de Pământ și la doar patru ani de la lansare, vehiculul nostru va începe să călătorească în timp. Pentru fiecare oră ce ar trece la bordul navei, pe Pământ s-ar scurge două ceasuri. O situație similară cu cea a rachetei care orbita în jurul supermasivei găuri negre.

După încă doi ani la accelerație maximă, nava ar atinge limita ei de viteză, 99% din viteza luminii. La această viteză, o singură zi la bordul navei echivalează cu un an pe Pământ. Ea ar zbura în viitor.

Încetinirea timpului mai are un beneficiu. Implică și faptul că, măcar în teorie, am putea să parcurgem distanțe extraordinare într-o viață de om. O călătorie până la capătul galaxiei ar dura doar 80 de ani. Însă adevărata minune a voiajului nostru constă în dezvăluirea naturii absolute stranie a universului. Un univers în care timpul are viteze diferite în locuri diferite. Unde suntem împresurați de minuscule găuri de vierme. Și unde, până la urmă, ne putem folosi cunoașterea în domeniul fizicii spre a deveni adevărați călători în cea de-a patra dimensiune.

Articol preluat din *MailOnline* cu acordul autorului
Traducere din limba engleză de ALEXANDRA POPESCU

GRĂDINA POTECILOR TEMPORALE

Cristian Tamaș

„Numai ființele omenești își conduc comportamentul după cunoștințele despre ceea ce s-a întâmplat înainte ca ele să se nască și după prejudecata privitoare la ceea ce se poate întâmpla după ce ele mor.”

P.B. MEDAWAR

Te întorci în trecut și-î faci în 1973 un copil unei femei născute în 1955. După ce naște, femeia se transformă în bărbat prin cunoscute proceduri hormonale și chirurgicale. Îl răpești copilul femeii (bărbatului?) și-l duci în 1955, femeia devenind propria-i mamă. Află că ești recent-devenitul bărbat ajuns agent temporal, te întorci în 1973, o cunoști pe femeia sus-numită și-i faci un copil.

Așa se poate rezuma „Voi, zombilor” de Robert Heinlein, o capodoperă a jongleriei cu paradoxurile temporale. Dacă nu ați citit povestirea, *too bad for you my younger anglophone friends*, nu știu zău pe unde băntuiți pe net! Că doar când auziți de zombii, cluliți urechile, e *cool*, nu-i așa? O temă fabuloasă pentru pueriliile de toate vârstele.

Cine n-ar vrea să se întoarcă în timp sau să avanseze în timp dincolo de eterna și fascinanta tranziție? Măcar până în anul 3000...

Pare să fie simplu să călătorești în timp, cel puțin în literatură. Astfel, poți scrie în 1998, cu ajutorul unui înger păzitor, epistole Lordului Trezorier al Regatului Marii Britanii din 1728 (care ajung la destinatar – se pare că este prima mențiune a unui artefact venit din viitor în literatură), precum se întâmplă în nuvela lui Samuel Madden, „Memoirs of the Twentieth Century” (1733) sau poți dormi șapte secole, precum personajul anonim al lui Louis-Sébastien Mercier din *Anul 2440, sau un vis cum n-a mai fost* (1771), sau poți invoca diverse entități magice, supranaturale și prezențe astrale, precum personajul lui Johan Herman Wessel din *Anno 7603* (1785), sau poți aștepta numai douăzeci de ani precum Rip Van Winkle, personajul scriitorului american Washington Irving („Rip Van Winkle”, 1819) ori ca personajul ruso-polonezului Faddei Bulgarin din *Povești probabile*, care, având somnului mai greu, se trezește după unsprezece secole.

Și un hipogrif e bun, ca în romanul rusului Aleksandr Veltman, *Strămoșii lui Kalimeros: Alexandru, fiul lui Filip al Macedoniei* (1836), pe care-l utilizează pentru o călătorie în Grecia antică sau folosirea unei diligențe, ca în povestirea „Missing One's Coach: An Anachronism” (1838) publicată în *Dublin Literary Magazine* de un autor anonim, un exemplu de proto-călătorie temporală cu durată de o mie de ani în trecut, în timpul lui Beda Venerabilul.

Un alt „vehicul” al călătoriei în timp este visul, așa cum se petrec lucrurile în nuvela „Un colind de Crăciun” (1843) de Charles Dickens sau în povestirea „O întâmplare din Munții Colțuroși” (1844) de Edgar Allan Poe, sau în „Arria Marcella” (1852) de Théophile Gautier, ce descrie o călătorie în timp la Pompei. În „Paris avant les hommes” (1861) de Pierre Boltard, protagonistul este transportat în preistorie, de data aceasta, de un diavol șchiop (o autoironie referitoare la numele de familie al autorului).

În 1881 a fost publicată în *The New York Sun* povestirea „Ceasul care merge de-a-ndăratelea” de Edward Page Mitchell, în care are loc o călătorie temporală în Olanda secolului al XVI-lea ; tot în același an povestirea lui Edward Everett Hale, „Hands Off”, apare în revista americană *Harper's New Monthly Magazine*, iar textul reprezintă una dintre primele menționări ale modificării trecutului. În 1889 apare *Un yankeu din Connecticut la curtea regelui Arthur* de Mark Twain, una dintre cele mai celebre călătorii în timp cu modificări ale liniilor temporale principale și schimbarea istoriei. În 1891, Thomas Anstey Guthrie publică „Tourmalin's Time Cheques”, o povestire umoristică despre paradoxurile temporale, iar în 1895, Charles Grant Blairfindie Allen lansează *The Woman Who Did, The British Barbarians: A Hill-Top Novel*, o călătorie din secolul al XXV-lea în secolul al XIX-lea a unui om de știință. *Friar's Lantern* (1906) de G.G. Coulton descrie tot o călătorie temporală, și anume în Evul Mediu, fiind o narațiune care nu idealizează această perioadă destul de cumpănită din istoria omenirii.

Precursorul suprarealismului, scriitorul, poetul și dramaturgul Alfred Jarry publică în 1900 faimosul său eseu din categoria „patafizicii” (știința soluțiilor imaginare), „Commentaire pour servir à la construction pratique de la machine à explorer le temps” („Comentariu pentru a servi construirii practice a mașinii de explorat timpul”).

Tot în 1900, un anonim „discipol al lui Wells” continuă seria aventurilor „mașinii timpului” în *The Coming Era, or Leeds Beatified*, urmează o călătorie temporală în anul 2000, *A Round Trip to the Year 2000, or A Flight Through Time* (1903) de William Wallace Cook, iar H.S. Mackaye în *The Panchronicon* (1904) introduce buclele cauzale, întâlnirea cu sine însuși a călătorului temporal și, din nou, modificarea trecutului prin schimbarea istoriei. H.S. Mackaye corectează aserțiunea des întâlnită până la el că folosirea mașinii timpului te întinerește.

Henry James nu a reușit să-și termine romanul *The Sense of the Past*, în care eroul principal, americanul Ralph Pendrel, călătorește în timp în Anglia secolului al XIX-lea.

Cei interesați să călătorească în timp ar putea recurge la lista lui Florin Manolescu, constând din enumerarea elixirurilor și rețetelor alchimice potrivite, menționând deshidratarea, încetinirea metabolismului, hibernarea artificială, animația suspendată, electrolepsia sau electroparalizia complexului cerebral înainte de scizura Rolando, grefarea propriului creier într-un robot nemuritor, scurgerea în sens invers a timpului datorită unor fenomene cosmice, sau, dacă vor să fie doar spectatori, sunt recomandate istorioscopul, televiziunea temporală și arheofonul. O altă posibilitate de deplasare prin timp este în calitate de agent temporal, Patruță a Timpului: „Nu întreba cum, când și unde! Te căutăm noi. Te găsim oriunde!” Interesant este și curiosul subgen al „romanțurilor alunecărilor în timp” (*timeslipping*), a căror putere afectivă este concentrată adesea în povești de dragoste, substratul real emoțional fiind nostalgia.

Să vorbim nițel despre timp, despre ceea ce numim „trecerea” timpului, „curgerea” lui dinspre trecut înspre viitor, despre diversele modalități în care a fost el perceput.

Ce este timpul? Toți știm ce este atâta vreme cât nu ni se cere o definiție a lui. Îl percepem pe pielea noastră și în jurul nostru, dar știm ce este?

Nimeni nu știe de fapt ce este timpul. Cum îl putem defini? Măsură a duratei, mărime fizică, flux, continuum spațio-temporal, dimensiune a universului, concept fundamental al fizicii și filosofiei? Îl putem defini în multe feluri, dar tot nu știm ce este, deși toți îl percepem, toți suferim din cauza lui, el e cel care conduce orice viață din leagăn în mormânt, cel care macină orice, început și sfârșit, alfa și omega...

În ciuda unor intuiții remarcabile privind relativitatea și reversibilitatea timpului atestate în mitologie (*Mahabharata*) sau în folclor („Povestea lui Urashima Tarō”, „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte” etc.), până în secolul al XVII-lea nu exista conceptul de viitor colectiv-evolutiv în sensul modern, ci doar observarea empirică a succesiunii evenimentelor în mod rectiliniu, a linearității timpului, a „scurgerii” sale dinspre trecut spre prezent („săgeata timpului”), a

irreversibilității. În Orient, timpul era considerat circular, ciclic, reîntorcându-se etern.

Spuneam că nu exista noțiunea de viitor colectiv-evolutiv al speciei umane, pentru că nu apăruse conceptul de apartenență a așa-ziselor „rase” umane la o specie comună. Din zorii istoriei, oamenii au fost preocupați de viitor, desigur într-un mod egoist-individualist, preocupându-se de șansele propriei supraviețuirii, ale rudelor directe (familie) sau mai îndepărtate, ale membrilor tribului sau clanului și în mare măsură acest instinct supraviețuiește și azi. Explorarea viitorului la acest nivel submental s-a făcut și se face prin intermediul iraționalului și a superstițiilor de tip neanderthalian, recurgându-se la auto-instituiții „mesageri ai necunoscutului”.

Dar ideea unui viitor care poate fi anticipat, care poate fi explorat, manipulat, contorsionat pentru a sluji unui punct de vedere, unei concepții, unei credințe sau unei ideologii, a fost de-a dreptul revoluționară, concretizându-se prin inventarea viitorului literar, prin care câțiva cărturari și erudiți din secolul al XVII-lea („Aulicus his dream” de Francis Cheynell, 1644, și *Épigone: histoire du siècle futur* de Jacques Guttin, 1659) și-au dat seama de potențialul speciei umane de a-și crea propriul viitor, cel puțin unul imaginar, o extraordinară inovație căreia i-au fost necesare peste două secole ca să devină acceptată și acceptabilă ca specie literară (anticipația).

Începând cu 1750, iluminismul european a creat noțiunea de „progres”, mișcarea înainte a civilizației umane. Turgot și Condorcet au fost intelectuali europeni care au încetățenit conceptul la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Au fost inventate viitorul, modalitatea de a-l plăsmui și progresul, născându-se astfel mitologia viitorului, a următoarei Epoci de Aur, cea mai mare utopie a speciei umane.

Se năștea o nouă religie, se instituiau noi zei, știința, mașina, tehnologia, adevărații mântuitori ai distroficelor mase de umiliți ai sorții, se ivea speranța unei societăți mai bune, mai drepte, mai milostive. Și au apărut noi profeți, adevărați proto-sefiști, Saint-Simon, Auguste Comte,

Karl Marx, apostolii ficțiunii speculative, promotori ai organizării științifico-raționale a societății.

Elemente teoretice

Florin Manolescu afirma în studiul său: „[...] călătoria în timp se transformă într-o temă de referință a literaturii SF și aceasta trebuie acceptată ca fiind una dintre cele mai fascinante speculații logice din întregul science-fiction.”

Paradoxurile temporale ce decurg din această convenție ficțională sunt „paradoxul celor două ceasuri” (sau „paradoxul gemenilor”), „paradoxul mincinosului” și „paradoxul bunicului”.

„Paradoxul celor două ceasuri” se referă la călătoriile cosmice la viteze apropiate de cea a luminii și la „încetinirea” timpului pentru echipajul unei astronave față de cei rămași pe Terra, la reîntoarcere, astronautii fiind mai tineri decât gemenii lor rămași pe Pământ.

„Paradoxul mincinosului” semnifică întâlnirea cu sine însuși a călătorului temporal ce se deplasează în trecut sau în viitor.

„Paradoxul bunicului” se referă la situația în care un călător temporal își ucide propriul bunic, anulându-și astfel linia evolutivă și provocându-și propria dispariție.

Speculațiile filosofico-ficționale au utilizat apoi „liniile de probabilitate temporală” (numite „creode” de Gérard Klein), „elasticitatea” timpului prin care se anula posibilitatea efectuării de schimbări în trecut pentru a modifica realitatea prezentă, „chirurgia temporală” (intervenția în trecut, cu păstrarea modificărilor și a schimbărilor intervenite), teoria multiversului (universuri paralele în cadrul unui număr infinit de universuri, orice călătorie temporală în trecut sau în viitor conducând într-un univers paralel), teoria ramificării (orice călătorie temporală va produce linii de probabilitate temporală), care a condus la teoria „efectului aripilor de fluture” (orice călătorie temporală alterează linia principală de probabilitate temporală, adică ceea ce numim „realitate”).

Au fost imaginate și călătorii temporale utilizând vitezele hiperluminice prin hiperspațiu, sau găurile negre, sau găurile de vierme, sau prin propulsia Alcubierre. Teoretic, prin speculațiile demonstrabile matematice ale lui Kurt Gödel, călătoriile temporale ar fi posibile.

Marc Leblanc a enunțat în *Horizons du fantastique* nr. 25/octombrie 1973 (traducere de Florin Manolescu) cele trei legi temporale:

– *legea întâi*: niciun act comis în trecut în cursul unei călătorii retro-temporale nu ar putea să provoace modificări în trama istorică din care a ieșit călătorul;

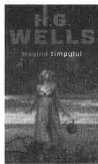
– *legea a doua*: orice act comis în trecut de un individ venit din prezent sau viitor se va împlini înainte ca acest act să fie proiectat;

– *legea a treia*: în virtutea primelor legi, orice act comis în trecut se poate repeta la nesfârșit, el putând fi convocat să-și devină propria lui cauză și, cu aceeași ocazie, propria lui consecință.

În funcție de atitudinea fiecărui scriitor în parte față de călătoria în timp, poate apărea o diferență, se acceptă sau nu „elasticitatea sau reziliența” timpului, se poate interveni sau nu în istorie. Este timpul multidimensional, variabil și reversibil? Poate fi modificat trecutul? Dar viitorul? Cronoplastia (chirurgia temporală) este doar un artificiu literar, știință imaginară sau pseudoștiință? Legea informației ne-regresive, enunțată de Gérard Klein, și anume că un emițător nu poate fi propriul receptor în relația de cauzalitate sau viitorul nu poate interveni în trecut, este doar enunțul unui literat sau continuumul temporal este elastic? Stephen Hawking a numit-o „conjectura de protecție a cronologiei”. Teza compensației sau a necesității conduce la anularea oricăror tentative de a modifica istoria? Sau o cât de mică alterare a cauzalității va conduce la apariția altor linii de probabilitate temporală? Teoria cuantică presupune un număr infinit de universuri paralele, iar călătoria în timp nu este posibilă decât între acestea? Întrebări la care numai viitorul va putea răspunde. Sau poate doar science-fictionul.

În 1887, spaniolul Enrique Gaspar y Rimbau publică romanul SF *El anacronopete* (*Ceea ce zboară împotriva timpului*) în cadrul volumului *Novelas*, în care este prima dată menționată o „mașină a timpului”, însoțită și de un desen al acesteia (pe coperta romanului și ca ilustrație interioară): <http://www.storypilot.com/fiction/gaspar-el-anacronopete-english.pdf>. Protagonistii romanului călătoresc în trecut, din 1878 în 1860 (Bătălia de la Tetuan), apoi în 1492 (cucerirea Granadei), în 600 î.Hr. (Ravenna), în 220 d.Hr. (Honan, China), 79 d.Hr. (Pompei) și în 3 000 î.Hr. (presupusa dată a presupusului „Potop”) și totul se dovedește în final a fi un vis. Roman complet uitat și redescoperit de-abia în 1999, fiind menționat doar ca o curiozitate filologică.

Meritul integral al introducerii denumirilor de „mașină a timpului”, de „călător temporal” și al conceptului de „călătorie temporală” îi revine lui H. G. Wells prin povestirea din 1888 „Cronica argonauților” și prin romanul din 1895, *Mașina timpului*. Chrononautul lui Wells străbate timpul și ajunge în viitor, mișcându-se împreună cu timpul, prin timp, explorând viitorul cu ajutorul „mașinii timpului”, un dispozitiv ipotetic până astăzi (dar călătoria temporală nu este imposibilă, așa cum o demonstrează Kurt Gödel), creat verosimil și justificat într-un mod ingenios și credibil pentru cititor. Se pornește de la analogia considerării timpului ca o axă, o dimensiune ce poate fi străbătută precum spațiul, în-

ainte sau înapoi. Wells a utilizat acest artificiu literar doar pentru o călătorie în viitor, iar paradoxurile logice ale voiajelor temporale i-au scăpat complet, deși unul dintre personajele sale din *Mașina timpului*, Doctorul, menționează posibilele anacronisme în cazul intervenției unor călători temporali în trecut.

Trebule remarcat că Wells nu a mai reluat nicio dată tema călătoriei temporale și nu a mai utilizat „mașina timpului”, ci a folosit demodatul artificiu al

somnului prelungit timp de mai mult de două secole, în romanul său din 1899, *Când se va trezi cel care doarme*.

Europa după Primul Război Mondial

Britanicul Edwin Vincent Odle publică în 1923 *The Clockwork Man* (1923) și în același an apare la Paris, *Voyage au pays de la quatrième dimension* de Gaston de Pawlowski.

Pulp SF-ul

Mediocrii condeleri sunt prompti în a înșfăca oportunitatea călătoriilor temporale, de a fantaza pe acest subiect, de a-și imagina explorări ale trecutului și viitorului precum Ray Cummings („The Man Who Mastered Time” – 1924 și „The Shadow Girl” – 1929), Philip Francis Nowlan („Armageddon 2419 A.D.” – 1928), Ralph Milne Farley („The Time-Traveler” – 1931), John Talne („The Time Stream” – 1931; „Before the Dawn” – 1934), Murray Leinster cu „Sidewise in Time” (1934, revista *Astounding*), John Russell Fearn cu „Liners of Time” (1935, revista *Amazing*), Jack Williamson cu „The Legion of Time” (1938, revista *Astounding*).

Clasicii

Lyon Sprague de Camp introduce în povestirea „The Isolinguals” (1937, revista *Astounding*) și în eseu „Language for Time-Travelers” (1938, aceeași revistă) problema învățării limbilor perioadel istorice vizitate de călătorii temporali.

„Lest Darkness Fall” (1939, în revista *Unknown*) de Lyon Sprague de Camp este considerată prima povestire SF relevantă a subgenului „time-slip”, a unui scriitor specializat în domeniul imaginarului, descriind

Impactul tehnologiei secolului XX introduse în secolul al VI-lea d.Hr. și creând o realitate contrafactuală. În „Twice in Time” (1940, în revista *Startling*), Manly Wade Wellman introduce un nou concept, cel al celebrității călătorului temporal.

În galeria celor mai bune povestiri SF având ca temă călătoria temporală sunt și „By His Bootstraps” (1941) de Robert A. Heinlein, „The Twonky” (1942, revista *Astounding*) și „Frazbile și granchioase” 1943, revista *Astounding*) de Lewis Padgett (pseudonimul lui Henry Kuttner și al lui Catherine Lucille Moore), „Barrier” (1942, revista *Astounding*) de Anthony Boucher, *Le voyageur imprudent* (1943) de René Barjavel (primul autor care a enunțat „paradoxul bunicului”), *L’œil du purgatoire* (1945) de Jacques Spitz, „Vintage Season” (1946, revista *Astounding*) de Lawrence O'Donnell (pseudonim al lui C.L. Moore), „Child's Play” (1947, revista *Astounding*) de William Tenn, „E for Effort” (1947, revista *Astounding*) de T.L. Sherred, „The Little Black Bag” (1950, revista *Astounding*) de C.M. Kornbluth. Artefacte sosite din viitor schimbă mentalități, educă junele vârstare, modifică realitatea primordială precum în celebrele povestiri „The Twonky” și „Frazbile și granchioase”.

„Vintage Season” este una dintre cele mai frumoase povestiri cu tema călătoriei temporale, o meditație lirică asupra naturii umane: călători din viitor apar în anumite momente ale istoriei doar pentru a savura și admira ceea ce ei consideră ore astrale, catastrofe îngrozitoare.

Călătorii temporale în anii '50

Romanul lui Isaac Asimov *O piatră pe cer* (1950) utilizează călătoria temporală doar pentru a-și deplasa eroul principal în viitor într-un mod accidental.

Pawley's Peepholes (1951) de John Wyndham: un orașel britanic este invadat de stafii care se dovedesc a fi călători temporali.

Time and Again/First He Died (1951) de Clifford D. Simak: oamenii viitorului utilizează călătoriile temporale pentru a crea schimbări ale societății umane care nu recunoaște egalitatea androizilor.

Ray Bradbury publică în 1952 „Detunătura”, povestire devenită un model clasic pentru ilustrarea efectului „aripilor de fluture”, modificarea unui detaliu infimitezimal schimbând total „realitatea”.

Romanul *Bring the Jubilee* (1953) de Ward Moore este o ucronie în care statele sclavagist-confederate au câștigat Războiul de secesiune și istoricul Hodge Backmaker se întoarce în timp din secolul XX în 1863, în tolu bătăliei de la Gettysburg. Confederația a ajuns o superputere mondială, dar tehnologia este la nivelul secolului al XIX-lea. Este unul din primele romane în care se prefigurează estetica steampunk.

Povestirea „Experiment” (1954) de Fredric Brown este o fină extrapolare a problemelor ce ar putea apărea în urma succesului călătoriilor temporale.

„Cum a fost descoperit Morniel Mathaway” (1955) de William Tenn este o remarcabilă povestire, poate unul dintre cele mai reușite paradoxuri temporale, într-un text scris cu o mână sigură, talent și sensibilitate. Povestirea tradusă în românește de Dan Iordache și Dan Merișca a fost publicată în Almanahul Anticipația 1986.

Patrula timpului de Poul Anderson reprezintă o serie de 11 romane scrise de-a lungul a patruzeci de ani: *Time Patrol* (1955), *Brave to be a King* (1959), *Gibraltar Falls* (1975), *The Only Game in Town* (1960), *Delenda Est* (1955), *Ivory, and Apes, and Peacocks* (1983), *The Sorrow of Odin the Goth* (1983), *Star of the Sea* (1991), *The Year of the Ransom* (1988), *The Shield of Time* (1990), *Death and the Knight* (1995). Urmașii omenirii din anul 1 000 000, daneelienii, au înființat și organizat Patrula Timpului, organizație ce monitorizează și controlează întreaga istorie umană pentru a depista eventuale încercări de alterare a fluxului temporal. Agentul Manse Everard este recrutat în anul 1954 în S.U.A. și i se permite să ia parte la diverse misiuni pe axa timpului. O academie temporală este stabilită în oligocen, iar Patrula Timpului are birouri centrale la Londra, Moscova și Pekin între 1890-1910 și birouri mai mici în alte

perioade. Povestirea „Patrula timpului” a fost publicată în CPSF în 1969 în numerele 343-345, în traducerea lui Dorin Groza.

Romanul *Sfârșitul eternității* (1955) de Isaac Asimov descrie o organizație pan-temporală, Eternitatea, ai cărei agenți, eternii, sunt recrutați începând cu secolul al XXVII-lea, iar Andrew Harlan, eroul principal, participă la o vastă intrigă privind viitorul și destinul omenirii.

„Extempore” (1956) de Damon Knight: călătoria temporală este la îndemâna oricui, inclusiv a spălătorilor de vase precum Albert Rossi.

A Week in the Wales of the Future (1957) de Islwyn Ellis: naratorul Ifan Powel, din 2033, călătorește în anii '50 ai secolului XX.

The Door into Summer (1957) de Robert Heinlein: călătorie în timp după treizeci de ani de animație suspendată (*suspended animation*) pentru o vendeta à la Monte-Cristo.

„The Last Word” (1957) de Damon Knight: Eva câștigă cu ajutorul mașinii timpului eterna luptă cu Diavolul.

„Soldier From Tomorrow” (1957) de Harlan Ellison: Carlo Clobregny, soldat din viitor, ajunge în anul 1957 și este resetat de un filolog și un agent guvernamental.

Double Indemnity (1957) de Robert Sheckley: călătorie în timp din rațiuni pecuniare.

„The Men who Murdered Mohammed” (1958) de Alfred Bester: Henry Hassel, savant din 1980, inventează mașina timpului și călătorește în 1902, pentru a-l ucide pe bunicul nevestei sale adulterine, dar constată că trebuie să recidiveze dacă vrea s-o pedepsească.

„The Lincoln Hunters” (1958) de Wilson Tucker: un istoric trăind într-o dictatură a anului 2578 se întoarce în mai 1856 pentru a înregistra un discurs al lui Abraham Lincoln.

În 1959 apare „Vol, zombilor” de Robert Heinlein, ca și „The Day We Explored the Future” de Donald Keith, în care cercetașii găsesc o mașină a timpului și explorează anul 4 000.

„The Other End of the Line” (1963) de Walter Tevis: ce se întâmplă când îți apelezi propriul număr de telefon...

„Time Tunnel” (1964) de Murray Leinster: călătoriile temporale între două momente ale Istoriei Terrei.

„The Ship that Sailed the Time Stream” (1965) de G.C. Edmondson: o navă maritimă este transportată în timpul vikingilor și apoi al romanilor.

„Now Wait for Last Year” (1966) de Philip K. Dick: Kathy Sweetscent este prinsă într-un vast conflict intergalactic și călătorește din viitor în secolul XX cu ajutorul drogului JJ-180, inventat de o specie de extraterestri, reegii.

„The Man from When” (1966) de Dannie Plachta: sfârșitul lumii provocat de prima călătorie în timp cu durata de 18 minute.

Behold the Man (nuvela – 1966, romanul – 1969) de Michael Moorcock: Karl Glogauer călătorește din 1970 în anul 28 d.Hr. pentru a-l întâlni pe Iisus și sfârșește prin a i se substitui, murind pe cruce. Un roman profund, dens și foarte bine scris.

Hawksbill Station (povestirea – 1967; romanul – 1968) de Robert Silverberg: deținuții politici sunt deportați în precambrian, cu ajutorul mașinii timpului, într-o colonie penală, Hawksbill Station. Numai bărbații. Femeile sunt deportate în silurian. Un mare roman care reinventează tema călătoriilor temporale.

Abatorul cinci (1969) de Kurt Vonnegut: unul dintre cele mai faimoase romane ale lumii, descriind salturile în timp ale eroului, Billy Pilgrim, cel răpit de extraterestrii de pe planeta Tralfamadore.

Up the Line (1969) de Robert Silverberg: peripețiile lui Jud Elliott III, un masterand la Istorie din anul 2059, care devine ghid temporal pentru turiștii ce vor să viziteze Constantinopolul împăratului Iustinian.

Seniorii războiului (1970) de Gérard Klein: un roman important pentru această temă, descriind tribulațiile lui Georges Corson prin timp, folosindu-se de un monstru extraterestru capabil de deplasări temporale.

Time and Again (1970) de Jack Finney: Simon Morley ajunge în 1882 și nîmerește într-o întortocheată intrigă detectivistă.

The Year of the Quiet Sun (1970) de Wilson Tucker: Brian Chaney călătorește doi ani în viitor, din 1978 în 1980, urmează călătoriile în 1999 și 2000; concluzia este că volajele temporale au provocat un război nuclear.

Time's Last Gift (1972) de Phillip Jose Farmer: o echipă de savanți din anul 2070 călătorește în anul 12 000 î.Hr.

„There Will Be Time” (1972) de Poul Anderson: Jack Havig, născut în 1933, călătorește în viitor și descoperă Federația Maurai, o civilizație polineziană, și în trecut, în Imperiul bizantin.

Time Enough for Love (1973) de Robert A. Heinlein: Lazarus Long călătorește în 1916 și se îndrăgostește de propria-i mamă.

The Man Who Folded Himself (1973) de David Gerrold: o interesantă speculație literară asupra posibilităților oferite de călătoriile temporale.

Le temps incertain (1973) și *Les singes du temps* (1974) de Michel Jeury: psiconauții explorează timpul utilizând droguri cronolitice.

Furtuna de timp (1977) de Gordon R. Dickson: epopeea unui om prins într-o anomalie cosmică: furtuna de timp.

„Rotating Cylinders and the Possibility of Global Causality Violation” (1977) de Larry Niven: călătoria în timp devine posibilă datorită unui cilindru Typler.

„The Very Slow Time Machine” (1978) de Ian D. Watson: o excelentă povestire despre un călător temporal ce provoacă stupefacția lumii științifice din trecutul său.

Anii '80

Natură moartă cu timp/Timperfect (1980) de Gregory Benford: doi savanți din 1998 utilizează tahionii pentru a avertiza societatea anului 1962 asupra pericolelor ce vor urma.

Thrice Upon a Time (1980) de James P. Hogan: anularea unei linii temporale de probabilitate prin emiterea de semnale trimise în trecut.

Kindred (1980) de Octavia Butler: o negresă din 1976 călătorește la începutul secolului al XIX-lea.

The Many-Colored Land (1981) de Julian May: călători temporali din secolul al XXII-lea explorează Pliocenul.

Mileniu (1983) de John Varley: o civilizație a viitorului salvează pasageri din avioanele ce vor urma să se prăbușească.

The Anubis Gates (1983) de Tim Powers: o călătorie în timp din 1983 în 1810, pentru a asista la o conferință a lui Coleridge, are urmări neprevăzute.

The Toybee Convector (1984) de Ray Bradbury: utopia există, este în viitor și poți ajunge acolo dacă descoperi cum să călătorești în timp.

Replay (1988) de Ken Grimwood: Jeff Winston moare în 1988 și se trezește în 1963 în trupul pe care l-a avut la optsprezece ani, retrăind de mai multe ori perioada de douăzeci și cinci de ani.

Hyperion (1989) de Dan Simmons, un remarcabil roman, prima parte a seriei *Hyperion Cantos*, în care mai multe personaje călătoresc împreună pentru a dezlega misterul Mormintelor Timpului, iar Shrike, un individ misterios ce stăpânește tehnica voiajului temporal, are propriile planuri.

Anii '90

„The Langollers” (1990) de Stephen King: o originală nuvelă despre călătoria în timp a unui avion de pasageri.

Doomsday Book (1992) de Connie Willis: o vastă frescă a secolului al XIV-lea, vizitat de personaje din anul 2048.

„The Hundred-Light-Year-Diary” (1995) de Greg Egan: mesaje trimise înapoi în timp duc la cunoașterea destinului tuturor oamenilor.

Corăbiile timpului (1995) de Stephen Baxter: unul dintre cele mai importante romane, continuarea *Mașinii Timpului*.

Timequake (1996) de Kurt Vonnegut: cutremurele de timp îi transportă pe oamenii anului 2001 în anul 1991.

Pastwatch: The Redemption of Christopher Columbus (1996) de Orson Scott Card: istoricii călătoresc în timp pentru a asista la descoperirea lumii noi de către Columb.

In the Garden of Eden (1997) de Kage Baker: primul roman din seria dedicată călătoriilor temporale, *The Company*.

Making History (1997) de Stephen Fry: o călătorie temporală în secolul al XIX-lea pentru a preveni nașterea lui Adolf Hitler.

To Say Nothing of the Dog (1997) de Connie Willis: anul 2048 este unul crucial pentru Connie Willis privind călătoriile în trecut, de această dată voiajul are ca destinație secolul al XIX-lea.

Corrupting Dr. Nice (1997) de John Kessel: diverse puncte de interes în trecut, Cretacicul, Ierusalimul anului 40 î.Hr. și în viitor, anul 2060.

The Transall Saga (1998) de Gary Paulsen: o călătorie în viitor.

All of an Instant (1999) de Richard Garfinkle: cum să anulezi istoria și să devii atemporal.

Prizonierii timpului (1999) de Michael Crichton: istorici eșuați în secolul al XIV-lea în Franța medievală.

Anii 2000

Cronoliții (2001) de Robert Charles Wilson: obeliscuri colosale sunt trimise din viitor, precipitând o criză mondială – un roman original și bine scris.

Thief of Time (2001) de Terry Pratchett: o abordare inedită a călătoriei în timp.

Paratime (2001) de H. Beam Piper: deplasări „laterale” în timp, în universuri paralele.

Night Watch (2002) de Terry Pratchett: exemplificarea unui celebru paradox temporal.

Counting Up, Counting Down (2002) de Harry Turtledove: călătorie în timp pentru a restabili o relație.

Kaleidoscope Century (2002) de John Barnes: un virus care provoacă o catalepsie/suspensie animată și întinerire.

1633 (2002) de Eric Flint: călătorie în timp a unui întreg oraș nord-american contemporan în secolul al XVII-lea.

Soția călătorului în timp (2003), de Audrey Niffenegger: salturi eractice și haotice în timp, rezultat al unei rare maladii genetice.

Island in the Sea of Time (2005) de S.M. Stirling: un alt oraș transportat în timp, de data asta e vorba de Nantucket și de o călătorie de 3 000 de ani în trecut.

Mammoth (2005) de John Varley: un mamut clonat este expediat în trecut.

Sojourn (2006), *Virtual Evil* (2007), *Madman's Dance* (2008) din seria *Times Rovers* de Jana G. Oliver: personajul principal călătorește din 2057 în 1888 pentru a căuta un turist temporal rătăcit și îl întâlnește pe... Jack Spintecătorul! Urmează alte rătăcirii temporale ale eroului.

The Plot to Save Socrates (2006) de Paul Levinson: un salt temporal din 2042 în Antichitatea ateniană pentru a-l salva pe Socrate.

Rant: An Oral Biography of Buster Casey (2007) de Chuck Palahniuk: călătorii temporale ca efect secundar.

The Accidental Time Machine (2007) de Joe Haldeman: la ce duce descoperirea accidentală a unei mașini a timpului sosite din viitor.

The Lifeforce Trilogy (2007) de Spider Robinson: serie detaliind povestea călătoriilor din viitor ce adună suflete.

Rubinrot (2009) de Kerstin Gier: „chronographul” este noua denumire a mașinii timpului.

Blackout și *All Clear* (2010) de Connie Willis: tot din 2048 se călătorește în timp și în aceste romane, de data aceasta în vremea Blitzkrieg-ului nazist asupra Londrei.

How to Live Safely in a Science Fictional Universe (2010) de Charles Yu: aventurile temporale ale unui mecanic al mașinii timpului în căutarea tatălui său.

JFK 11.22.63 (2011) de Stephen King: un roman amplu despre o călătorie în timp în 1958, cu intenția de a-l împiedica pe Lee Harvey Oswald să-l asasineze pe John Fitzgerald Kennedy pe data de 22.11.1963.

Quantum 7 (2012) de T.R. MacKie: călătorii în timp ca rezultat al unor cercetări neurologice.

Amber House (2012) de Kelly Moore: utilizarea psihometriei pentru a modifica evenimente din trecut.

LIVIU RADU,

UN SCRITOR PROLIFIC ȘI COMPLET

Oliviu Crăznic

Cum poți să redai, în câteva pagini, ce reprezintă LIVIU RADU pentru literatura română? Răspunsul este simplu: *nu poți*. Un autor deosebit de talentat, prolific, complet și complex, demn de orice bibliotecă dedicată literaturii universale.

Născut în București, pe 20 noiembrie 1948, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Societății Române de Science-Fiction și Fantasy, el a semnat, până în momentul de față, nu mai puțin de 19 (!) volume (romane, proză scurtă SF, fantasy și horror ori din domenii conexe, non-ficțiune), obținând de-a lungul carierei sale numeroase și prestigioase

premiilor (Premiul Vladimir Coliș 2000; Premiul Societății Europene de Science-Fiction și Fantasy – Eurocon 2000 Encouragement Award; Premiul Ion Hobana 2011 pentru Cel mai bun volum fantasy publicat în 2010; Premiul Seniorilor Imaginației 2012; Premiul Galileo 2012 pentru Întreaga carieră; Premiul Special al Fanului SF 2013).

În afara volumelor de autor de care ne vom ocupa (succint) în cele care urmează, Liviu Radu a mai publicat proză scurtă în numeroase antologii și reviste, incluzând aici și *Almanahul Anticipația 2013* (Editura Nemira, 2012), antologia *Premiile Galileo 2012* (Editura Millennium Books, 2012) și revista *Galileo Science Fiction & Fantasy nr. 1* (Editura Millennium Press, 2010); de asemenea, s-a remarcat prin numeroase traduceri din literatura universală și prin numeroase recenzii, articole, eseuri, în diferite reviste de specialitate – ceea ce ne îndreptățește să tragem concluzia că, dincolo de ideea scriitorului complet, întâlnim în Liviu Radu un *om de litere* complet, un *om de cultură* complet, cum sunt, astăzi, puțini alții.

Încă de la debutul editorial (*Trip-tic*, roman, Editura Dacia, 1999), a devenit evident pentru toată lumea, critică și cititori deopotrivă, că un nou nume important s-a adăugat pe lista de onoare a literaturii SF românești (și internaționale), următoarele două volume (*Spre Ierusalim*, Editura ALL, 2000, respectiv *Constanța 1919*, Editura ProLogos, 2000) – dedicate prozelor scurte – nefăcând altceva decât să consolideze statutul cuvenit lui Liviu Radu prin publicarea *Trip-tic*-ului.

Prin *Opțiunea* (roman, Editura Pygmalion, 2004), scriitorul ne prezintă o operă de referință într-o carieră de referință, nu doar prin valoarea cu totul deosebită a cărții în sine, ci și prin faptul că universul creat – vast, fascinant, cu potențial de expansiune practic nelimitată – este unul la care va reveni ulterior: în *Armata moliiilor* (2012). *Opțiunea* înfățișează așadar cititorului o lume științifico-fantastică dominată de valențe religioase creștine, în care o figură christică își înfruntă adversarul

după un model deja știut – un model care însă va constitui o lecție tocmai prin repetabilitatea sa, alăturată inteligent și vizionar unor variațiuni intenționate și semnificative de la modelul în cauză. Astfel, morala puternică – în fond, o dimensiune morală nuanțată, direct ori indirect, este caracteristică întregii creații semnate Liviu Radu – conduce și subliniază evenimentele, intensifică acțiunea, potențează personajele, sporește plăcerea lecturii prin justificarea ei scriptică și factuală: nu avem în față o teză de dragul tezei, ci o teză-parabolă, totodată scop și mijloc al unei povești minunate. Dacă ar fi să se compare cu vreo creație a literaturii universale, *Opțiunea* lui Liviu Radu ar putea fi asemănată – ca atmosferă și forță, nicidecum ca desfășurare evenimentială – numai cu *Ben Hur* (Lewis Wallace) sau cu *Salammbô* (Gustav Flaubert).

În același an și la aceeași Editură Pygmalion apare *Spaime*, roman horror-fantasy (fantasy mai cu seamă în ceea ce privește deznădămintul, unde abordarea mitologică prinde viață), unul dintre puținele romane horror din literatura română, urmat de alte două volume de proză scurtă ieșite de sub pana lui Liviu Radu la Editura Diasfera (în cadrul unei excelente colecții coordonate de Florin Pitea): *BabL* (2004) și *Cifrele sunt reci, numerele-s calde* (2006). Dacă astăzi o parte a comunității SF&F îl recunoaște pe autor drept „Regele prozei scurte”, putem fi siguri că eticheta se datorează, în mare parte, chiar dacă nu exclusiv, celor două senzaționale culegeri de povestiri menționate aici. Între *BabL* și *Cifrele sunt reci, numerele-s calde*, scriitorul publică și un volum de non-ficțiune, și anume *Manipularea maselor – cazuri celebre din ultimul mileniu* (Editura Cartea de buzunar, 2005), de asemenea foarte bine primit de cititori.

Ajunși aici cu mica noastră prezentare istorico-analitică, întâlnim seria fantasy *Waldemar* – câte serii fantasy, constituite din mai multe volume (solide din toate punctele de vedere), avem în literatura română? Nu multe, după cum prea bine știm. Prin urmare, se cuvine să subliniem că, în literatura noastră, scrierile creatorului lui *Waldemar* nu sunt importante doar prin aportul calitativ ori prin cel cantitativ, ci și prin rolul – indiscutabil – de *completare* pe care Liviu Radu și-l asumă.

oferind cititorului român ceea ce este improbabil să poată găsi în altă parte. *Waldemar* (roman, Editura Tritonic, 2007), *Blocul căș* (roman, Editura Tritonic, 2008), *După-amiază cu bere și zâne* (roman, Editura Tritonic, 2009), *Vânzoleli nocturne* (roman, Editura Millennium Books, 2012), grupate strategic în „omnibusul” *Lumea lui Waldemar* (Editura Tritonic, 2010), satisfac fără probleme gustul celor care apreciază un fantasy inspirat din folclorul autohton, contrapondere la seriile născute din mitologia

Nordului care au invadat piața de carte în ultima perioadă.

Povestiri fantastice (volum de proză scurtă, Editura Millennium Press, 2008) reprezintă, practic, o selecție a celor mai bune povestiri din cariera lui Liviu Radu, fiind urmată de alte trei volume de proză scurtă: excepționalul *Ghicit de seară – 77 de povești foarte scurte* (Editura Tritonic, 2010), *Modificatorii* (volum de proză scurtă interconectată, având ca subiect paradoxurile temporale, Editura Millennium Press, 2010) și *Singur pe Ormuza* (Editura Millennium Books, 2011). *Chestionar pentru doamne care au fost secretarele unor bărbați foarte cumsecade* (Editura Eagle Publishing House, 2011), în schimb, este un roman care ne prezintă *altfel* un segment esențial al istoriei secolului XX, văzut prin ochii a trei personaje feminine construite cu atenție și cu mână sigură.

În ceea ce privește cea mai recentă realizare a marelui nostru scriitor, *Armata moliilor* (Editura Nemira, 2012), avem de a face cu o adevărată lovitură literară, din mai multe puncte de vedere. Mai întâi, pentru că este vorba despre un „light fantasy” care amintește de operele lui Terry Pratchett, dar care poartă cu el toate caracteristicile prozei lui Liviu Radu, rezultând o abordare originală și totodată spectaculoasă. Apoi, pentru că a apărut la Editura Nemira, ceea ce îi permite autorului să ajungă mai ușor la publicul cititor, prin expunerea oferită de bine-cunoscuta marcă „Nautilus” a editurii în cauză. De asemenea, pentru că s-a dovedit a fi unul dintre cele mai bune romane publicate în 2012, nu doar de autori români, ci și de autori celebri pe piața internațională. Și, nu în ultimul rând,

pentru că această „aventură a lui Taravik” deschide o serie (următorul roman, *La galop prin piramidă*, fiind deja anunțat) care se petrece în același univers ficțional ca și romanul *Opțiunea* (dar substanțial diferită ca stil și scop), anunțând o (auto)depășire a seriei *Waldemar* și o concurență lejeră a serilor faimoase de „afară”.

Date fiind toate cele de mai sus (și multe altele, imposibil de menționat măcar într-un simplu articol, dar demne de un volum-studiu), este dificil de

înțeles absența lui Liviu Radu din manualele școlare, spre exemplu. Sperăm însă că această eroare va fi rectificată într-un viitor previzibil, înainte ca tinerii să-și piardă orice interes pentru literatura română.

Încă există tineri care citesc – dacă li se oferă literatură de calitate. Pentru un om matur, Liviu Radu reprezintă o experiență frumoasă, nostalgică și plină de învățăminte – pentru un tânăr cu personalitatea în formare însă, Liviu Radu reprezintă mult mai mult.

Reprezintă, în fapt, *Viitorul*.

LA GALOP PRIN PIRAMIDĂ

O nouă aventură a lui Taravik

Liviu Radu

1.

Kostik era ursuz. Kostik era nevricos. Kostik era pus pe scandal. Și avea toate motivele să fie.

Părăsiseră teritoriul Terimeei doar de câteva ore, dar călătoria lor prin Calmeea se dovedise a fi înflorătoare și existau toate șansele să fie tot așa până când aveau să ajungă la granița cu Țara Hatti.

În primul rând, șoselele erau aglomerate și nu puteai să alergi niciun pic. Nici măcar vreo zece, douăzeci de stânjeni. Iar dacă un pegas nu putea să gonească, nu putea nici să vorbească, ceea ce însemna că trebuia să tacă. Și, după cum știe toată lumea – și mai ales pegașii –, nu există chin mai mare pentru un pegas decât să-l silești să tacă.

În al doilea rând, cum să vorbești liniștit cu călărețul tău, când la doi pași de tine se afla un car tras de boi, plin cu femei, fete, fetișcane și copile, care cotcodăcesc ca o poiată plină cu găini? Sau, dacă reușeai să scapi de căruța cu muleri, dădeai peste o ceată de bărbați care dezbăteau plini de pășune tot solul de texte sfinte, în timp ce mergeau pe

lângă asini. Dezbaterile lor consta într-o grămadă de răcnete, urlete, țipete și alte sunete stridente, care răneau auzul sensibil al lui Kostik. Uneori, discuția despre interpretarea Scripturilor se transforma în încăierare, iar pegasul privea cu ulmire cum oameni în toată firea își împărțeau pumni, se trăgeau de păr și se tăvăleau prin praf, iar după aceea se ridicau din colb, își scuturau veșmintele și-și continuau discuția ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

În al treilea rând, Kostik încercase să ignore înghesuiala de pe drum, să nu acorde nicio atenție pălăvrăgelelor celor din jur și să discute cu călărețul său, ca orice pegas care se respectă. I se păruse normal să discute cu Taravik în dialectul din Terimeea (pe care unii îl considerau o limbă aparte, dar care semăna destul de mult cu celelalte limbi din regiune), dialect în care discutau de ani buni, și-l enervase faptul că indivizii din jur (pe care nu-i văzuse niciodată și cu care nu avea nimic în comun) îi ceruseră insistent să vorbească în dialectul local, ca să priceapă și ei ce spune. Kostik – care era într-o stare de spirit ce nu-l făcea dispus să accepte asemenea pretenții – se rățoise la ei, gata să sară la bătaie. Atunci, unul dintre bătrânii din jur îi spusese, pe un ton didactic:

– În aceste zile de sărbătoare nu poți să ascunzi nimic de nimeni, totul trebuie să fie public. Așa cum nu ai voie să te ascunzi de Dumnezeu, tot așa nu ai voie să te ascunzi de cei din jur!

Kostik fusese gata să-i dea o copită, dar văzuse că toți ceilalți dădeau aprobator din cap, așa că-și înghițise amarul și tăcuse.

Tăcuse și se uitase urât în jur, înaintând cu viteza melcului turbat pe drumul înțesat de lume. Un timp, încercase să se distreze privindu-și tovarășii de călătorie, dar după un timp renunțase, pentru că începuse să aibă vedenii: i se părea că zărește trel indivizi care se furișau în urma lor, ascunzându-se printre călători, prefăcându-se că fac parte dintr-un grup, pentru ca peste o jumătate de oră să apară în alt grup, cu alte veșminte... mai mult, indivizii când aveau barbă, când erau rași, când aveau părul negru, când erau cărunți... Adică, își spuse trist și îngrijorat Kostik, efectul tăcerii se manifesta prin exagerarea imaginației!

și prin apariția unei fobii metafizice care-l făcea să vadă pretutindeni conspirații și conspiratori.

În același timp, și Taravik era îngrijorat. Motivele îngrijorării sale erau mult mai pământești. Morbik, bancherul, le dăduse la plecare o sumă de bani care, după opinia sa, trebuia să le fie suficientă până când aveau să ajungă în Țara Hatti, unde aveau să-l întâlnească pe cel care avea să le fie client. Adică, după socotelile pe care le făcuseră împreună, bani cât să le ajungă pentru șapte-opt zile. Însă, în ritmul în care înaintau, aveau să străbată Calmeea în vreo cinci-șase săptămâni – dacă aveau s-o străbată, pentru că, probabil, aveau să moară între hotarele ei, de foame și de nervi.

Și cu cât entuziasm porniseră la drum! Plecaseră din Terimeea dîs-de-dîmîneață și se îndreptaseră spre apus, către ținuturile rodnice de lângă țărmul mării. Cu câtă încântare părăsiseră deșertul și pătrunseseră în zonele cu livezi de măslini și de alte soiuri de pomi fructiferi! Merseseră fericiți pe drumul aproape pustiu ce șerpuia printre lanuri, grădini și livezi... și totul fusese plăcut până când ajunseseră la granița cu Calmeea.

De îndată ce trecuseră de postul de control (unde prezentaseră gărzi latgane și vameșilor obdîni scrisoarea de liberă trecere pe care le-o dăduse Morbik), se pomeniseră nu în altă țară, ci în altă lume. Pămîntul era la fel de rodnic, livezile și câmpurile la fel de îmbelșugate, numai că ele erau pustii, cei care ar fi trebuit să le lucreze erau pe drumuri, preocupați să împiedice călătoria unui curier independent și a pegasului său. Nu prea înțelegea el ce-i apucase pe obdîni, de-și părăsiseră casele și câmpurile și umpluseră căile de comunicații terestre. Mai mult ca sigur că prietenul său Kostik știa motivul, era chiar convins că pegasul abla aștepta să-l lămurească, numai că nu puteau să stea de vorbă din cauza înghesulelii. Obdînii ăștia erau ciudați, se băgau unde nu le fierbea oala, se vărau în vorbă și se grămădeau pe drum, împlîngînd, îmbrîncind și insultînd, fără să le pese de nimic și fără să se teamă de nimeni. Îndrăzniseră să-l înghiontească de câteva ori și pe el, care era cu peste două capete față de cel mai înalt dintre ei și care ar fi

putut să-l trimită în lumea viselor pe cel mai solid dintre obidni, doar dându-i un pumn în cap.

Pe de altă parte, căldura îl zăpăcea și regreta că plecase la drum pregătit să străbată ținuturi ostile, adică îmbrăcat cu cămașa de zale și înfășurat în salteaua de lână (menită să oprească săgețile) și având pe cap colful cel greu, din bronz masiv.

La un moment dat, drumul ajunsese lângă un sătuc prăpădit, alcătuit din câteva case amărâte, care înconjurau un soi de han părăginit, ce părea într-o rână. O mare parte dintre cei de lângă ei părăsira drumea-gul pietrult și se îndreptară spre clădiri, deși era încă lumină și se putea călători în cele mai bune condiții. Alții își continuară drumul, iar Kostik li se alătură, la fel de morocănos ca și până atunci. Mai merseră un timp, iar după vreo oră-două, când începuse deja să se întunece, ajunseră la un alt sat, la fel de amărât și de prăpădit ca primul.

De data asta, toți călătorii părăsira drumul și se împrăștiară printre case. Fiecare dintre ei părea să știe foarte bine unde trebuia să se ducă, pentru că nu ezitau și nu cereau informații de la localnici.

– Slavă zeilor, bombăni Taravik, în sfârșit drumul e liber și putem să alergăm în voie până în zori. Pentru că presupun că atunci o să reînceapă îngheșulala...

Kostik se gândi că-i cazul să-și exprime și el bucuria că va călători în condiții mai pegasești, dar, înainte să înceapă să pâlăvrăgească, se grăbi să se ducă înapoi pe drum. Apucă să facă doar câțiva pași și să spună:

– Vremea e tocmai bună pentru o goană plăcută...

Apoi o voce supărată, ba chiar amenințătoare, le strigă:

– Stați locului! Ce vreți să faceți acum, când soarele e gata să apună?

Cei doi se opriră și se întoarseră în direcția din care venea glasul. Văzură un grup de săteni înarmați cu sape și furci (unul dintre ei ținea în mână un topor cu coadă lungă, iar altul, o seceră de bronz), care stăteau așezați pe marginea șanțului de lângă drum. Mai mult, Taravik văzu că în apropierea lor drumul era blocat de un soi de baricadă făcută din pari ce uneau niște capre înjghebate din scânduri.

Toată chestia i se părea ciudată, dar tot ce văzuse în țara ala fusese ciudat, așa că își spuse că era mai bine să încerce să rezolve amiabil conflictul ce se întrevedea, așa că spuse cu glas împăduitor:

– Ce să facem? Vrem să ne continuăm drumul, pentru că-i vreme senină, iar nouă ne place să alergăm noaptea. Avem drum lung de făcut și..

Între timp, obidnii se ridicaseră din șanț și se strânseseră în jurul lor. Nu păreau agresivi, ci mai degrabă mirați.

Unul dintre ei, un tip între două vârste, cu o barbă neagră, lungă – pe care ceilalți îl priveau cu un fel de respect, așa că Taravik deduse că era un soi de șef local –, exclamă oarecum scandalizat:

– Tocmai în noaptea asta v-a apucat graba și cheful de goană prin beznă?

Nici Taravik, nici Kostik nu găsiră vreo replică pe măsura întrebării și rămaseră cu gura căscată. Probabil că se vedea atât de limpede că nu pricepeau despre ce-i vorba, încât bărbosul găsi de cuviință să le explice:

– Acum, când toți obidnii se duc în pelerinaj la templul din Herlhoon, latganii se tem ca nu cumva mulțimea de călători să provoace cine știe ce dezordine, așa că ne-au impus reguli foarte aspre, a căror nerespectare atrage pedepse grele care vor fi suportate de întreaga comunitate din regiunea în care s-au produs nereguli. Așa că suntem primii care veghează ca în zona satului nostru să nu se întâmple nimic ce ar putea stârni mânia latganilor – pentru că, indiferent cine ar fi vinovații, de plătit am plăti noi și familiile noastre.

– Am înțeles, se grăbi să-i liniștească Taravik, și noi suntem adepți ai ordinii și disciplinei. Suntem oameni serioși, care respectăm legile și ne plătim taxele. Acum putem să plecăm mai departe?

– Păi asta-i problema, îi explică bărbosul. În perioada sărbătorilor și a pelerinajului nu se călătorește după apusul soarelui, nu se fac tabere pe câmp și niciun om nu are voie să iasă din casă în cursul nopții – indiferent cât de mare sau de mică e casa aceea. Adică trebuie să rămâneți peste noapte în satul nostru, continuă rânjind bărbosul, să vă găsiți o gazdă și să vă odihniți bine. Iar în zori, de îndată ce se luminează, puteți să plecați unde doriți.

– Eu nu v-aș sfătui să fugiți de aici, se grăbi să intervină un roșcovan cu o bărbuță ca de țap. Noi suntem oameni pașnici și nu o să încercăm să vă oprim, dar la două leghe de satul nostru e o garnizoană latgană, așa că drumul va fi plin de patrule care or să împănaze cu săgeți pe oricine întâlnesc.

– Bine, mormăi Taravik, gata să cedeze. Aveți în sat vreun han?

– Avem, dar e plin până la refuz, îi răspunse cineva. Paturile au fost rezervate încă de anul trecut.

– Și unde o să dormim? bombăni Kostik. Că ați zis că nu avem voie să stăm afară din casă...

– Am eu un grajd, se grăbi să spună roșcovanul cu bărbuța de țap. Pegasul o să stea lângă asinul meu, iar jupânul o să doarmă în fân.

– În regulă, oftă Taravik. Și cât vrei pentru găzduire?

– Păi, având în vedere că nu există o altă ofertă, adică nu aveți de ales, pot să vă cer oricât. Dar eu sunt om cumsecade și cu teamă de Dumnezeu, așa că o să mă mulțumesc cu cincisprezece bănuți...

– Foarte bine, Heromine, exclamă consătenii săi, nu trebuie să te lăcomești, pentru că Dumnezeu ne vede și ne judecă!

- Cincisprezece bănuți! răcni Taravik. Păi atât se plătește la un han de lux, care te îndoapă cu trufandale și îți pune la dispoziție atât vin cât să-ți torni și în cap! Tu, jupâne, ce-mi oferi în schimbul a cincisprezece bănuți?

- Nimic de mâncare, nimic de băut, pentru că soarele a apus și în perioada sărbătorilor nu avem voie să gătim sau să mâncăm după ce s-a înserat. Doar adăpost în grajdul asinului meu. Și, dacă nu-ți convine, du-te și înțelege-te cu latganii!

Taravik gândea lute în situații de criză. Își dăduse seama de la început că nu avea de ales, dar trebuia să facă un pic de scandal, ca să nu fie luat de prost. Așa că încercă să se târguiască, iar după ce văzu că obidului era mai încăpățânat decât un catâr, mai bombăni un timp, apoi scoase banii și-i dădu roșcovanului, iar acesta îi făcu semn să-l urmeze.

Grajdul era, de fapt, un soi de șopron, cu doi pereți din chirpici, iar ceilalți doi din împletitură de nulele tencuită cu lut. Totul acoperit cu stuf.

Mă rog, își spuse Taravik, mai dormise prin grajduri în viața lui, iar Kostik avusese de-a face cu grajdurile mai mult decât el. Deci nici unul dintre ei nu era deranjat de mirosul de grajd, de fân și de bălegar. Chestia năsoală era că maghernița aia păstra căldura zilei – pentru că soarele o bătuse din plin –, iar Taravik simțea că se sufocă înăuntru.

- Știi, jupâne, eu aș prefera să dorm sub pomul din curte, zise el.

Heromin cel roșcovan sări în sus, speriat, și exclamă:

- Nici vorbă! Patrulele latganilor verifică satul cel puțin de trei ori pe noapte, iar dacă or să vadă pe cineva afară din casă or să ne dea foc! Nu, o să dormi în grajd! Să știi că o să vin să văd dacă ești cuminte, așa că să nu-ți treacă prin cap să faci vreo prostie!

Și gazda cea primitoare se pregăti să plece.

- Nu ne lași nimic de luminat? întrebă Taravik. Un felinar, un opaiț sau măcar o lumânare?

- Ca să adormi și să-mi incendiezi grajdul? se burzului roșcovanul. Culcă-te și n-o să ai nevoie de nicio lumină!

Și, după ce ieși, înțepeni ușa pe dinafară cu un par, ca să fie sigur că musafirul său n-o să poată părăsi clădirea aceea minunată.

Taravik bombăni un pic, apoi se uită afară, prin crăpăturile ușii. După ce văzu că Heromin intrase în casă și auzise un zgomot care arăta că individul trăsese în urma sa o grămadă de zăvoare – adică nu avea de gând să mai iasă și să verifice dacă oaspetele său părăsise grajdul –, Taravik se întinse cât putu mai sus și smulse un braț de stuf din acoperiș, cât să facă o gaură prin care să intre înăuntru un pic din răcoarea nopții și un strop din lumina lunii, care tocmai răsărise.

În condițiile acelea, șopronul roșcovanului devenise ceva mai primitor.

Kostik își găsisse un loc destul de comod, pentru că asinul – care se bucurase până atunci de întregul spațiu din grajd – se dovedise a fi o făptură primitoare și fără pretenții, care se trăsese într-un colț și-l lăsase pe pegas să se întindă în voie.

Taravik începu prin a-și scoate colful cel greu. După care își șterse cu o maramă transpirația de pe chelle. Își trase sufletul, apoi se apucă să desfășoare salteaua groasă, din lână, ce-i înconjura trupul. În timp ce-o întindea pe un braț de fân, ca să-și pregătească un culcuș pentru noapte, observă că pânza saltelei fusese tăiată. În prima clipă își spuse că o agățase de vreun mărăcine sau de vreun cul ce ieșise în afară din dricul vreunei căruțe. După care văzu că tăietura se întindea și pe cealaltă față a saltelei. Adică salteaua nu fusese agățată de ceva, ci fusese străpunsă cu ceva.

Asta era o chestie ciudată. Sigur, la cât fusese înghiontit, îmbrâncit și înghesuit în ziua aceea, era posibil ca, la un moment dat, să-l fi înjunghiat cineva, fără ca el să-și fi dat seama. Numai că lovitura de pumnal își pierduse din putere, pentru că trebuise să străbată stratul gros de lână, apoi se proptise în cămașa de zale și se oprise definitiv, fără să-i fi pricinuit vreun rău...

Oricum trebuia să lepede cămașa de zale de pe el, așa că o scoase și o privi cu atenție la lumina lunii, ce pătrundea prin gaura făcută în acoperiș. Găsi fără nicio greutate locul în care vârful pumnalului scrijelise metalul zalelor.

Nu mai exista nici un fel de îndolală: cineva încercase să-l omoare. În plină zi, în mijlocul înghesuiei de pe drum. Adică avea de-a face cu un individ care ştia meserie, avea curaj şi nu se sfia să rişte.

Trebuia să discute pe îndelete cu Kostik şi să se gândească bine ce aveau de făcut. Numai că pegasul sforăia de zor, iar el nu se îndură să-l trezească. Discuţia putea să aştepte până-n zori.

Se întinse pe saltea şi încercă să adoarmă.

Însă în grajd era o căldură insuportabilă, iar sforăiturile lui Kostik ar fi trezit şi un mort. Aşa că se căţăără pe un hârdău – probabil că Heromin îl folosea ca să-şi adape asinul – şi încercă să lase cât mai mult în afara magherniţei, să se bucure de răcoarea nopţii. Lărgi încă un pic gaura şi, până la urmă, se căţăără pe acoperiş şi se întinse pe stratul gros de stof. Grinzile de sub el trosniră un pic, dar se încăpăţânară să reziste. Acolo, sus, adia o briză plăcută, iar Taravik simţi că începe să-şi recapete încrederea în viaţă, în zei şi în bunul mers al universului. După un timp, începu să picotească. Apoi se trezi brusc, amintindu-şi că gazda sa ameninţase că va verifica în timpul nopţii dacă e cuminte. Nu era convins că roşcovanul avea să-şi părăsească patul cald şi moale doar ca să-i facă lui mizerii, dar, după toate câte i se întâmplaseră într-o jumătate de zi petrecută printre obdini, îşi spuse că nu merita să rişte.

Cobori înapoi în grajd, iar aerul fierbinte şi închis îl zăpăci complet, încât avu nevoie de ceva timp ca să-şi aducă aminte ce căuta acolo. După ce mintea i se limpezi cât de cât, luă colful cel greu şi salteaua, le aranjă cu grijă pe un maldăr de pale şi le acoperi cu pătura. Ținând seama de întunericul din grajd şi de faptul că Heromin avea să se mulţumească să arunce o privire prin crăpăturile uşii, rezulta că gazda sa nu avea cum să-şi dea seama că avea de-a face cu un şiretlic. Aşa că Taravik se căţăără din nou pe acoperiş, aranjă un pic stuful, încât cineva care ar fi intrat în grajd să nu vadă că exista o gaură în acoperiş, se întinse, aruncă o privire spre stelele care-i clipeau şăgalnic, amuzate de trucul său, după care adormi şi probabil că visă ceva plăcut, pentru că, atunci când fu trezit brusc de un zăngănit ce venea chiar de sub el, nu-şi mai aminti unde se găsea şi sări în picioare.

Asta ar fi fost o reacție normală dacă ar fi dormit într-un pat sau pe nisipul deșertului, dar, având în vedere că se afla pe un acoperiș din trestie – în care făcuse ceva mai devreme o gaură suficient de largă ca să-i treacă trupul prin ea, și că astupase respectiva gaură cu un strat subțire alcătuit doar cu o parte din materialul extras din gaura înalte pomenită –, soarta făcu să sară cu picioarele tocmai pe stratul acela subțire care, îngrozit la gândul că trebuia să susțină o asemenea greutate, preferă să facă ceea ce face de obicei cel mai deștept – adică să cedeze primul.

Taravik se prăvăli în interiorul grajdului și nimeri peste doi indivizi, care îi atenuară căderea. Prăbușirea sa îi surprinsese pe cei doi și-l surprinsese și pe el, așa că scosese răsunet de uimire, după care rămăseseră înlemniți un timp, încercând să priceapă ce se întâmplase.

Probabil că intrușii aveau o viteză de reacție mai bună, pentru că se ridicară de pe jos și, în același timp, ca și cum ar fi fost înțeleși, se repeziră să lase din grajd și dispărură în beznă.

Taravik se ridică și el, ceva mai încet, pentru că nu vedea niciun motiv de grabă, și privi în jur.

În grajd era suficientă lumină, pentru că ușa fusese scoasă din țâțâni și aruncată undeva, în curte, iar prin deschizătura rămasă năvăliseră razele lunii. În plus, mai exista și gaura din acoperiș, prin care pătrundea o altă porție de lumină a lunii.

Așa că Taravik putu să vadă limpede că silueta ascunsă sub pătură fusese lovită din răspuțuri cu toporul și cu spada. Pătura fusese sfâșiată în numeroase locuri, la fel și salteaua, iar colful se alesese cu o zgârieătură (probabil că el scosese dangătul acela care îl trezise).

La toate ciudățeniile de până atunci se adăuga faptul că pegasul nu auzise nimic și continua să sforăie de zor.

Taravik se întrebă ce se întâmplase de fapt și ce căutau cei doi în grajd. Încercaseră să-l jefuiască? Se străduiseră – din motive pe care le știau doar ei – să-l omoare?

Din fericire, nu trebui să-și bată prea mult capul cu asemenea întrebări dificile, pentru că se luminează de ziuă, iar gazda veni să vadă dacă musafirul dormise liniștit în grajd.

Bineînțeles că Heromin făcu o criză de nervi când descoperi că ușa grajdului fusese smulsă de la locul ei și aruncată peste un strat cu ceapă. Iar când văzu și gaura din acoperiș, amuți pentru un minut, apoi pâlî, astfel încât Taravik trebui să-i tragă vreo câteva palme (gest pe care îl făcu cu multă bucurie) ca să-l readucă în simțiri. După care regretă din suflet ceea ce făcuse, pentru că Heromin începu să urle, cerând despăgubiri pentru daunele aduse avutului său.

Însă discuția se modifică substanțial în momentul următor, pentru că pegasul se trezi și, cu mintea odihnită, puse cap la cap tot ce văzu în preajmă și deduse, făcând un târâboi îngrozitor, că roșcovanul încercase să-și omoare musafirii în timp ce dormeau, ca să-i jefulască. În zadar încercă bietul Heromin să explice că nu ieșise toată noaptea din casă și că nu-și închipuia că oaspeții săi dețineau bunuri de valoare, răcnetele lui Kostik făcuse ca în jurul grajdului să se adune o grămadă de vecini.

Ca de obicei, o bună parte dintre ei erau dispuși să-și apere consăteanul. Dar, tot ca de obicei, existau și câțiva care aveau ceva de împărțit cu acesta și erau gata să-și susțină opiniile cu pumnii.

Așa că, în cele din urmă, când combatanții făcură o mică pauză ca să-și tragă răsufierea, să-și panseze zdreliturile și să bea câte o înghițitură de apă, bătrânii satului propuseră ca Heromin să renunțe la orice pretenții, iar musafirii de-o noapte să-și la catrafusele și să-și vadă de drum (după ce se vor angaja să nu mai calce niciodată în satul acela). Taravik făgădui, pentru că oricum nu-și dorea să mai aibă de-a face cu oamenii din localitatea aia prăpădită, Kostik făgădui și el, pentru că abia aștepta să plece mai departe, iar Heromin (care încasase, pe lângă palmele de la Taravik, și câțiva pumni în gură) ar fi fost dispus să le dea și merinde pentru drum, numai să-și ia picioarele la spinare și să-l scu-tească de scandal și de încăierare.

De îndată ce se pomeniră în mijlocul drumului, fură înconjurați de mulțimea zgomotoasă care se scurgea către Herihon ca un torent vijelios de primăvară.

După ce privi îngrijorat în jur și după ce descoperi cu spaimă că începuse din nou să albă halucinații (pentru că avea impresia că-i zărise din nou pe indivizii din ziua precedentă), Kostik simți că i se împleticesc picioarele și-i șopti lui Taravik:

– Nu vrei să ne oprim undeva, la marginea drumului, și să stăm de vorbă?

– Ba da, îi răspunse mohorât Taravik, pe care-l dădea capul din cauza calculelor pe care le făcuse de când porniseră la drum.

Se lăsară duși de puhoi până când ajunseră la marginea unei râpe, iar acolo se zbătură din răputeri și reușiră să-și facă loc printre cei din jur, ca să părăsească drumul. Odată scăpați din mijlocul torentului uman, coborâră în râpă și se întinseră sub niște tufișuri, să se adăpostească de razele agresive ale soarelui.

– Cred că am înnebunit, i se destăinui pegasul lui Taravik. Am vedea și nu mai pot să mă concentrez... Dacă soarele ar fi fost mai puternic, aș fi zis că am făcut insolație...

– Un pegas cu insolație! se minună Taravik. Ai mai auzit de vreun caz asemănător?

– Nu, dar nici de vreun pegas care a înnebunit. Așa că presupun că, de fapt, n-am înnebunit nici eu.

– Foarte bine. Pentru că eu o s-o iau razna cât de curând.

– De ce?

– Dacă o să mergem în ritmul ăsta, iar găzduirea peste noapte o să ne coste cel puțin cât ne-a costat în noaptea asta... nu știu cum o să ne descurcăm, pentru că n-or să ne ajungă banii și o să fim nevoiți să cerșim la marginea drumului. De azi-dimineață socotesc și iar socotesc și nu găsesc nicio soluție. Plus că a încercat cineva să mă omoare. Și nu o singură dată, ci de două ori.

– Da, nenorocitul ăla roșcat, în grajdul căruia am înnoptat...

– Heromin n-are nicio vină, îl contrazise Taravik.

Și se apucă să-i povestească despre tăietura din saltea și despre zgârietura de pe cămașa de zale, plus despre faptul că doi necunoscuți încercaseră să-i crape colful în două...

Kostik ascultă totul cu gura căscată, fără să spună nimic – semn că era foarte îngrijorat.

– Așa că mă gândesc că, dacă au încercat să mă înjunghie în plină zi, or să mai încerce și altă dată, pentru că în înghesușul de pe drum nu știu cine ce intenții are... Sincer vorbind, nu-mi dau seama ce aș putea să fac.

– Încep să cred că nu am avut halucinații și că ne-au urmărit cu adevărat niște indivizi... Dar cine erau indivizii ăia? Ai vreo idee cine ar avea vreun interes să te omoare? Întrebă, în cele din urmă, pegasul.

– Măi Kostik, cine să aibă un asemenea interes? Pe mine mă iubește toată lumea, pentru că sunt cumsecade și simpatic.

– Toată lumea? rânji pegasul. Spune-mi și mie măcar două persoane care te iubesc!

– În primul rând, Marieța. În al doilea rând, tu. Și, în al treilea rând, Khator cel negru! îi răspunse triumfător Taravik.

– Dragul meu, ești demn de toată admirația! Ai demonstrat că știu să numeri până la trei...

– Știu să număr până la o mie! îi întrerupse Taravik. Nu-s chiar atât de prost cum crezi tu!

– ... și, culmea, ai dreptate, există persoane care te iubesc – deși mă întreb dacă meriți afecțiunea lor.

– Aici ai nimerit-o, se pleoști Taravik. Nu merit să fiu iubit, nu merit să trăiesc, mă bucur că o să fiu înjunghiat în mijlocul drumului și că o să scăpați cu toții de mine!

– Dragul meu, nu-ți dai seama că moartea ta o să provoace un scandal imens? Un asasinat în timpul sărbătorilor religioase ale obștinilor va însemna, la început, un schimb înverșunat de acuzații. Obștinii îi vor acuza pe latgani că au încercat să le strice sărbătoarea omorând un străin ce avusese ghinionul să se afle în Calmeea într-un moment nepotrivit (pentru că un deces în această perioadă a anului înseamnă spurcarea celor din jur, deci pelerinii aflați în preajma cadavrului vor fi

obligați să îndure proceduri îndelungate și costisitoare de purificare), iar latganii îi vor acuza pe obdini de fanatism religios și de asasinarea unui om care nu avea altă vină decât aceea că nu aparținea religiei lor. Aceste acuzații nejustificate vor fi susținute cu încăpățănare, se va ajunge la dezgroparea tuturor nemulțumirilor și vinovățiilor din ultimele sute de ani, la răzmerițe mai mult sau mai puțin spontane, latganii vor profita de ele ca să intervină cu trupe, reacționând într-un mod exagerat, ca urmare obdini se vor răscula cu adevărat, latganii vor aduce trupe din restul imperiului și vor măcelări tot ce le iese în cale...

– Adică, înțeleg eu, ar fi mult mai bine pentru toată lumea dacă nu mi s-ar întâmpla nimic, concluzionează T̄aravik. Foarte bine, mă bucur că binele meu înseamnă binele tuturor, dar ce putem face? Nu-mi dau seama cine vrea să mă asasineze, deci nu-mi dau seama de cine trebuie să mă feresc.

– În acest caz, soluția e una singură: să te ferești de toți!

– Bravo, măi Kostik! Tare ești deștept! Și o să te consider și mai deștept dacă o să-mi explici cum putem să facem chestia asta.

– Păi mă gândeam la ceva care să ne rezolve toate necazurile. Pentru că, dacă o să te gândești bine, problemele noastre sunt legate între ele. Adică riscăm să fim omorâți pentru că suntem siliți să mergem încet-țet pe niște drumuri aglomerate, iar pentru că drumurile sunt aglomerate nu putem să mergem repede și o să ne coste îngrozitor de mult cazarea și mâncarea și n-o să ajungem la timp la client...

– Știu toate astea, răcnesc exasperat T̄aravik. Spune dacă ai găsit vreo soluție, că mă apucă nebuneala!

Kostik se uită speriat la el, apoi spuse cu blândețe (pentru că învățase încă din fragedă pruncie că trebuie să vorbești frumos cu nebunii):

– Sigur că am găsit. După cum știi, drumul cel mai scurt e cel pe care poți să-l parcurgi cel mai lute.

– Asta așa e, recunosc T̄aravik, ceva mai potolit.

– Deci care este zona în care parcurgem noi cele mai mari distanțe, în cel mai scurt timp?

– Cea din deșert, răspunse T̄aravik, fără să mai stea pe gânduri.

– În concluzie, cel mai bine ar fi să ajungem în Țara Hatti pe o rută ocolitoare, prin pustiu care se află la marginea Calmeei. O să ne întoarcem în imperiul latgan și o să pătrundem în acesta în regiunea pustie de lângă Horeea, o să străbatem deșertul horeean de-a lungul drumului pentru caravane care duce la Bazille și o să trecem granița cu Țara Hatti prin punctul vamal de la Caerda. De acolo o să mai mergem un pic prin pustietate, apoi o să ajungem la ținuturile fertile din delta fluviului și...

– Stai un pic, îl întrerupse Țaravik, care zgâriase cu vârful cuțitului o hartă pe pământ, conform spuselor pegasului. Cred că nu-î cazul să discutăm de pe acum despre deltă... Dar dacă o să ne continuăm drumul prin Calmeea, atunci o să traversăm hotarul prin centrul de control de la Carmola...

– Și care-î problema?

– Cred că niciuna... Atunci când Morbik mi-a spus ce misiune avem, mi-a explicat că ne vom întâlni cu clientul nostru de îndată ce vom trece dincolo de hotar și vom pătrunde în teritoriul Țării Hatti...

– Înțeleg. Adică dacă mergem pe alt traseu, clientul n-o să știe unde să ne aștepte.

– Așa am gândit și eu și l-am întrebat pe Morbik pe unde trebuie să mergem și în ce loc trebuie să ajungem la graniță. Iar el mi-a spus că nu contează. Și cu asta a încheiat discuția.

– Bine. Înseamnă că nu are importanță ce traseu alegem, totul e ca acel traseu să ne convină. Ai ceva de obiectat în legătură cu propunerea mea?

– O să putem alerga în voie, n-o să ne înghesule nimeni, o să vedem de la distanță mare dacă se apropie cineva, deci o să știm din timp dacă o să încerce cineva să mă omoare... n-o să ne coste nimic cazarea, pentru că o să dormim sub cerul liber, în mijlocul pustietății... însă, în același timp, n-o să găsim pe drum niciun han și nici o cârciumă, adică o să cărăm – de fapt, tu o să cari – un pic de mâncare și de apă, cât să nu murim de foame trei, patru zile... în total, mai multe avantaje decât dezavantaje, dacă ție îți convine, sigur că-mi convine și mie. Dar, înainte să te laud și să-ți spun că ai avut o idee genială, te rog să-mi explici cum o să ajungem în pustiu din răsăritul Calmeei. Pentru că, după cum ai

văzut, drumurile sunt înțesate de pelerini, așa că nu găsesc vreun mare avantaj în a străbate o anumită distanță spre răsărit, în comparație cu străbaterea unei distanțe egale, dar spre miazăzi.

– He, he, răsese încântat pegasul, propunerea mea se baza pe faptul că din locul în care ne aflăm și până la hotarul de la răsărit al Calmeei se întinde o regiune acoperită cu pășuni și puțin populată. Adică putem să plecăm din locul ăsta spre răsărit, mergând direct peste câmp, fără să ne pese de drumuri, și o să ajungem până în deșert fără să ne întâlnim cu cineva. Poate doar cu niște clobani aflați cu turmele la păscut...

– Splendid! Numai că, dragul meu, ar trebui să cumpărăm de undeva niște merinde și să ne umplem burdufurile cu apă... Adică ar fi bine să ne chinuim alături de pelerini până ajungem în satul cel mai apropiat...

– Ca să cumperi acolo un colț de pâine și o cană cu apă la prețul cu care ai putea să aprovizionezi o armată? Dragă Taravik, la marginea pustului sunt câteva târguri în care își cumpără tot ce le trebuie garnizoanele lat-ganilor, triburile rătăcitoare din pustiu și caravanele ce vin din deșert sau care pleacă spre țări străine. Prețurile sunt rezonabile, iar marfa e de calitate. Mi-a spus asta un dromader, în grajdul municipal, cu câteva zile înainte să mă mut în gospodăria atât de primitoare a Marieței. Și sunt convins că lucrurile nu s-au schimbat într-un răstimp atât de scurt.

Nu mai era nimic de discutat. Se ridicară dintre tufărișuri, Taravik urcă în șa, iar Kostik o luă la goană spre răsărit. Alergă un timp prin râpe și văl, după care ajunse la marginea terenurilor cultivate. Dincolo de acestea se întindea, până la pustiul cel mare dinspre răsărit, o zonă deluroasă, suficient de fertilă ca să fie acoperită cu iarbă rară și țepoasă, dar insuficient de roditoare pentru a fi cultivată. Deoarece și ciobanii plecaseră în pelerinaj spre orașul sfânt, pășunile erau pustii. Așa că pegasul putea să galopeze fără nicio grijă. Nu întâlnea pe nimeni în drumul lor, iar Kostik își regăsi cheful de vorbă și dragostea de viață. Iar Taravik ultă – cel puțin pentru moment – de asasinii care încercaseră să-i vină de hac.

– Obdini! Țștia sunt nebuni, afirmă la un moment dat Taravik, iar Kostik se grăbi să-i țină isonul.

– De acord cu tine, însă nebunia lor e una metafizică.

– Adică? Întrebă Taravik, care nu avea niciun chef să recunoască faptul că nu auzise niciodată cuvântul folosit de pegas, deci nu avea habar ce înseamnă.

Pe de altă parte, știa foarte bine că nu era nevoie să ceară lămuriri, pentru că prietenul său Kostik avea să-i explice totul, de bunăvoie, ba chiar s-ar fi simțit jignit dacă n-ar fi fost lăsat să spună tot ce pregătise deja în mîntea sa. Pentru că pegasul avea, după cum spunea chiar el, „o minte analitică”, iar acest lucru însemna, din câte își dădea seama Taravik, că în mîntea pegasului existau chestii care-l obligau să elimine din când în când ceea ce gîndea.

– Au niște păreri atât de originale despre lume, încât este evident că nu-s opinîile unor oameni normali. Ca să înțelegi ce vreau să spun, indivizii cred, de pildă, că există doar un singur zeu. Iar zeul ăla are doar un singur templu, cel din Herihon. Iar credincioșii trebuie să se strîngă o dată pe an și să-i aducă jertfe – de aia e balamucul ăla pe drumuri, iar noi am nimerit tare bine perioada în care trebuia să străbatem Cal-meea. În plus, zeul lor nu are... eram gata să spun că n-are chip...

– Mi-ai spus odată o poveste, cu un zeu fără chip, își aminti Taravik.

- Da, numai că zeul obdîinilor nu numai că n-are chip, nu are nici un fel de înfățișare și nu are nici nume!

- Asta-i o prostie, spuse fără să stea pe gânduri Taravik. Nu pun în discuție aspectele practice ale poveștii - dacă n-are înfățișare, nici nume, de ce trebuie să aibă doar un templu și nu mai multe? -, dar e dificil să te rogi unui zeu căruia nu-i poți spune pe nume și căruia nu poți să-i săruți picioarele (mă rog, picioarele statuii sale). Însă problema cea mai gravă, după mine, e că nu poți să negi pur și simplu existența celorlalți zei. Eu, de exemplu, am avut de-a face cu Khator în câteva rânduri, am beneficiat de ajutorul acestuia și am discutat cu el. Cum să cred că nu există? Adică atunci când am vorbit cu zeli am avut vedenii, am alurat sau am fost lovit de-o nebunie temporară? Dacă îndrăznește cineva să-mi spună în față o asemenea măgărie, a încurcat-o!

Kostik chicoti un pic, imaginându-și-l pe Taravik cuprins de furie și cotonogind cohorte de obdîini, apoi redeveni serios și zise:

- Se pare că-s mulți care gîndesc așa, pentru că obdîinii au avut mult de suferit din pricina credinței lor. Dar, ca să răspund la nemulțumirea ta, explicația lor este una simplă: există un singur zeu care a creat lumea și oamenii, iar ceilalți zei - cei în care cred diferiți oameni - sunt, de fapt, demoni mărunți.

- Aștia ce mai sunt? bombăni Taravik.

- Un soi de ființe cu puteri superioare celor omenești. Demonii sunt făpturi inferioare zeului cel unic. Ele nu-s nici nemuritoare, nici atotputernice, zeul cel unic la poate nimici oricând. Adică un om credincios poate, cu ajutorul zeului unic, să li se împotrivească și să se descurce fără ajutorul lor. În general, se crede că demonii sunt răuvoitori și dușmani ai oamenilor.

- Interesant! exclamă Taravik. Însă, în ciuda acestei teorii frumoase și destul de convingătoare, n-o să mă facă nimeni să cred că negrul Khator mi-a dorit vreodată răul... Ba dimpotrivă.

Și tot discutând despre credința bizară a obdîinilor, ajunseră în vârful unui deal, iar Kostik se opri, ca să vadă încotro să meargă mai departe. Priviră amândoi în zare, luminați din spate de lumina sîngerie a

soarelui ce se pregătea să se cufunde din nou sub orizont... Pegasul, care avea privirea mai ageră, remarcă undeva, la ceva distanță în fața lor, o îngrămădeală de case.

– Eu zic să mergem și să ne lămurim unde am nimerit, sugeră Taravik, iar propunerea sa fu acceptată în unanimitate.

Târgulețul aflat la margine de pustiu se numea Golumsa – o denumire lipsită de importanță, pe care Taravik o uită a doua zi, iar Kostik o ținu minte doar pentru că pegașii nu pot să uite mai nimic, îndeosebi lucrurile lipsite de importanță. În mijlocul orașelului se găsea o fântână, iar Taravik obținut dreptul – plătit doar cu un bănuț – să bea pe săturate, el și pegasul său, și „să-și umple burdufurile, ploștile și alte recipiente de care dispunea”. Așa că-și potoliră mai întâi setea, apoi se duseră să caute merinde – și găsiră un brutar care avea niște lipii vechi de două zile (așteptase o caravană care nu mai venise, pentru că o prinsese o furtună de nisip, așa că nu-i cumpărase nimeni pâinea pe care o copsese, iar brutarul îi jură lui Taravik că n-o să mai bage în cuptor nici măcar o chiflă, dacă n-are un mușteriu care să aștepte să se coacă). Cumpărară un sac întreg de lipii cu doi bănuți (aveau să împartă lipiile între ei, că îi plăceau și lui Kostik), mai cheltuiră încă doi cu o bucată de brânză uscată și una de pastramă de vită (acestea fiind doar pentru Taravik, pegasul nu mânca asemenea porcării pline cu sare), apoi se întoarseră la fântână și-și umplură cu apă recipientele.

– Și acum ce facem? zise Taravik, încântat că-și rezolvaseră problemele. Mergem la un han și bem și noi o bere?

– Dacă ar fi după mine, aș pleca imediat la drum, își dădu cu părerea Kostik. S-a înserat, e destul de răcoare și e mai plăcut să alergi noaptea decât pe arșiță. Fără să mai amintesc că putem astfel să recuperăm timpul pierdut în îngrămădeala din Calmeea...

– Măi Kostik, tare ești deștept! spuse plin de admirație Taravik și se aruncă în șa cu toată greutatea, făcându-l pe pegas să icnească.

Ieșiră din târg într-un trap ușor, urmăriți de toate javrele din localitate care îi lătrau fioros. Una, mai obraznică și mai nesimțită, sări să-l muște pe Kostik de picior. Numai că pegasul – care avea simțurile foarte

dezvoltate și-și dăduse seama de intenția mișlească a potăii – îi trase o copită, de-o făcu să zboare prin aer schelălăind. După câteva minute, când se îndepărtaseră suficient de mult de localitate, Kostik trecu de la trap la galop și năvăli în pustiu, ridicând în urma sa un nor de praf.

– Dacă obdîni ai un singur zeu, hattienii au o mulțime de zei, începu el să povestească de îndată ce intrase în ritmul cursei. Chestia neplăcută a fost că, la începuturi, se amestecau atât de mult în viața oamenilor, încât muritorii nu mai reușeau să-i identifice. Și au avut loc tot felul de incidente. De exemplu, un fermier s-a dus să-și irige ogorul și a descoperit că un taur îi mânca grânele. Bineînțeles că a pus mâna pe un toroipan și a cotoilogit animalul, apoi l-a dus la primar, ca acesta să identifice proprietarul și să ceară daune. Și ce să vezi? Taurul respectiv era chiar Boul Traps!

– Și cine era boul ăla, care era, de fapt, taur? mormăi nedumerit Taravik. Sau cine era taurul ăla, care era, de fapt, un bou?

– Un zeu, drăgălașule! Unul care se întrupase într-o bovină.

– Mă rog, flecare cu gusturile lui... Spune mai departe.

– Sau vine un bărbat acasă și-și găsește nevasta în pat cu altul. Bineînțeles că-l bate zdravăn pe amândoi, ba chiar, în anumite cazuri, individul adulter era schilodit, dacă înțelegi ce vreau să-ți spun...

– Sigur că înțeleg ce vrei să-mi spui. Nu pricep însă de ce nu spui direct că l-a castrat, că nu e nimic rușinos să-i faci așa ceva celui care-ți spurcă familia... Dar nu te sinchisi de întrerupere, până

și eu pricep că mi-ai pus o întrebare retorică – adică una la care nu aștepti răspuns.

– Bine. Atunci, dacă ai înțeles, putem trece mai departe. Incidentele de felul ăsta, în care zeli erau cotonogiți, castrați, băgați la închisoare sau ologiți, se înmulțiseră atât de mult, încât aceștia s-au sfătuit între ei, au discutat și cu oamenii și au ajuns la concluzia că toate necazurile aveau loc dintr-un singur motiv: oamenii nu-și dădeau seama că au de-a face cu zeli, pentru că prea erau asemănători cu ei. Așa că s-au inventat reguli stricte. De exemplu, boli Trapis trebuie să albe un anumit aspect și să albe pe trup anumite semne, pe care să le recunoască oricine. Adică atunci când te duci să-ți plivești ogorul și găsești pe el o bovină care-ți paște grâul, te uiți atent la bovina respectivă și ai două variante. Sau semnele corespund cu cele ale bouului Trapis, și atunci îl lei cu blînșorul și-l mîni din urmă până la templu, unde ceri scurt și cu tupeu despăgubirea cuvenită; sau e un bou oarecare, drept urmare îl cotonogesti zdravăn și-l legi cu o funie, după care îl dai pe mîna primarului, să fie vîndut la licitație (de obicei unui măcelar) și să-ți capeți despăgubirea. În ceea ce privește zeli cu trup omenesc, discuțiile au fost îndelungate, pentru că era evident că era nevoie ca aceștia să albe ceva aparte, ca să știe tot omul că are de-a face cu un zeu, nu cu un derbedeu oarecare. Mă rog, te scutesc de toate amănuntele, pentru că propunerile au fost de toate categoriile, unele bune, altele foarte bune și unele chiar obscene. În cele din urmă, s-a acceptat de toate părțile ca zeli să albe trup omenesc, dar cap de animal.

– Adică în ce fel? Cum vine asta, cap de animal? întrebă bănuitor Taravik, care avea impresia că pegasul își bate joc de el.

– Păi unii aveau cap de căline, alții cap de vacă sau de porc, mai existau zeli cu cap de crocodil, de cocostârc, de gaiță sau de șarpe... Fiecare zeu acceptase să albe capul animalului său favorit. N-are rost să-ți explic că oricine își dădea seama că o asemenea făptură, cu cap de animal, nu putea fi decât zeu. Deci nu o puteai confunda cu vreun golan. Fără să mai pomenim că femeile nu se grăbeau să-și înșele soții cu un

bărbat cu cap de crocodil sau de porc... Adică lucrurile au intrat în normal, zeii își vedeau de treburile lor, iar oamenii, de ale lor...

– Ce chestie! se minună Taravik. Obdinii au un singur zeu, iar hattienii au prea mulți!

– Da, îl aprobă Kostik, în Țara Hatti există cel mai mare număr de zei din întreaga lume. Ca să-ți faci o idee, revin câte trei virgulă patru zei pe cap de locuitor!

– Virgulă patru! spuse visător Taravik. Asta înseamnă patru zecimi, sau, prin simplificare, două cincimi... Da, în școală am fost cel mai bun la lucrul cu fracții – dacă-ți vine să crezi așa ceva.

– Nu-mi vine, dar m-am obișnuit de multă vreme să nu mă mai mire nimic.

– Da... și răposatul Bubitrik, odihnească-l zeii în pace... pe vremea aia nu era încă răposat...

– Am bănuț eu.

– ...Învățătorul nostru, mi-a spus de nenumărate ori: „Taravik, tu o să te faci măcelar, că te pricepi să lucrezi cu fracții, le înțelegi esența, adică îți dai seama ce înseamnă să împarți un întreg în părți, fie ele egale sau inegale. N-am de ce să mă aștept să înțeleagă fracțiile tâmpi-tul ăsta de Pandolik, pentru că o să ajungă negustor de ouă, ca și talcă-său, iar un vânzător de ouă n-are nevoie de fracții, pentru că nu cumpără nimeni o jumătate sau un sfert de ou.” Da... și uite ce am ajuns, în ciuda faptului că pricepeam esența fracțiilor...

– Păi timpul nu-i pierdut, îl consolă Kostik, după ce ne întoarcem acasă poți să te angajezi ucenic la o măcelărie, să înveți meseria. Iar apoi poți să-ți deschizi o prăvălie proprie, că o să-ți dea Marieța banii necesari. Are de unde. Și o să deveniți amândoi oameni serioși, adevărați stâlpi ai societății...

– Asta nu-mi place la tine, măi Kostik. Nu lași niciodată omul să vorbească, abați mereu cursul discuției, ca nu cumva să spună și altceva lucruri înțelepte.

– Scuze, mormăi surprins pegasul, credeam că nu mai ai nimic de spus...

– Ba am. Și o să spun, în ciuda tentativelor tale de a-mi vâri copita în gură.

– Sunt numai urechi.

– Ia explică-mi tu, jupâne Kostik, cum e chestia cu trei virgulă patru zei pe cap de locuitor? Asta înseamnă că fiecare hattian poartă pe cap trei zei și o cincime (asta înseamnă că cineva hăcuiește zeli în cincimi?), sau numai trei zei, iar unul (întreg și neîmpărțit în cincimi) trece de pe un cap pe altul? Și cum stau zeli ăia pe capul locuitorilor? Le pun pe cap un scaun și stau cu picioarele atârdate peste ochii sau peste ceafa lor? Zeii stau comod, încap trei (sau chiar patru) pe un cap? Sau se înghe-suie și sunt siliți să se țină de părul locuitorului, așa cum mă țin eu de coama ta când te apucă bâzdacli și începi să sar! peste garduri?

Kostik se opri din goană și mărturisi, cu glas pierit:

– Nu m-am gândit niciodată la aspectele astea...

– Câți zei pot să stea pe vârful unui ac? Întrebă fără pic de milă Taravik.

– Cred că vreo mie... îngălmă Kostik.

– Chiar că te-a bătut soarele în cap! Ia spune iute: câți pegași pot să stea pe vârful unui ac?

Kostik întoarse capul și se uită cu groază la prietenul său.

– Fie-ți milă! Nu știu ce să-ți răspund!

– Kostik dragă, pielea unui pegas nu poate fi străpunsă de niciun vârf ascuțit, așa că doar un pegas se poate așeza pe un ac, că îl turtește, iar următorul nu mai are pe ce să se așeze, îi explică plin de sine Taravik. Iar zeii, dacă se așază pe ac, le intră acul în buci și-l face să sară în sus, așa că pot să se așeze și o mie, că de stat nu stă nici unul, pentru că-l doare. Nu crezi că am dreptate?

Pegasul o luă la goană și abia după câteva minute reuși să găsească un răspuns potrivit:

– Dragă Taravik, se pare că excursia noastră prin pustiu ți-a refăcut intelectul, pentru că mi-a plăcut cum ai gândit. Cât despre modul în care stau zeli pe cap de locuitor, eu zic să mai avem un pic de răbdare, pentru că văd în zare niște clădiri și, după socotelile mele, acolo ar trebui să fie vama din Caerda. Adică peste puțin timp o să pătrundem în

Țara Hatti și o să vedem cu ochii noștri cum se descurcă zeli cu statul pe capul locuitorilor...

– Bravo, măi Kostik, ai dreptate, ca de obicei, zise Taravik, căutând în sacul de la șa scrisoarea ce le asigura libera trecere.

Până o găsi, Kostik ajunsese în fața barierelor, păzită de doi soldați latgani și de un vameș obdîin. Unul dintre soldați aruncă o privire, văzu sigiliul și le făcu semn să treacă. Taravik ținu pergamentul în mână și, după ce trecură dincolo de barieră, îl arătă soldatului hattian. Observă, în treacăt, că și dincolo de hotar, în vama hattiană, erau niște latgani.

– Ce-i cu ăștia aici? îl întrebă el pe Kostik, iar pegasul îi răspunse în șoaptă.

– Au auzit că regele regilor, stăpânul din Hatti, a încheiat o alianță cu Imperiul latgan și a primit trupe care să-i fie de ajutor în lupta cu pretenții la tron... care sunt chiar frații lui buni.

În timp ce Taravik se gândea la cele auzite, văzu că la zece-cincisprezece stângerii de vamă se afla un bărbat înalt, cu pielea arămie. Stătea cu spatele la ei, privind soarele ce răsărise. Purta doar un soi de fustă lungă până la genunchi, iar restul trupului îi era gol. Mai avea la gât un colier alcătuit din pietre roșii. Iar părul său, negru ca pana corbuhul, stătea cumva ciufulit, zburit într-un mod bizar. Taravik își spuse că, probabil, fusese uns cu vreo substanță anume ca să stea în felul acela.

Îl văzu și Kostik și se îndreptă spre el.

Bărbatul spuse, fără să se întoarcă:

– Presupun că sunteți jupânii Taravik și Kostik.

– Întocmai, răspunseră cei doi într-un glas.

– Atunci înseamnă că aveți o scrisoare pentru mine de la prietenul meu Morbik.

– Exact, se grăbi să-i răspundă Taravik.

Bărbatul se întoarse și întinse mâna, cu un gest ce arăta că dorea să-i fie predată scrisoarea.

Taravik o pregătise deja, așa că întinse și el mâna. Abia după aceea își ridică privirea, să-l privească pe străin în ochi. Și înțelese imediat de ce i se păruse că părul individului stătea ciudat.

Pentru că nu era păr.

Coafura bărbatului era alcătuită din pene. Din pene de corb. Pentru că deasupra colierului alcătuit din pietre roșii se afla un cap de corb.

Un cap acoperit cu pene și care avea un cioc lung.

Adică, mai pe scurt, bărbatul cu piele arămie, îmbrăcat cu un șorț, avea cap de corb.

Fragment din volumul al doilea
al seriei ARMATA MOLILOR

VOCI ÎN UNIVERSURI PARALELE

Alexandru Mironov

Exploratorii lumii de mâine a fost o invenție culturală de la începutul anilor '80 ai secolului trecut. A venit cu ea spre noi un jurnalist al Radioului românesc care abia întredeschisese ușa fandomului SF. Ce a văzut acolo l-a plăcut tare lui **Dan Ursuleanu**, așa că ne pomenim cu el la Iași, la chiar primul dintre RomCon-urile organizate de echipa lui Dan Merișca, venit împreună cu soața lui, Camelia Stănescu, ca reprezentanți al postului Radio România Tineret. La cale de numai două seri de cenaclu, Ursuleanu a pus bomba: avem un redactor-șef, Sofia Șincan, care vrea emisiuni originale, iar mai original decât ce faceți voi nici că se poate, așa că vă invit să colaborați, săptămânal, la o oră de explorare a lumii de mâine. Și chiar așa s-a numit emisiunea cu care echipa RaRo Tîin ne-a luat în stăpânire diminețile de miercuri, într-un delicios talmeș-balmeș care însemna prezentări de cărți și scriitori SF, noutăți din științele de frontieră, prezentări de cluburi și cenacuri SF care, stimulate de undele hertziene și de *Almanahul Anticipația*, se înmulțeau precum ciupercile

după ploale, teatru radiofonic SF (*Cronicle Marțiene* ale lui Ray Bradbury – acolo au fost „furate” pentru prima oară, jucate de Valeria Seciu, Victor Rebengiuc, Ștefan Iordache, Mircea Albulescu, Adrian Pinteă). O mică instituție culturală ce chiar pipăia viitorul, asta a fost emisiunea *Exploratorii lumii de mâine* a prietenului nostru Dan Ursuleanu. Care, în plus, s-a implicat total în fenomenul SF, participând la tabere, cenacluri și concursuri și a scris cărți și articole în care s-a arătat a fi un adevărat camarad de arme. Eu făceam pe vremea aceea reportaje de știință și tehnică în Televiziunea Română, intram adesea în laboratoare și institute de cercetare, iar când asta se întâmpla într-o dimineață de miercuri, puteam să fiu sigur că la radioul din încăperea toată lumea aștepta emisiunea lui Dan. Din păcate, meșterul cuvintelor care a fost Dan Ursuleanu a trebuit să plece, cu puține săptămâni în urmă, spre neștiutele orizonturi la care inevitabil ajungem cu toții. A plecat într-o zi cu soare, i-a avut alături pe Camelia, pe fiul lui, pe Sofia Șincan și pe mai toți colegii și colaboratorii legendarei emisiuni. Care – amănunt important! – a rămas în viață și funcționează și acum, moștenire lăsată de un soldat al culturii care, chiar dacă pleacă într-un univers paralel, știe că are datorii de plătit către viitor.

Un alt personaj legendar care a părăsit de curând lumea SF este **Ioan Mânzatu**. Profesorul, cum îi spuneam toți, este autorul unor povestiri importante apărute în mai multe numere ale CPSF și transformate ulterior în cărți care s-au tipărit în mai multe ediții (*Paradoxala aventură* este o bijuterie a genului!). Fizician de mare clasă (profesor de Fizică Teoretică, cu doctoratul susținut la „zeul” Horia Hulubei), demnitar luminaț și eficient în CNST (fostul Minister al Științei), apoi în CPUN și Parlamentul României, cercetător în domenii stranie, printre care arhitectura ansamblelor de molecule de apă și câmpul apei, Profesorul a reușit ceea ce puțini inventatori reușesc, construcția complexului de laboratoare de cercetare și fabrici „Blotehnos”, unde apa cea de toate zilele, apa de

robinet, este înnobilită prin procedee care i-au adus mai multe brevete de invenții, dar și o plată de desfacere pentru industriile farmaceutică și cosmetică din câteva țări importante ale lumii. Om de succes total, Profesorul a fost aproplat de fenomenul SF, a iubit CPSF și *Almanahul Anticipația*, a participat la nenumărate RomCon-uri și a fost o prezență constantă în cenele și întâlnirile noastre, conștient că Știința și Imaginația nu pot avansa decât mână în mână.

Cea de-a treia voce care de curând s-a stins este cea a scriitorului care reprezintă jumătate din semnătură Romulus Bărbulescu georgiana, ce a putut fi întâlnită pe multe cărți de mare succes ale anilor 1960–2010. Vorbesc despre **George Anania**, un cărturar delicat, aparent retras, cu un condei rafinat, pe care abia la un *Atlantykron* din deceniul trecut l-am cunoscut mai îndeaproape. Îl știam, firește, din CPSF, citisem „Captiv în inima Galaxiei”, „Fântânile”, „Ochii ei albaștri”, apoi a apărut *Doando*, cu

adevărat primul roman SF românesc și m-am umplut de respect pentru binomul Bărbulescu – Anania: câtă fantezie, ce acțiuni fabuloase, ce idei, aceea a unei planete-astronavă. Ei bine, am fost atât de îndrăgostit de *Doando* încât am luat cartea cu mine în Africa, în 1973, atunci când mi-am început contractul de profesor de matematică la Lycée Omar Ibn Abdelaziz din Ouja, Maroc. După *Doando*, au urmat *Ferma oamenilor de piatră*, apoi *Paralela-enigmă* și *Șarpele blând al Infinitului*, opera lor se construia, se așeza, an după an. Au scris și separat, George Anania cu „Limnul dragostei”, „Cel din urmă mesaj”, „Prisăcarul”, „A zecea planetă”, „Dintr-un creier de inox”, Romulus Bărbulescu a publicat și el, individual, povestiri și romane – dar parcă au avut mai multă savoare scriind în binom. Opera lor, nota bene, a rezistat timpului, dar și asaltului a două atacuri culturale, cel al generației lui Mihai Grănescu și Dan Doboș și cel al exploziei de traduceri declanșate de anul 1990. A venit apoi momentul când Romulus Bărbulescu a părăsit formația, urmându-i pe

Colin și Rogoz. George Anania a mai scris și după aceea, dar parcă se pregătea cumva de plecare, moștenirea pe care ne-o lăsa era de acum rotundă, completă. Ne-a părăsit în miezul acestei primăveri bezmetice, ultimul mohican dintr-o generație care, începând cu I.M. Ștefan și Radu Nor, a izbutit să țină aprinsă flacăra dreptului la imaginație.

In curând în colecția:

ANTICIPATIA

Alexandru Mironov

LUMEA-DUPĂ-GOOGLE

**O carte despre întrebările
fundamentale ale umanității**

Din ce este alcătuit Universul? • Care este baza biologică a conștiinței? • De ce au oamenii atât de puține gene în cei 46 de cromozomi? • Cât de mare este variația genetică la oameni și care este legătura dintre aceasta și sănătate? • Vor fi vreodată unificate legile fizicii? • Cât de lungă poate fi viața omului? • Ce controlează regenerarea organelor? • Cum este posibil ca o celulă a pielii să se transforme în celulă nervoasă? • Cum e posibil ca o singură celulă somatică să se transforme într-o întreagă plantă? • Ce se află în centrul Pământului? • Suntem singuri în Univers? • Cum și când a apărut viața pe Terra? • Ce determină diversitatea speciilor? • Cum au dus variațiile genetice la apariția ființei umane? • Cum sunt stocate amintirile și cum le accesăm? • Cum a evoluat comportamentul cooperativ? • Cum putem integra datele pe care ni le oferă biologia? • Cât de departe poate duce autoasamblarea chimică? • Care sunt limitele computerului convențional? • Chiar putem controla imunitatea? • Cât de imuabile sunt principiile mecanicii cuantice, cum ar fi nonlocalizarea și incertitudinea? • Se va putea realiza un vaccin anti-HIV în viitorul imediat? • Cât de mult se va încălzi clima? • Când și cu ce vom înlocui petrolul? • S-a înșelat oare Malthus?...